

UNIVERZITA KARLOVA v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Luboš Matějka

**ŠPINDLERŮV MLÝN Z POHLEDU KONCEPTU
ŽIVOTNÍHO CYKLU TURISTICKÉ DESTINACE**

**Špindlerův Mlýn from the point of view of a tourism area
life cycle concept**

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím publikací a materiálů uvedených v seznamu literatury a ostatních zdrojů.

V Praze dne.....

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za trpělivost a mnoho cenných rad. Dále bych rád poděkoval své ženě za podporu, kterou mi během psaní poskytla.

Obsah

OBSAH	4
SEZNAM GRAFŮ, TABULEK, OBRÁZKŮ, PŘÍLOH A ZKRATEK	6
ABSTRAKT.....	11
1 ÚVOD	12
1.1 Výběr tématu a lokality	12
1.2 Cíle práce.....	13
1.3 Výzkumné otázky.....	13
2 DISKUZE LITERATURY A TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ	14
2.1 Výběr vysokoškolských kvalifikačních prací se zaměřením na cestovní ruch a Krkonoše	15
2.2 Cestovní ruch a geografie cestovního ruchu v české literatuře	18
2.3 Cestovní ruch a geografie cestovního ruchu - zahraniční literatura	20
2.4 Diskuze literatury na téma životní cyklus turistické destinace.....	23
2.5 Rozšíření a kritika Butlerova životního cyklu turistické destinace	34
2.6 Cestovní ruch, životní cyklus turistické destinace a zimní střediska cestovního ruchu	39
2.7 Metodická literatura	42
2.8 Přehled literatury na téma národní park, Krkonoše a Špindlerův Mlýn.....	44
3 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ŠPINDLEROVA MLÝNA.....	45
3.1 Poloha Krkonoš a Špindlerova Mlýna.....	45
3.2 Přírodní předpoklady Špindlerova Mlýna pro zimní cestovní ruch	46
3.3 Realizační předpoklady Špindlerova Mlýna pro sjezdové lyžování (vývoj, současnost a budoucnost)	50
3.4 Dopravní dostupnost.....	52

4	METODIKA.....	53
4.1	Postup práce	53
4.2	Sběr dat.....	54
4.2.1	Český statistický úřad	54
4.2.2	Obecní úřad.....	55
4.2.3	Administrativní registr ekonomických subjektů.....	56
4.2.4	Standardizované rozhovory s turisty	56
4.2.5	Standardizované rozhovory s rezidenty	57
5	ANALÝZA VÝVOJE NÁVŠTĚVNOSTI A UBYTOVACÍCH KAPACIT	58
5.1	Analýza ubytovací kapacity	58
5.2	Analýza návštěvnosti.....	62
5.3	Vývoj průměrných cen ubytování a lyžování.....	67
5.4	Počet zaměstnanců v cestovním ruchu	68
5.5	Turistická funkce.....	70
5.6	Struktura ubytovacích zařízení	73
6	ANALÝZA STANDARDIZOVANÝCH ROZHovorŮ S TURISTY	75
6.1	Preferenze návštěvníků.....	77
6.2	Charakteristika typického turistu.....	88
7	ANALÝZA STANDARDIZOVANÝCH ROZHovorŮ S REZIDENTY	90
8	URČENÍ FÁZE ŽIVOTNÍHO CYKLU TURISTICKÉ DESTINACE	100
9	ZÁVĚR.....	113
9.1	Dosažení stanovených cílů práce.....	113
9.2	Výzkumné otázky.....	114
9.3	Doporučení pro praxi a další výzkum	117
10	SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	119
11	PŘÍLOHY.....	129

Seznam grafů, tabulek, obrázků, příloh a zkratk

Seznam grafů:

Graf 1: Vývoj celkového počtu lůžek ve Špindlerově Mlýně.

Graf 2: Vývoj počtu lůžek v HUZ ve Špindlerově Mlýně mezi roky 2000 a 2007.

Graf 3: Vývoj počtu přenocování ve Špindlerově Mlýně.

Graf 4: Vývoj počtu přenocování.

Graf 5: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle skupiny, s níž tráví svůj pobyt.

Graf 6: Věková struktura turistů ve Špindlerově Mlýně.

Graf 7: Struktura využití ubytovacích zařízení rozdělených dle ceny, turisty ve Špindlerově Mlýně.

Graf 8: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle průměrné denní útraty za osobu a den.

Graf 9: Struktura trávení času turistů ve Špindlerově Mlýně.

Graf 10: Struktura trávení času turistů ve Špindlerově Mlýně.

Graf 11: Názor turistů na přístup zdejších občanů, podnikatelů a pracujících ve službách ve Špindlerově Mlýně.

Graf 12: Názor turistů na atmosféru v jejich ubytovacím zařízení ve Špindlerově Mlýně.

Graf 13: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle jejich názoru na další možnou návštěvu.

Graf 14: Struktura dotazovaných rezidentů dle počtu let života ve Špindlerově Mlýně.

Graf 15: Vnímání poškození přírody cestovním ruchem rezidenty ve Špindlerově Mlýně dle věkových skupin.

Graf 16: Vztah k cestovnímu ruchu a turistům ve Špindlerově Mlýně dle věkových skupin rezidentů.

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Zaměření geografie CR v poválečném období.

Tabulka 2: Druhy návštěvníků.

Tabulka 3: Typy turistů.

Tabulka 4: Problémy konceptu Životního cyklu turistické destinace.

Tabulka 5: Přínosy a možné hrozby zimního cestovního ruchu.

Tabulka 6: Roční chod teplot a srážek v letech 1901-1950 ve Špindlerově Mlýně.

Tabulka 7: Charakteristika klimatických oblastí vyskytujících se v oblasti Krkonoš podle E. Quitta

Tabulka 8: Přehled ukazatelů sledovaných ČSÚ.

Tabulka 9: Vývoj celkového počtu lůžek ve Špindlerově Mlýně..

Tabulka 10: Vybrané ukazatele HUZ ve Špindlerově Mlýně mezi roky 2000 až 2007.

Tabulka 11: Srovnání počtu lůžek v HUZ ve vybraných územních jednotkách mezi roky 2000 a 2007.

Tabulka 12: Srovnání vývoje počtu lůžek mezi roky 2000 a 2007.

Tabulka 13: Počty přenocování. Zdroj: vlastní zpracování dle Městského úřadu Špindlerův Mlýn.

Tabulka 14: Počty přenocování ve Špindlerově Mlýně v letech 2005 až 2007.

Tabulka 15: Hosté v HUZ v letech 2005 až 2007.

Tabulka 16: Počty provozních dní a zákazníků v letech 1996 až 2007.

Tabulka 17: Ceny lůžek v letech 2000 až 2007.

Tabulka 18: Srovnání vývoje cen lůžek mezi roky 2000 a 2007.

Tabulka 19: Vývoj cen ve Skiareálu Špindlerův Mlýn mezi lety 1996 a 2009.

Tabulka 20: Srovnání saturace pracovních míst v cestovním ruchu ve vybraných obcích, obyvateli s trvalým bydlištěm v obci.

Tabulka 21: Turistická funkce ve Špindlerově Mlýně a ve vybraných obcích v roce 2007.

Tabulka 22: Vývoj hodnot turistické funkce ve Špindlerově mlýně mezi lety 1895 a 2007.

Tabulka 23: Vývoj turistické funkce ve Špindlerově Mlýně v letech 2000 až 2007.

Tabulka 24: Vývoj struktury ubytovacích zařízení.

Tabulka 25: Tříhvězdičkové hotely ve vybraných městech Královéhradeckého kraje v roce 2007.

Tabulka 26: Počet čtyřhvězdičkových hotelů ve vybraných městech a oblastech Královéhradeckého kraje.

Tabulka 27: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle počtu zde již strávených pobytů.

Tabulka 28: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle délky jejich pobytu.

Tabulka 29: Zdroje informací, na základě nichž se turisté rozhodli Špindlerův Mlýn navštívit.

Tabulka 30: Struktura návštěvníků dle způsobu dopravy do Špindlerova Mlýna.

Tabulka 31: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle druhu využitého ubytovacího zařízení.

Tabulka 32: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle převažujícího způsobu stravování.

Tabulka 33: Struktura turistů v Špindlerově Mlýně dle vztahu s místními obyvateli.

Tabulka 34: Co se nejvíce líbí a co nejvíce vadí turistům ve Špindlerově Mlýně.

Tabulka 35: Co se nejvíce líbí a co nejvíce vadí turistům ve Špindlerově Mlýně.

Tabulka 36: Základní charakteristika dotazovaných rezidentů Špindlerova Mlýna.

Tabulka 37: Názory rezidentů ve Špindlerově Mlýně na to, jak ovlivňuje cestovní ruch mezilidské vztahy, běžné životní zvyky a zda dochází vlivem příjmů z cestovního ruchu k polarizaci místních obyvatel.

Tabulka 38: Názory rezidentů na ve Špindlerově Mlýně na rozvoj obce, novou výstavbu a na to, zda profitují z cestovního ruchu místí, či podnikatelé odjinud.

Tabulka 39: Ovlivnění životní úrovně rezidentů Špindlerova Mlýna cestovním ruchem.

Tabulka 40: Struktura odpovědí rezidentů ve Špindlerově Mlýně na to, jak cestovní ruch ovlivňuje jejich kvalitu života.

Tabulka 41: Vztah rezidentů k turistům a cestovnímu ruchu ve Špindlerově Mlýně.

Tabulka 42: Názory rezidentů na další rozvoj cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně.

Tabulka 43: Vyhodnocení jednotlivých ukazatelů pro určení fáze životního cyklu turistické destinace, ve které se Špindlerův Mlýn nachází.

Seznam obrázku:

Obrázek 1: Vztah mezi teoriemi a pracemi, které se vztahují k životnímu cyklu turistické destinace.

Obrázek 2: Životní cyklus destinace s vyznačením převažujících typů návštěvníků.

Obrázek 3: Členění turistického regionu Krkonoše.

Obrázek 4: Přehled výškové členitosti ve Skiareálu Špindlerův Mlýn.

Obrázek 5: Sklony svahů ve Skiareálu Špindlerův Mlýn.

Obrázek 6: Současná pozice Špindlerova Mlýna dle konceptu životního cyklu turistické destinace a možné varianty vývoje v případě zachování současného stavu, rozšíření ski areálu a rozšíření ski areálu a následné rozšíření ubytovacích kapacit.

Obrázek 7: Nové kritické rozmezí únosné kapacity a současná pozice Špindlerova Mlýna dle konceptu životního cyklu turistické destinace a možné varianty vývoje v případě rozšíření ski areálu a zachování současného stavu.

Obrázek 8: Současná pozice Špindlerova Mlýna dle konceptu životního cyklu turistické destinace podle počtu turistů a výše tržeb a další možné varianty vývoje v případě rozšíření ski areálu a zachování současného stavu.

Seznam příloh:

Příloha 1: Apartmánové domy Aqua centrum ve Špindlerově Mlýně s aqua centrem v pozadí.

Příloha 2: Apartmánový dům Michael ve Špindlerově Mlýně.

Příloha 3: Nová výstavba, Špindlerův Mlýn, Bedřichov, Ve Špindlerově Mlýně se nachází mnoho domů, které jsou spíše „městského“ typu a nezapadají příliš do horského prostředí.

Příloha 4: Starší zástavba ve Špindlerově Mlýně v části Bedřichov.

Příloha 5: Hotel Harmony Club, Špindlerův Mlýn.

Příloha 6: Turistický vláček na autobusovém nádraží ve Špindlerově Mlýně.

Příloha 7: Reklama na Špindlerovský Bonus Pass.

Příloha 8: Lanové centrum ve Špindlerově Mlýně.

Příloha 9: Výstavba nové lanové dráhy Hromovka a prodloužení sjezdové tratě, Špindlerův Mlýn.

Příloha 10: Eroze na sjezdové dráze Medvědí, Špindlerův Mlýn.

Příloha 11: Terénní úpravy na sjezdové dráze Labská ve Špindlerově Mlýně.

Příloha 12: Plán Skiareálu Špindlerův Mlýn.

Příloha 13a: Výřez části turistické mapy zobrazující Špindlerův Mlýn.

Příloha 13b: Výřez části turistické mapy zobrazující Špindlerův Mlýn (legenda).

Příloha 14: Původní návrh nových sjezdových tratí, lanovek a vleků ve Špindlerově Mlýně

Příloha 15: Zatím konečný návrh nových sjezdových tratí, lanovek a vleků ve Špindlerově Mlýně.

Příloha 16: Dotazníky použité při standardizovaných rozhovorech.

Seznam zkratk:

ARES - Administrativní registr ekonomických subjektů.

CR – Cestovní ruch

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad.

EAO – Ekonomicky aktivní osoby

HUZ – Hromadné ubytovací zařízení

OIR – Objekty individuální rekreace

KRNAP – Krkonošský národní park

OECD - Organisation for economic co-operation and development

SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů

ŠM – Špindlerův Mlýn

TALC – Tourism area life cycle

Abstrakt

MATĚJKA, L. (2009) Špindlerův Mlýn z pohledu konceptu životního cyklu turistické destinace. Diplomová práce. Karlova univerzita, Praha, 129 s. + 23 s. příloh.

Klíčová slova: Česká republika, Krkonoše, Špindlerův Mlýn, sjezdové lyžování, cestovní ruch, životní cyklus turistické destinace.

Špindlerův Mlýn je nejvýznamnějším centrem zimního cestovního ruchu a lyžování v Česku a patří k cestovním ruchem nejzatíženějším destinacím v Česku. Tato práce je aplikací teorie životního cyklu turistické destinace. Cílem práce je zjistit, v jaké fázi životního cyklu se destinace nachází a predikovat budoucí nejpravděpodobnější vývoj. Výsledky práce by měly napomoci stanovit strategii, která by vedla k dlouhodobě udržitelnému rozvoji cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně.

Abstract

MATĚJKA, L. (2009) Špindlerův Mlýn from the point of view of a tourism area life cycle concept. Master thesis. Charles University, Prague, 129 pgs. + 23 pgs. of appendix.

Key Words: Czech Republic, Giant Mountains, Špindlerův Mlýn, down hill ski, tourism, tourism area life cycle.

Špindlerův Mlýn is the most important centre of winter tourism and skiing in the Czech Republic. In the Czech Republic it is one of the busiest tourist destinations. This research is an application of tourism area life cycle theory on this particular destination. The purpose of the work is to find out in which phase of the life cycle this destination is and to predict the most possible way of development of the destination in future. The results of the research can help create a special strategy for Špindlerův Mlýn which would lead to long-run sustainable tourism development in the area.

1 Úvod

1.1 *Výběr tématu a lokality*

Krkonoše, naše nejvyšší pohoří, navštěvuji již od nejútlejšího věku. Vždy jsem rád pozoroval krkonošskou přírodu a byl často nespokojený při pohledu na negativní dopady lidské činnosti a již od útlého věku jsem byl také lyžař. Postupem času jsem začal čím dál více vnímat rozpory mezi rozvojem cestovního ruchu v oblasti Krkonoš a ochranou krkonošské přírody a také to, že sjezdovka nemůže vést na každý kopec. To, že mám rád jak lyžování, tak i přírodu, a že v Krkonoších se nachází nejvýznamnější středisko zimních sportů v Česku, v podstatě předurčilo výběr zkoumané lokality. Touto lokalitou se stal Špindlerův Mlýn.

Špindlerův Mlýn je obecně považován za nejvýznamnější destinaci zimního cestovního ruchu v Česku. Například dle společnosti Sitour, která provozuje populární portál Holidayinfo, jde o nejlepší lyžařské středisko Česka (Sitour 2009a). Někdy je dokonce, díky vhodným podmínkám pro lyžování, nazýván Svatým Mořicem České republiky. Celkový potenciál cestovního ruchu podle Ústavu územního rozvoje je velmi vysoký (Bína 2001). Toto cestovním ruchem silně zatížené město, se z většiny nachází ve 3. zóně a ochranné zóně národního parku. To, že se takto významná destinace cestovního ruchu nachází na území národního parku, je už samo o sobě důvod k tomu, aby byla blíže zkoumána. Cestovní ruch se projevuje na této lokalitě mnoha dopady, a to jak v kladném, tak i záporném smyslu a ovlivňuje životní prostředí.

Cestovní ruch má ve Špindlerově Mlýně dlouhou tradici. První lázeňští hosté navštívili Špindlerův Mlýn již roku 1865 (Městský úřad Špindlerův Mlýn 2008b) a v roce 1895 bylo ve Špindlerově Mlýně k dispozici již 435 lůžek (Stoklasa 1980). Po roce 1990 prošlo toto středisko zimních sportů bouřlivým rozvojem. Došlo k výstavbě nových ubytovacích kapacit, dopravních zařízení, k rozšíření možností trávení volného času a návštěvnost destinace se výrazně zvýšila. To se samozřejmě projevuje na životě místních obyvatel a na životním prostředí dané lokality. Vzhledem k tomu, že cestovní ruch má i negativní dopady na životní prostředí, jejichž vnímání je ve Špindlerově Mlýně umocněno tím, že leží na území národního parku a jeho ochranného pásma, je třeba hledat cesty, jak tuto destinaci dále rozvíjet a zároveň ochránit její zdroje pro budoucnost.

Životní cyklus turistické destinace (hlavní teoretický koncept, který bude použitý v této práci), byl aplikován v mnoha případových studiích. Jeho aplikací na zimní či lépe

lyžařské destinace cestovního ruchu je však poskrovnu. Přínos této práce proto nebude jen v analýze cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně, ale také v praktické aplikaci teorie životního cyklu turistické destinace.

1.2 *Cíle práce*

Cílem této práce je aplikovat teorii životního cyklu turistické destinace (Butler 1980) na destinaci s převahou zimního turistického ruchu s hlavním zaměřením na sjezdové lyžování. Ověřit použitelnost této teorie na střediska zimního cestovního ruchu a určit, kde a v jaké vývojové fázi se Špindlerův Mlýn dnes nachází. Dále bych rád vyvodil možné scénáře dalšího vývoje, a to i za případné pomoci porovnání s vývojem jiného střediska ve světě. Navrhnout možná východiska jak pro rozvoj destinace jako celku, tak i pro rozvoj sjezdového lyžování, na které bude nahlíženo jako na nejdůležitější součást cestovního ruchu v Špindlerově Mlýně. Dalším cílem diplomové práce bude určit, jaký typ návštěvníka nejčastěji středisko navštěvuje.

1.3 *Výzkumné otázky*

V práci se pokusím najít odpověď na následující hlavní výzkumné otázky:

1. V jaké fázi Butlerova životního cyklu destinace se Špindlerův Mlýn nachází?
2. Je možno použít Teorii životního cyklu turistické destinace na centra zimního cestovního ruchu?
3. Jaká je dostupnost dat cestovního ruchu pro středisko Špindlerův Mlýn?
4. Jak vnímají rozvoj cestovního ruchu obyvatelé žijící v obci?
5. Jaký typ turistů navštěvuje Špindlerův Mlýn?

Vedlejší výzkumné otázky jsou následující:

1. Jaké existují rozdíly mezi letními a zimními návštěvníky?
2. Jaké jsou další perspektivy rozvoje Špindlerova Mlýna jako střediska cestovního ruchu zimních sportů a zejména sjezdového lyžování.

2 Diskuze literatury a teoretické zarámování

Diskuzi literatury bude věnován v této práci širší prostor. Důvodem je to, že prací na toto téma bylo dosud v Česku vytvořeno poměrně málo. Drtivá většina literatury, věnující se tomuto tématu v Česku nevychází a přístup k některým publikacím je tak velice komplikovaný (vztahuje se především na literaturu týkající se životního cyklu turistické destinace).

Diskuzi, literatury bude rozdělena do několika podkapitol. Níže bude diskutována literatura týkající se teoretických základů cestovního ruchu. Velký důraz bude kladen na literaturu, která je zaměřena na životní cyklus turistické destinace (v angličtině: The tourism area life cycle), Iritační index a typ návštěvníka. Diskuze se také zaměří na udržitelnost cestovního ruchu a s ním spojenou kapacitu území. Dále budou diskutovány některé diplomové práce týkající se cestovního ruchu. Nemohu samozřejmě opomenout ani literaturu a výzkumné práce, které se týkají přímo Špindlerova Mlýna, Krkonoš nebo Krkonošského národního parku.

Bude také pojednáno o zdrojích, které se zabývají metodami kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Vzhledem k tomu, že Špindlerův Mlýn je značně zaměřen na zimní cestovní ruch a sjezdové lyžování, budou diskutovány i zdroje informací o této problematice.

Pojmy cestovní ruch a turismus jsou v této práci považovány za synonymní.

2.1 *Výběr vysokoškolských kvalifikačních prací se zaměřením na cestovní ruch a Krkonoše*

Vysokoškolské kvalifikační práce byly jedním z prvních zdrojů informací o této problematice a staly se cenným vodítkem při výběru další literatury a zdrojů dat. Některé práce také obsahují velice zajímavé a inspirativní přístupy, zjištění a názory.

V roce 2006 vznikla diplomová práce s názvem Udržitelný rozvoj cestovního ruchu na příkladu Tanvaldska, kterou vypracovala Šindelářová (2006). Autorka v práci hodnotí stav cestovního ruchu z hlediska udržitelnosti, přičemž stanovila stupnici od 1 do 5. Tanvaldsko má dle tohoto hodnocení stupeň udržitelnosti cestovního ruchu 2, což je velmi příznivý výsledek, ale problémem je, a sama to uvádí i autorka, rozdílný význam jednotlivých indikátorů pro udržitelný rozvoj destinace, nezahrnutí indikátorů, pro něž nebyla dostupná data a vypuštění hodnocení ekologických indikátorů. Indikátory jsou rozděleny do čtyř skupin: institucionální otázky, ekonomika destinace, ubytování a turisté. Celkově je hodnoceno 25 indikátorů. K zjištění udržitelnosti byl použit mimo jiné i dotazník. Je třeba kladně hodnotit to, že autorka zpracovala pro účely práce celkem 560 dotazníků, což značně přidává na relevanci zjištěným výsledkům. Cílem práce bylo také ověřit hypotézu, že statistické sledování, monitoring a plánování, je v cestovním ruchu na Tanvaldsku jen velmi slabě rozvinuto a není dostačující pro úspěšný rozvoj udržitelného cestovního ruchu, což se potvrdilo. Dá se předpokládat, že tato situace bude velice podobná pro mnoho dalších turistických regionů. Stejně jako na Tanvaldsku, nejsou ani pro Špindlerův Mlýn dostupná kvalitní statistická data a informovanost místní správy o návštěvnosti je velice slabá.

Dílem, které se svým obsahovým zaměřením blíží této práci, je diplomová práce Novákové (2004). Práce se zabývá turistickým ruchem v Českém ráji, jedné z našich neznámějších turistických oblastí vůbec. V práci je pomocí kvalitativního šetření zkoumána percepce cestovnímu ruchu a vztah obyvatel k němu. V přehledu literatury jsou uvedeni autoři, kteří se zabývají výzkumem vztahu „host - hostitel“ a zjišťováním iritačního indexu. Přehled těchto autorů je převzat od Páskové (2003) a je vhodně rozšířen o další jména Kreag (2001 cit Klapka 2006) a Fredline (1999 cit Klapka 2006). Základem výzkumu je kvalitativní šetření pomocí řízených rozhovorů na základě strukturovaných dotazníků. Celkově se podařilo získat odpovědi od šedesáti respondentů v pěti obcích.

Číslo 60 se může zdát sice nízké, ale vzhledem k použité metodě, která je časově velice náročná, dostatečné.

Stěžejním výsledkem výzkumu je to, že vnímání cestovního ruchu rezidenty je převážně kladné a to i v obcích, kde je zatížení cestovním ruchem vysoké. Důležitým zjištěním je také to, že vzdělání a věk nemají na percepci cestovního ruchu prokazatelný vliv.

O udržitelnosti oblasti Krkonoš pojednává disertační práce, „Návrh strategie udržitelnosti pro biosférickou rezervaci Krkonoše“, která vznikla na Masarykově univerzitě v Brně a jejím autorem je Klapka (2006). Tato disertace, jak již název napovídá, řeší celou oblast Krkonoš s ohledem na udržitelnost. I když primárně cestovní ruch není předmětem této práce, je vzhledem k převládajícím aktivitám v národním parku stěžejní částí práce. V kapitole, která se zabývá cestovním ruchem, se autor snaží o určení intenzity cestovního ruchu za pomoci sekundárně získaných dat. Jsou použity práce od Cingroše (1974 cit Klapka 2006), Štěpána (1980 cit Klapka 2006), Lokvence (1978 cit Klapka 2006), Čihaře (2000 cit Klapka 2006) a Nováka (2004 cit Klapka 2006). Dále používá územně plánovací dokumentaci – Územní plán vyššího územního celku Krkonoš z roku 1994. Autor zde konstatuje důležitý fakt, a to ten, že ze stávajících údajů není možné přesně určit intenzitu návštěvnosti oblasti (Klapka 2006). Toto je dle mého názoru velice zásadní, protože fakt, že v našem nejstarším národním parku a v nejdůležitější oblasti zimní rekreace neznáme ani počet lůžek je velice zarážející. To samozřejmě znesnadňuje jak management cestovního ruchu v oblasti, tak i management ochrany přírody. Další možností ke zjištění počtu lůžek je Registr hromadných ubytovacích zařízení, zde Klapka (2006) také nepřímo konstatuje jeho nepřesnost a vlastní metodou dopočítává nejpravděpodobnější počet lůžek (více k návštěvnosti v kapitole 5). Jako ukazatel intenzity cestovního ruchu je zde použit index turistické funkce, pro jehož výpočet se používá vzorec: $T(f) = L * 100 / (P - P_t)$. Kde L je počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních - HUZ (nejsou tedy brány v úvahu soukromé objekty), P počet obyvatel a P_t počet obyvatel zaměstnaných v terciární sféře. Index turistické funkce dosahuje dle Klapky (2006) nejvyšších hodnot mimo jiné i ve Špindlerově Mlýně (více k turistické funkci v kapitole 5.5). Návrh udržitelnosti je z největší části založen na analýze, dosažené jaké míry únosné míry kapacity území. „Metoda spočívá ve vynášení prostorových jednotek do bodového grafu vždy na základě hodnot dvou zvolených atributů (na každé z os jeden)“ (Klapka 2006, s. 112). V navrhované strategii udržitelnosti

Klapka (2006) navrhuje výrazné omezení turistických aktivit zvláště v nejcennějších částech národního parku. Problémem ovšem je, že nenabízí východiska a metody, jak toho dosáhnout. Některé návrhy, jakkoliv je možno s nimi souhlasit, budou v dnešní době jen těžko uskutečnitelné (snesení většiny objektů ze Sněžky, zmenšení Luční boudy, snesení Labské boudy, redukce počtu rekreačních objektů, úprava některých turistických cest, aby nebyly tak lehce schůdné, zavedení speciální vyšší daně za lůžko), jelikož atmosféra ve společnosti není v dnešní době zřejmě zralá na tak „zelená“ opatření.

O cestovním ruchu v Krkonoších je také diplomová práce Nováka (2001). – „Vybrané aspekty turismu a komunikace v Krkonošském národním parku“. Na tuto práci v pasážích věnovaných turismu odkazuje i výše diskutovaná práce Klapky (2006). Klapka (2006) cituje hlavně výsledky pozorování turistů pohybujících se na hřebenech našeho nejvyššího pohoří. Novák (2001) v tomto výzkumu navazuje na Čihaře (1997, 1998, 1999, 2000 cit Novák 2001), který se výzkumem turismu v Krkonoších dlouhodobě zabývá. Novák se však nevěnuje jen kvantitativnímu výzkumu, ale polovina jeho práce je také zaměřená na výzkum kvalitativní. Novák v této části zjišťuje vnímání cestovního ruchu mezi rezidenty Rokytnice nad Jizerou. Z pohledu této diplomové práce je důležité, že Novák (2001) srovnává některé charakteristiky populace v Rokytnici nad Jizerou se Špindlerovým Mlýnem. Obzvláště zajímavé jsou odpovědi rezidentů na existenci národního parku, ochranu životního prostředí, stav životního prostředí a vnímání ekologických problémů

Marketingovou strategií turistického regionu Krkonoše se zabývá Kršiak (2006) Tato diplomová práce sice nabízí zajímavý návrh marketingové strategie, ale vůbec neřeší (ani se nezmiňuje) přítomnost národního parku, ochranu životního prostředí, a to ani z pohledu environmentálního, ani sociálního, což lze dle mého názoru považovat za dosti výrazný nedostatek.

Diplomovou práci „Vybrané indikátory udržitelného rozvoje a management ochrany přírody v Krkonošském národním parku“ vypracovala pod vedením Martina Čihaře Hana Machová (2005). Machová svůj výzkum v této práci zaměřila přímo na Špindlerův Mlýn, kde také prováděla dotazníkové šetření, které bylo zaměřeno na percepci dopadů cestovního ruchu na obyvatele Špindlerova Mlýna, a také na to, jak vnímají Krkonošský národní park Machová (2005) ve své práci také poutavě popisuje vývoj cestovního ruchu a ochrany přírody v Krkonoších a Špindlerově Mlýně. Práci

Machové (2005) považují za velice zdařilou, proto budou některé její zjištění použity pro porovnání s výsledky šetření v této práci.

Rozvojem lyžařské infrastruktury a vlivem sjezdového lyžování na přírodní složku životního prostředí, se v bakalářské práci zabývá Matějka (2006). Ve své práci Matějka (2006) popisuje vlivy výstavby a provozu lyžařských tratí a lyžařských zařízení, např.: erozi na sjezdových drahách, změnu vegetačního krytu vlivem umělého zasněžování, vliv umělého osvětlení sjezdových tratí a další (příloha 9, příloha 10, příloha 11). Autor se také zabývá perspektivou dalšího možného rozvoje sjezdového lyžování ve Špindlerově Mlýně a Peci pod Sněžkou. Největší perspektivu Matějka (2006) spatřuje ve spojování jednotlivých lyžařských středisek pomocí lanovek a vleků.

2.2 Cestovní ruch a geografie cestovního ruchu v české literatuře

Studium české geografie cestovního ruchu se začíná opravdu plně rozvíjet v druhé polovině 60. a v 70. letech minulého století. Povětšinou se jednalo o vysokoškolské učebnice a učební texty. K prvním autorům zabývajícím se cestovním ruchem patří Šprincová (Šprincová 1984; Šprincová 1958 cit Klapka 2006 s. 14), která se zabývá jak obecným cestovním ruchem, tak i druhým bydlením. Ve svých pracích se autorka zaměřuje na oblast Jeseníků a Olomouce. Rekreací v okolí Ostravy se zabýval Havrlant (1969). Problematiku druhého bydlení a geografie rekreace řeší ve svých dílech Gardavský (1975, 1993).

K nejvýznamnějším autorům na poli geografie cestovního ruchu patří P. Mariot (1983). Nejznámější a v České republice zřejmě nejuznávanější je Mariotova Geografie cestovního ruchu. Zde Mariot (1983) rozděluje předpoklady cestovního ruchu na lokalizační, selektivní a realizační, což je v dnešní době zřejmě nejužívanější dělení předpokladů. Mariot (1983) ve svém díle také definuje potenciál oblasti pro cestovní ruch, a to jako schopnost určitého území poskytovat podmínky pro rozvoj cestovního ruchu nebo rekreace. Mariot je spolu s Vystoupilem autorem mapového listu „Cestovních ruch a rekreace“ v Atlasu obyvatelstva ČSSR (Mariot, Vystoupil 1987). Oblasti cestovního ruchu jsou zde stanoveny na základě přírodních předpokladů, a podle středisek cestovního ruchu, kde byly hlavním kritériem druh rekreačních aktivit a počet přenocování. Jde tedy o pojetí převážně typologické. Brněnský autor J. Vystoupil se geografii cestovního ruchu věnuje z více pohledů. Za prvé z pohledu krátkodobé rekreace, kde zkoumá nabídku a poptávku a prostorové závislosti mezi těmito jevy. Druhým Vystoupilovým přístupem je pohled na

cestovní ruch z hlediska zdrojů geografického prostoru a jeho funkční struktury (Vystoupil 1979). Vystoupil společně s Wokounem napsali práci Geografie cestovního ruchu a rekreace (Wokoun, Vystoupil 1987). V tomto případě jde o učební text, který se zabývá problematikou a základní terminologií cestovního ruchu. Práce se zabývá také klasifikací cestovního ruchu a jeho předpoklady. Na Vysoké škole ekonomické se cestovním ruchem a geografii cestovního ruchu zabývá Hrala (1997), který se ve své publikaci zaměřil na popis lokalizačních předpokladů cestovního ruchu v jednotlivých oblastech a státech světa.

Z nejnovějších učebnic Geografie cestovního ruchu je třeba zmínit Geografii cestovního ruchu od Štěpánka, Kopačky, Šípa (2001), která zvláště vyniká svou rozsáhlou regionálně zaměřenou částí.

Podrobně se na problematiku cestovního ruchu zaměřuje Jakubíková, Ježek, Pavlák (1997), která například popisuje druhy kapacit území z pohledu cestovního ruchu a u přírodně ekologické kapacity udává i konkrétní čísla. Například u volných lyžařských terénů, což je užitečný údaj pro tuto práci, by dle Jakubíkové neměl počet turistů přesáhnout 7 – 10 na hektar.

Návrhem rajonizace cestovního ruchu se zabývá Vystoupil a kol. (2007). Vystoupil a kol. (2007) rozebírá jak zimní cestovní ruch, tak i sjezdové lyžování a střediska sjezdového lyžování rozdělují do tří kategorií podle celkové délky sjezdových tratí ve středisku a kapacity lanových drah. Střediska lyžování národního významu, která tvoří nejvyšší ze tří kategorií, mají mít dle Vystoupila a kol. (2007) alespoň 4 000 m sjezdových tratí a kapacitu vyšší než 3 500 osob za hodinu. Lze se domnívat, že by bylo vhodné dělení středisek rozšířit o další vyšší kategorii, jelikož do nynější nejvyšší kategorie spadá příliš mnoho středisek a dělení nereflektuje dynamický rozvoj odvětví v posledních několika letech. Vystoupil a kol. (2007) sice částečně zdůvodňuje neexistenci vyšší kategorie nekonkurenceschopností českých středisek oproti střediskům v Alpách, díky čemuž bylo upuštěno od vymezení samostatné kategorie středisek mezinárodního významu, ale i přesto je třeba namítnout, že k vymezení dojít mělo, vzhledem k některým českým střediskům sjezdového lyžování jsou hojně navštěvována německou, polskou, holandskou a v poslední době i ruskou klientelou. Vystoupil a kol. (2007) uvádí, že Špindlerův Mlýn počtem lůžek řadí do stejné kategorie jako Brno či Karlovy Vary a turisticko-rekreační funkce je ve Špindlerově Mlýně zcela dominantní.

Velice užitečnou publikací je Výkladový slovník cestovního ruchu (Pásková, Zelenka 2002). Tato publikace vysvětluje termíny používané v oblasti cestovního ruchu a rekreace.

Významným přínosem na poli cestovního ruchu je dílo Udržitelnost cestovního ruchu (Pásková 2008). Tato práce, jak již z názvu vyplývá, se zabývá udržitelností cestovního ruchu a popisuje koncepty udržitelnosti např.: Koncept životního cyklu destinace, Koncept únosné kapacity území, Management udržitelného cestovního ruchu a Marketing udržitelného cestovního ruchu. Je to zatím zřejmě jediná práce takového zaměření v Česku.

Novou publikací je kniha Průmysl cestovního ruchu (Galvasová, Binek, Holeček 2008). Publikace poskytuje srozumitelně kompletní informace o přístupech k cestovnímu ruchu, specifikuje odvětví cestovního ruchu a pojednává o marketingu a managementu cestovního ruchu. Vzhledem k orientaci knihy na vzdělávání veřejné správy v cestovním ruchu jsou obsahem knihy kapitoly zabývající se cestovním ruchem v kontextu veřejné správy a nástroji veřejného sektoru na podporu cestovního ruchu. Kniha poskytuje ucelený přehled o celém komplexu cestovního ruchu s praktickými příklady zejména z Česka. Zimním cestovním ruchem se publikace zabývá spíše okrajově. Galvasová, Binek, Holeček (2008) konstatují, že kapacita lyžařských areálů již pomalu přestává dostačovat, avšak další rozvoj naráží na potřebu ochrany přírody. Autoři nedoporučují budování nových lyžařských středisek, ale spíše propojování středisek blízkých, čímž by došlo k rozptýlení lyžařů a snížení zátěže největších středisek. Stejný postoj zaujala mimo jiné i komise Ministerstva životního prostředí a Správy Krkonošského národního parku, při posuzování záměrů rozšiřování lyžařských středisek v Krkonoších. Ke stejnému závěru dochází také Matějka (2006) ve své bakalářské práci zabývající se rozvojem lyžařských areálů v Krkonoších. Autoři dále upozorňují na konkurenci Alpských středisek, která poskytují podstatně vyšší kvalitu služeb za téměř srovnatelnou cenu se středisky českými (Galvasová, Binek, Holeček 2008).

2.3 Cestovní ruch a geografie cestovního ruchu - zahraniční literatura

Rozvoj zaznamenala geografie cestovního ruchu po druhé světové válce, i když vznikly i některé práce předválečné například práce H. Posera (1939 cit Klapka 2006), který „jako první začal zdůrazňovat úlohu krajiny ve vztahu k rekreaci“ (Klapka 2006, s. 23). 30. a 40. léta byla obdobím poměrně intenzivního rozvoje geografie cestovního ruchu. Byly zpracovány definice pojmů, došlo k upřesňování předmětu výzkumu, tj. vymezení sfér výzkumu geografických problémů (Toušek, Kunc, Vystoupil 2008). Klapka (2006)

rozlišuje čtyři období poválečné světové geografie cestovního ruchu, jak můžeme vidět v tabulce 1.

Období	Zaměření
50. léta	Důraz kladen na ekonomické dopady cestovního ruchu a na analýzu turistických tras.
60. léta	Sociologické výzkumy a inspirace z regionálních věd.
Začátek 70. až polovina 80. let	Období kvantitativních metod.
1990 až současnost	Období se označuje jako komplexní. Hodnotí se ekonomické, sociální a environmentální aspekty cestovního ruchu. Důraz na udržitelnost aktivit spojených s cestovním ruchem a na cestovní ruch jako faktor regionálního rozvoje.

Tabulka 1: Zaměření geografie CR v poválečném období. Zdroj: vlastní zpracování dle Klapka (2006).

K nejvýznamnějším zahraničním pracím patří kniha *Critical Issues in Tourism: a geographical perspective* od Shaw a Williams (2002). Tato kniha byla poprvé vydána v roce 1994. V druhé edici v roce 2002. Toto dílo na 371 stranách podrobně rozbírá cestovní ruch z pohledu sociálního, ekonomického a environmentálního. V úvodu jsou rozebírány základní pojmy jako turismus, volný čas a mobilita. Pojmy nejen definuje, ale také pojednává o jejich vztazích. Jak u volného času, tak i u turismu zmiňuje více možných pojetí. Volný čas je příklad možné definovat jako čas, který sousedí s obdobím, kdy jsme povinni pracovat, naplňujeme své biologické potřeby (spánek, přijímání potravy) anebo se dopravujeme za prací či k lékaři (Shaw, Williams 2002), jde tedy vlastně o negativní definici. Navíc tato definice dle Shaw, Williams (2002) zcela opomíjí kvalitu trávení volného času a také sociální spojitosti. Odkazuje zde na Urryho (Urry 1995 cit Shaw, Williams 2002), podle kterého „svoboda užívat si volný čas je strukturálně determinována například pohlavím, rasou, životním cyklem jedince, či jeho společenským postavením“ (Urry in Shaw, Williams 2002, s. 4). Jako další definice volného času je zde uvedeno, že volný čas je čas, kdy aktivity volného času jsou prováděny. Tato definice volného času je však následně autory kritizována, jelikož pro někoho práce na zahradě může znamenat trávení volného času, ale pro jinou osobu může jít jen o nepříjemnou povinnost (Shaw, Williams 2002). Jako odpověď na kritiku výše zmíněných přístupů argumentuje další pohled tím, že volný čas je stavem mysli (Iso-Ahola 1980 cit Shaw, Williams 2002, s. 5). Tento přístup je založen na vnímání jednotlivých aktivit a ne na jejich formě (Shaw, Williams 2002). Definice turismu je dle autorů obtížná. Citují Gunna (1988 cit Shaw,

Williams 2002), který definuje turismus jako všechno cestování vyjma dojíždění do zaměstnání či školy. Takovou definici považují za příliš všeobíejmáející, jelikož pak by turismus zahrnovala například i dopravu za doktory a selháává při odlišení turismu od jiných forem mobility (Shaw, Williams 2002).

Světová turistická organizace (UNWTO) definuje turismus jako cestu zahrnující alespoň jedno přenocování mimo domov a ne delší než jeden rok. Výhodou této definice je, že se dle ní dá poměrně snadno měřit aktivita turismu. Turismus reprezentuje jednu formu oběhu, nebo dočasný pohyb populace (Bell and Ward 2000 s. 93 cit Shaw, Williams 2002, s. 7). Autoři popisují vliv turismu na podnikatelskou sféru, trh práce a popisují samotný průmysl cestovního ruchu. Dále jsou rozebírány druhy turismu, městský turismus, venkovský turismus a masový turismus. V knize také nechybí rozebrání vztahu mezi turismem a globalizací.

Z pohledu této práce je důležitá kapitola „Turismus a prostředí k trávení volného času“. Tato kapitola mimo jiné pojednává o životním cyklu destinace a také o lyžařském turismu. Vysokou důležitost má dále poslední kapitola, která se zabývá vztahem mezi turismem a životním prostředím a také udržitelným turismem.

Další kvalitní publikací, která se zabývá turismem v obecné rovině, je kniha *Recreational tourism demand and impacts* (Ryan 2003), která je jednou z knih edice *Aspect of tourism*. Ryan (2003) v této publikaci poskytuje ucelený přehled o problematice turismu a trávení volného času. Jsou zde vysvětleny i základní pojmy, jako jsou návštěvník, turista a exkurzionista a to dle UNWTO. Autor rozděluje předpoklady cestovního ruchu na ekonomické, sociální a psychologické se zaměřením na subjekt, který bude cestovní ruch poptávat. Dopady cestovního ruchu jsou logicky rozděleny na ekonomické, sociální a environmentální. V kapitole Sociální dopady turismu popisuje autor Butlerův životní cyklus turistické destinace a spojuje jej s Plogovým a Cohenovým typem návštěvníka a Doxeyho iritačním indexem.

2.4 *Diskuze literatury na téma životní cyklus turistické destinace*

Koncept životního cyklu turistické destinace se rozvíjel po mnoho let. K jeho vývoji přispěli mimo jiné vědci a akademikové jako Christaller (1963 cit Butler 1980, Christaller 1963 cit Berry 2001), Cohen (1972 cit Ryan 2003), Snow and Wright (1976 cit Berry 2001), Butler (1980), Hovinen (2002, 2006), Haywood (1986), Cooper, Jackson (1989) Williams (1993). Vztah mezi teoriemi a pracemi, které se vztahují k životnímu cyklu turistické destinace, přehledně znázorňuje obrázek 1.

Zřejmě první, kdo zmínil životní cyklus turistické destinace, byl německý ekonomický geograf Walter Christaller. Christaller se primárně nezabýval životním cyklem turistické destinace, ale zmínil ho v jednom z odstavců práce, která pojednávala o periferních regionech. Christaller popisuje životní cyklus destinace od návštěv prvních malířů, kteří hledají nedotčená a neobvyklá místa až po masově známou turistickou destinaci, která je stále více a více navštěvována městským obyvatelstvem. Ovšem lidé, kteří hledají opravdový odpočinek a klid, se takové destinaci již vyhnou (Christaller 1963 cit Butler 1980, Christaller 1963 cit Berry 2001).

Jako jeden z prvních se pokusil o vytvoření jednotného konceptu životního cyklu destinace Butler (1980) ve svém článku *The Concept of tourist area cycle of evolution*, který vyšel v časopise *Canadian Geographer*. Tento stěžejní článek, který se stal základem mnoha článků a publikací různých autorů, na pouhých osmi stranách popisuje autorovy hlavní myšlenky. Butler (1980) se v úvodu článku odvolává na již zmíněného Christallera (1963 cit Butler 1980). Dále odkazuje také na Noronha (1976 cit Butler 1980), Ploga (1972 cit Butler 1980) a Cohena (1972 cit Butler 1980). Noronha popisuje tři fáze turistické destinace a) objevení, b) lokální reakci a zapojení, c) instituci cestovního ruchu (Noronha cit Butler 1980, s. 144). Plog (2001) a podobně i Cohen (1979) tvrdí, že turistická oblast je atraktivní pro různé druhy návštěvníků podle toho, jak se turistická oblast vyvíjí. Vymezuje tři druhy návštěvníků: allocentriky, midcentriky a psychocentriky (popis jednotlivých typů dle Ploga (2001) a Cohena (1979) (viz tabulka 2 a tabulka 3).

Druh návštěvníka dle Ploga	Popis návštěvníka
Alocentrik (venturer)	Jsou zvědaví a chtějí objevovat svět okolo ve vši jeho rozmanitosti. Umí se snadno a rychle rozhodnout. Svůj disponibilní příjem utrácejí více volně, zdánlivě i lehkomyšlně, ale přebírají za to zodpovědnost. Zkoušejí nové produkty ihned po uvedení na trh raději, než nakupují osvědčené značky. Jsou plní sebevědomí a osobní energie. Raději se rozhodují sami, než by dali na radu autority. Preferují dny naplněné různorodými aktivitami a výzvami. Často preferují být sami. Mají malý vliv na prostředí navštívené lokality, ale svými poznatky, které dále šíří napomáhají rozvoji cestovního ruchu náročnějších návštěvníků. Cestu si návštěvník zařizuje zpravidla sám. Maximálně se zajímá o prostředí a život v navštívené oblasti.
Midcentrik	Představuje většinu obyvatelstva. Preference se pohybují mezi níže a výše uvedenými extrémy.
Psychocentrik (dependable)	Nesnaží se vyhledávat nové myšlenky a zážitky. V porovnání s většinou populace méně čtou a více sledují televizi. Jsou obvykle opatrní a konzervativní. Obávají se budoucnosti, proto se omezují ve svých výdajích i přesto, že netrpí nedostatkem financí. Preferují populární a dobře známé značky a produkty, jelikož popularita těchto produktů jim dává jistotu správné volby. V každodenním životě se potýkají s malým sebevědomím a nízkou vlastní aktivitou. Často vyhledávají nějakou autoritu, která by je prováděla životem a určovala jim další směr. Jsou velice pasivní a nenároční v jejich denním životě. Mají rádi řád a pořádek v jejich relativně bezstarostném životě. Ve svém okolí preferují rodinu a dobré přátele, jelikož intimní prostředí jim dává pocit komfortu a bezpečí.

Tabulka 2: Druhy návštěvníků. Zdroj: Vlastní zpracování dle: Ryan (2003), Shaw, Williams (2002), Pásková (2008).

Typ turisty dle Cohena	Popis turisty
„Tulák“ (The drifter)	Vyhýbá se kontaktu s turisticky zatíženými místy, kde se projevuje jeho domácí kultura. Žije s místními obyvateli a snaží se přisvojit si jejich zvyky. Jeho příjem tvoří peníze za práci v místní komunitě, často na nekvalifikovaných pozicích. Jeho cesty postrádají jakýkoliv plán. V 60. a 70. letech 20. stol. byli blízko tomuto popisu Hipies cestovatelé, pro které byla typická cesta z Indie a Nepálu do Evropy.
Průzkumník (The explorer)	Zařizuje si cestu sám a snaží se zůstat mimo turisticky přeplněná místa. Na rozdíl od předchozího typu turisty si zachovává standart při ubytování a svých běžných zvyků, nicméně stále se bude snažit o co nejhlubší poznání místních obyvatel. Často mluví nebo se učí mluvit jazykem obyvatel navštívené oblasti. Dle Butlera (1980) tento druh turisty nejčastěji navštěvuje destinace ve fázi vtažení.
Masový individuální turista (The individual mass tourist)	K zajištění ubytování většinou využívají služeb tour operátorů, ale mají jistou kontrolu nad plánem své cesty. Často třeba využívají hotely jako základnu pro výlety půjčeným vozem, avšak povětšinou navštíví stejné místa jako organizovaný masový turista. Dle Butlerova modelu se tento typ turistů vyskytuje ve fázi rozvoje, konsolidace a stagnace, ale nejvíce ve fázi konsolidace.
Organizovaný masový turista (Organised mass tourist)	Jde o nejméně „dobrodružství chtivého“ turistu. Svůj zájezd nakupuje v balíčku a takřka nemůže podobu zájezdu ovlivnit. „Takový zájezd tráví uzavřený v environmentální bublině svého světa“ (Cohen cit Ryan 2003, s. 79.), kde je zcela oddělen od místního života. Butler tento typ turistů řadí na konec svého cyklu, tedy do fáze stagnace, částečně i konsolidace.

Tabulka 3: Typy turistů. Zdroj: Vlastní zpracování dle Cohen (1972 cit Ryan 2003, s. 79), Butler (1980).

„Typické pro práci Cohena (1972) je že, pozdější teorie cyklu turistické destinace jsou postaveny na jeho práci“ (Berry 2001, s. 33). Butler (1980) například přijal Cohenovy charakteristické typy a propojil je s jednotlivými fázemi životního cyklu destinace. Hlavními rozdíly mezi jejich pracemi je ten, že Cohen pracoval se sociologickými teoriemi, kdežto Butler je ekonomický geograf.

Plog své myšlenky rozvedl v článku „Why destination areas rise and fall in popularity“ (Plog 1972 cit Shaw, Williams 2002) a také ve stejnojmenném článku s podtitulem „An update of a Cornell Quarterly classic“ z roku 2001. V článku Plog (2001) dále rozvádí své myšlenky z roku 1972. Plog sbíral data pro svůj výzkum mezi pasažéry leteckých společností. (byli zkoumáni pasažéři leteckých společností, ale hloubkové rozhovory byly prováděny i s těmi, kteří nikdy letadlem neletěli). Výzkum byl proveden již v roce 1969, z čehož lze usuzovat, že to, zda někdo letěl, či neletěl letadlem, mělo pro badatele jiný význam a odpovídalo badatelům na poněkud jiné otázky než v dnešní době, jelikož tehdy nebylo létání tak dostupné jako dnes. Dále bylo provedeno 1600 hloubkových rozhovorů v domácnostech dotazovaných. Na základě tohoto výzkumu Plog definoval tři výše uvedené druhy návštěvníků (tabulka 2), kteří se dle Ploga liší v druhu navštěvovaných destinací. Ve své práci z roku 2001 autor přidává k pojmům allocentrik a psychocentrik jejich ekvivalenty dependable (spolehlivý) a venturer (dobrodruh), které jsou dle autora více „uživatelsky přívětivé“ (Plog 2001). Pouze 2,5 % lidí se řadí mezi čisté allocentriky a přibližně 4 % lidí jsou psychocentriky (Plog 2001). Stejně údaje uvádí i Pásková (2003). Plog (2001) popisuje vývoj turistické destinace a k jednotlivým fázím přiřazuje typy návštěvníků. Tento koncept změny vztahu mezi turistou a rezidentem použil Butler (1980) jako jedno z kritérií pro identifikaci cyklu turistické destinace.

Jiný přístup než Plog zvolil Doxey (1975 cit Berry 2001). Jeho práce vznikla ze dvou regionálních studií turistických destinací (Doxey 1971, Doxey 1974 cit Berry 2001). Studie ukazují, že existuje vzájemné ovlivnění mezi turisty a rezidenty. Doxey (1975 cit Berry 2001) tvrdí, že s tím, jak se rozvíjí a mění turistický ruch v destinaci, tak se i mění vztah místních obyvatel k příjíždějícím turistům. Toto ovlivnění, které Doxey (1975 cit Berry 2001) měří pomocí takzvaného iritačního indexu, se skládá ze čtyř fází. Koncept měnicího se stavu mezi návštěvníkem a rezidentem byl později použit Butlerem (1980) jako jedno z kritérií pro určení fáze životního cyklu destinace. Podívejme se tedy podrobněji na to, jak vypadá vztah místních obyvatel k turistům a k rozvoji cestovního ruchu v místě jejich bydliště v jednotlivých fázích tak, jak ho popsal Doxey (1975 cit Berry 2001). V prvních dvou fázích životního cyklu destinace - objevení i vtažení, jsou turisté v destinaci velice vítáni, jelikož představují zdroj dosud často nedostatečných příjmů. Vztah mezi turisty a obyvatelstvem v této fázi Doxey (1975 cit Berry 2001) označuje jako euforii. V pokročilejším stavu fáze vtažení se euforie přesouvá pouze k místním obyvatelům, kteří na cestovním ruchu participují. Další fázi nazývá Doxey (1975 cit Berry

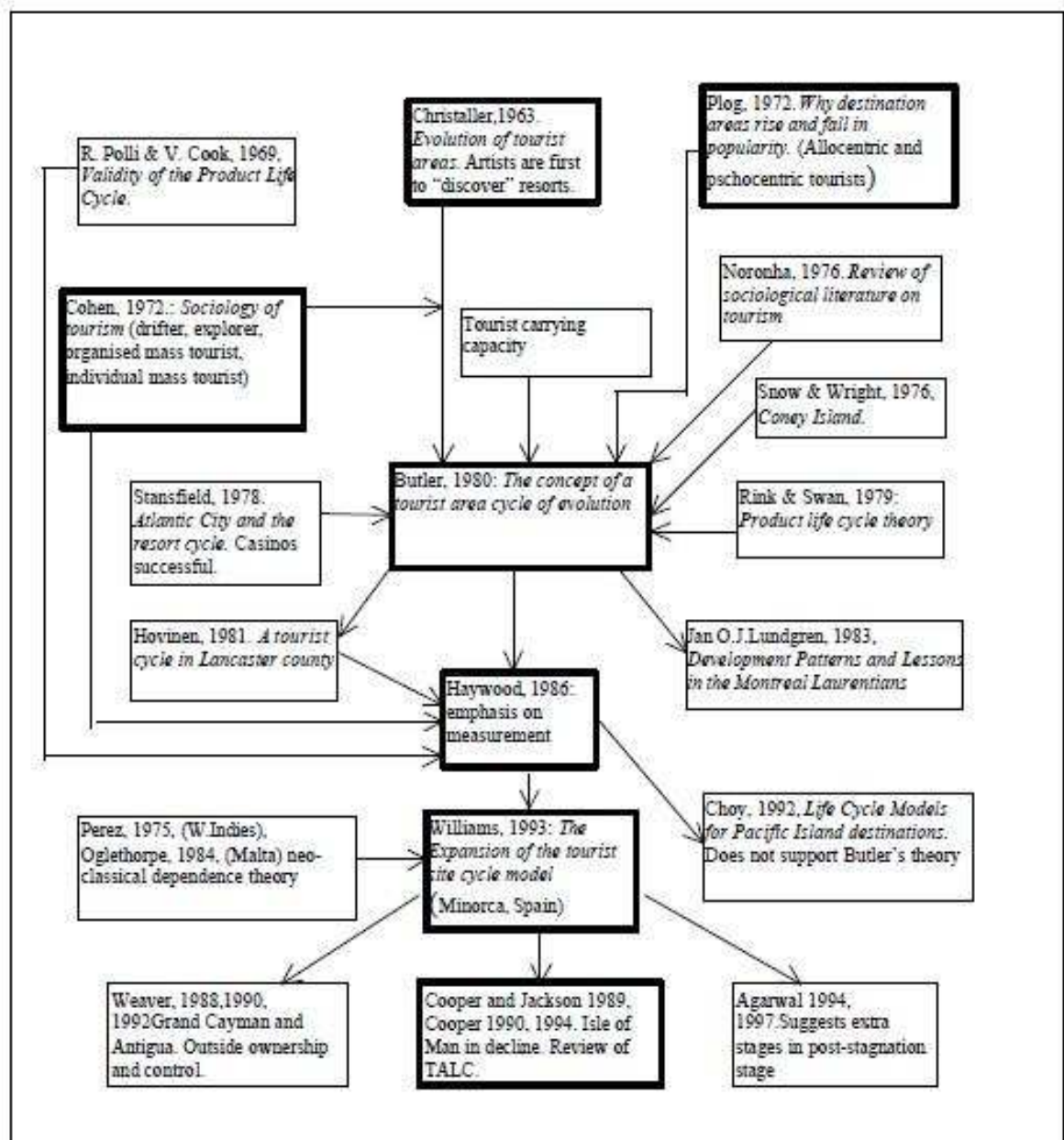
2001) apatií. Ta se často projevuje ve fázi, kterou Butler (1980) označuje fází rozvoje, kdy se již příjíždějící turisté znatelně méně zajímají o život místních obyvatel, a značná část příjíždějících turistů nehovoří místním jazykem. Místní obyvatelé se potýkají s přeplněnými obchody se zbožím denní potřeby, na silnicích se mohou tvořit dopravní zácpy. Mnoho obchodů také mění svůj sortiment a prodává suvenýry apod. Takové zboží není samozřejmě místním obyvatelům k užtku. Ke konci fáze rozvoje a se začátkem fáze popsané Butlerem (1980) jako konsolidace se apatie mění na znechucení (Ryan 2003). Záporny rozvoje cestovního ruchu v destinaci začínají převažovat nad klady. V obchodech není dostupné zboží denní spotřeby, většina zisků z cestovního ruchu plyne mimo destinaci. Znechucení se začíná měnit na antagonismus. V této fázi již místní obyvatelé projevují otevřené nepřátelství vůči příjíždějícím turistům. Ještě silněji se antagonismus může projevovat vůči provozovatelům turistických zařízení, obzvláště pak, pokud nepocházejí z místní komunity (Ryan 2003).

Podobná Doxeyoho práci je studie od Milligana (1989 cit Ryan 2003), který také vymezuje 4 fáze vztahu místních obyvatel a turistů. První dvě fáze Milligan nazývá jinak a to zvědavost a toleranci. Milligan více než Doxey zdůrazňuje, že znechucení a nepřátelství rezidentů je namířeno proti provozovatelům turistických zařízení a ne návštěvníkům těchto zařízení. (Milligan 1989 cit Ryan 2006).

Zřejmě nejkvalitnější, nejpřehlednější a nejobsáhlejší přehled této problematiky dostupný v českém jazyce poskytuje disertační práce Martiny Páskové „Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie“ (Pásková 2003) a z této práce vycházející publikace Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu (Pásková 2008). Práce Páskové (2003, 2008) poskytují velice kvalitní diskuzi několika konceptů a teorií. Diskuze konceptu životního cyklu destinace je velice obsáhlá a v Česku jedinečná. O životním cyklu turistické destinace mimo jiné Pásková (2003) hovoří jako o konceptu, který slouží jako průnik více konceptů a teorií, a to teorie jádro periferie, konceptu únosné kapacity a teorii sociální směny. Důležitým faktem je tvrzení, že životní cyklus turistické destinace je jediným vlastním konceptem studií cestovního ruchu (Wall 1982 cit Pásková, 2003). Dále Pásková (2003) popisuje teoretický rámec konceptu a jeho praktické aplikace. Uvádí jeho napojení na jiné obory a vědecké směry, kde jsou zmíněni nejdůležitější autoři vědeckých prací. Z autorů důležitých pro tuto práci se zde objevuje Plog (1973 cit Pásková 2003), který definoval 3 základní druhy návštěvníků, je zde také zmíněn Doxey (1975 cit Pásková 2003) s jeho iritačním indexem

a Parcel (1987 cit Pásková 2003), který přišel s Defertovou funkcí. Pásková (2003) také zmiňuje základní rozdělení cestovního ruchu na masově provozovaný (hromadný) a individuálně provozovaný cestovní ruch. Je třeba dodat, že do tohoto rozdělení však Špindlerův Mlýn, jako destinace zimního cestovního ruchu, příliš nezapadá. V Krkonoších jde často o individuální cestovní ruch se silnými znaky masového cestovního ruchu, což se velice blíží Cohenově pojetí masového individuálního turistu (Cohen 1972 cit Ryan 2003). Dá se tedy říci, že tam dochází ke stírání rozdílů mezi individuálním a masovým cestovním ruchem. Také vliv individuálního cestovního ruchu na přírodní prostředí a sociální prostředí je tak velký, že odpovídá spíše masovému cestovnímu ruchu.

Pásková (2003) popisuje jednotlivé fáze modelu. Z pohledu Špindlerova Mlýna stojí za pozornost fáze postagnace – úpadku, kde se autorka zmiňuje o tom, že v této fázi může docházet ke změně vlastnické struktury a funkce na neturistická zařízení, mezi kterými jsou zmíněny i nadstandardní byty a apartmány. Jak bude uvedeno později, apartmánové byty se staly v posledních několika letech ve Špindlerově Mlýně velkým problémem. V této části své práce autorka cituje Getze (1992 cit Pásková 2003), který uvádí, že u destinací s vyšší mírou komplexity a vnitřní heterogenity pravděpodobně k úpadku nedojde. Jako příklad zde Pásková (2003) uvádí také Krkonoše. Pásková (2003, 2008) dává velice bohatý přehled aplikací modelu životního cyklu turistické destinace, seznam nejčastěji citovaných aplikací modelu, a také seznam nejčastějších kritik a uváděných problémů s aplikací modelu.

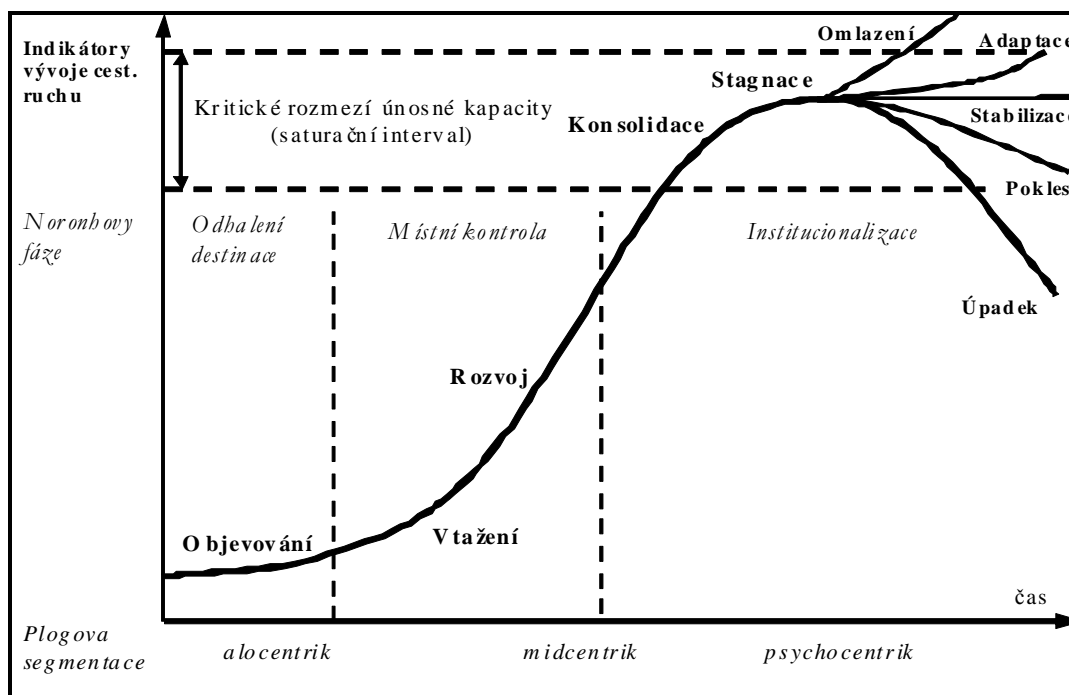

Obrázek 1: Vztah mezi teoriemi a pracemi, které se vztahují k životnímu cyklu turistické destinace.
Zdroj: Berry (2001).

Jak již bylo zmíněno, životní cyklus turistické destinace je jediným vlastním konceptem studií cestovního ruchu (Wall 1982 cit Pásková 2003). Avšak jeho původ pochází z ekonomie. Jde vlastně o aplikaci křivky životního cyklu výrobku (Pásková 2003). Vztah mezi teoriemi a pracemi, které se vztahují k životnímu cyklu turistické destinace, znázorňuje obrázek 1.

Butler se zasadil o zásadní popularizaci myšlenky životního cyklu destinace (Shaw, Williams 2002). Koncept životního cyklu turistické destinace je velice hojně používán geografy, například Pásková (2003) o něm napsala: „Dynamická povaha destinačního modelu se ukázala jako velice přitažlivá zejména pro geografy, kteří se

zabývají vývojem cestovního ruchu v konkrétních lokalitách, protože umožňuje zohlednit časový i prostorový vývoj odvětví cestovního ruchu a také jeho vlivy na fyzické a sociální prostředí dané destinace“ (Pásková 2003, s. 43).

Obrázek 2: Životní cyklus destinace s vyznačením převažujících typů návštěvníků. Zdroj: Pásková (2008).

Butler (1980) ve svém konceptu popisuje 6 fází cyklu ve vývoji turistické destinace. Fáze, které popisuje, jsou následující: objevení, vtažení, rozvoj, konsolidace, stagnace a úpadek či oživení (obrázek 2).

1. Fáze objevení

První fázi lze charakterizovat jako průzkumnickou fázi, během které je destinace navštívena pouze malým množstvím turistů. Tito turisté se svým chováním nejvíce blíží Plogovým alocentrikům nebo Cohenovým objevovatelům (Plog 1977 cit Ryan 2003, Cohen 1979). V této fázi jsou turisté místními obyvateli velice kladně přijímáni. Podle Christallera se zpravidla jedná o návštěvníky ze vzdálených oblastí. (Christaller 1963 cit Pásková 2003). Kontakt mezi místními obyvateli a turisty je velice intenzivní. Tito návštěvníci povětšinou znají, anebo se snaží naučit, jazyk místní komunity a co nejvíce chtějí poznat místní kulturu. V Doxeyho pojetí „iriindexu“ jde o euforii. Během této fáze je dopad na místní obyvatelstvo jen velice omezený a jakékoliv komerční aktivity, pokud se nějaké vyskytují, jsou poskytovány jen na individuální či rodinné bázi. Ovšem problém je v tom, že první

turisté po svém návratu domů předávají své zkušenosti rodině, kolegům a přátelům, a tím vlastně nechtěně otevírají destinaci masovému turismu.

2. Fáze vtažení

Poté, co se první návštěvníci podělí doma o své zážitky, začne počet turistů v destinaci růst. Místní obyvatelé na tento růst reagují nabídkou služeb a ubytování. Zvláště v počátcích této fáze jsou však tyto aktivity stále na rodinné bázi (například jeden člen rodiny uvolní svůj pokoj turistům apod.). Propagace se povětšinou omezuje na nápisy na domech typu: pokoj k pronájmu. Vztah mezi turistou a poskytovatelem služeb je stále harmonický. Turisté se stále silně zajímají o život místních lidí. V pozdějším stavu této fáze si někteří místní obyvatelé začnou uvědomovat, že turistický ruch bude dále růst a začnou rozšiřovat například svá ubytovací zařízení za účelem zvětšení příjmů z turismu. Z ubytování se tedy v této fázi pro některé obyvatele začíná stávat primární živobytí. V této fázi se můžou objevit první organizace, které budou oblast profesionálně propagovat. Často se první takovou organizací stává státní turistická organizace (Ryan 2003). Objevují se také první lokální turistické organizace, které pomáhají tisknout první reklamní letáky a podobně. V destinaci se v této fázi začíná projevovat sezónnost a také vzrůstající rozdíly mezi obyvateli zapojenými do cestovního ruchu a zbytkem místních obyvatel (Pásková 2003). Pásková (2003) dále uvádí, že se v této fázi začíná projevovat tlak na samosprávu vyžadující zabezpečení infrastruktury cestovního ruchu. Dle Doxeyho (1975) iritačního indexu jde v této fázi o euforii s jistou mírou apatie (Doxey 1975 cit Pásková 2003)

3. Fáze rozvoje

Počet turistů v této fázi rychle roste. Vztah místních obyvatel a hostů se změnil na vztah poskytovatel služeb a klient. Butler (1980) tvrdí, že v této fázi se destinace stává turistickým resortem. Mění se také druh návštěvníků. Destinaci nyní nejvíce navštěvují dle Ploga (2001) midcentrici. Dle Cohena jde o individuálního masového turistu (Cohen 1979). Rozvojem destinace začínají být přitahovány různé společnosti, které nepochází z destinace. Objevuje se maloobchodní prodej zboží, které nebylo až do této doby v místě nabízeno. Některé tyto prodejny jsou již vlastněny nerezidenty. První společnosti začínají prodávat kompletní zájezdy a turistické balíčky. Jde často o malé společnosti, které nabízejí balíčky podobné cestám allocentriků, ale pro zákazníky, kteří mají jen omezený čas. Zástavba

v místě začíná v této fázi rychle růst (Young 1983 cit Ryan 2003, s. 271). Po malých operátorech přicházejí v této fázi i velcí operátoři. Ke konci fáze rozvoje jsou již místní obyvatelé a podnikatelé v menšině co do podílu na trhu a tržbách. V hlavní sezóně již počet turistů značně přesahuje počet místních obyvatel. „Atraktivita cestovního ruchu jsou komercializovány a doplněny umělými atraktivitami, které často neodpovídají koloritu destinace“ (Pásková 2003, s. 45). V destinaci se také významně projevují změny fyzického vzhledu (nové velké hotelové komplexy, lanové dráhy, velká parkoviště, aqua centra) (Pásková 2003). Z turismu se v destinaci stává čistý obchod. Kontakty mezi místními obyvateli a klienty rychle slábnou. Do oblasti také přichází mnoho pracovníků odjinud. Místní obyvatelstvo se výrazně rozděluje na ty, kteří mají z cestovního ruchu nějaký profit a na rezidenty do cestovního ruchu nezapojené.

V rámci Doxeyho iritačního indexu se nejvíce v této fázi projevuje u místních obyvatel apatie (Doxey 1975 cit Pásková 2003).

4. Fáze konsolidace

Ve fázi konsolidace se rychlost expanze a nárůstu turistů v destinaci začíná zmenšovat. Firmy a lidé podnikající v cestovním ruchu, začínají zjišťovat, že jedinou cestou, jak zvýšit profit, je začít snižovat náklady. Zisk přepočítaný na jednoho turistu začíná klesat. Destinace začíná pomalu ztrácet svou exklusivitu. Turisté se začínají od resortu odvracet tím, jak se čím dál více podobá jiným střediskům cestovního ruchu. Čím dál více se prosazují kompletní balíčky služeb, kdy pobyt je pro návštěvníka kompletně zajištěn, a to od cesty přes ubytování, stravování až po zábavu ve volném čase.

„Převážná část místní ekonomiky je vázána na cestovní ruch, který se tak stává tzv. bazickým odvětvím (Johnston a kol. 1981, s. 90 cit Pásková 2003). Aktivita cestovního ruchu se stávají pro destinaci životně důležité z hlediska příjmů i zaměstnanosti. Narůstá infrastruktura cestovního ruchu a místo získává turisticky monokulturní charakter s vytvářením tzv. turistických ghet“ (Pásková 2003, s. 45).

Převládajícím typem návštěvníka v destinaci jsou nyní kvazipsychocentrici (Ryan 2003). V pojetí Cohena (1979) organizovaní masoví turisté. Společnosti a podnikatelé musí vydávat stále větší prostředky na propagaci a na přilákání turistů. Resort se v této fázi blíží k dosažení hranice únosné kapacity, která je v určitých

částech roku dokonce překročena. Destinace má za svými hranicemi pověst, která ho povětšinou negativně vymezuje vůči jeho okolí. Aby byl udržen počet návštěvníků, dochází povětšinou k výraznému poklesu cen.

5. Fáze stagnace

Růst počtu zákazníků se v této fázi obvykle zcela zastaví. Průměrná útrata i průměrná délka pobytu klesá. Pokles zisků v destinaci povětšinou zapříčiňuje i pokles financí plynoucích do obnovy zařízení v oblasti a destinace začíná vypadat zastarale. Začínají se vynořovat sociální, ekonomické a environmentální problémy, které mají spojitost s cestovním ruchem. Může se projevit odchod některých zahraničních investorů. Místní obyvatelé, kteří si uvědomují úpadek destinace, se někdy snaží o zavedení programu oživení ve spolupráci se společnostmi a podnikateli, kteří zbyli v destinaci. Objevuje se snaha nabízet návštěvníkům nové, neautentické druhy služeb a zábavy (Pásková 2003, Berry 2001). Dále jsou také lákány nové skupiny turistů například turistů v důchodovém věku. Příkladem orientace na tuto skupinu turistů je Florida. Jako příklad orientace na nové odvětví je často uváděné americké město Atlantik City. Destinace se sice zdá stále přeplněná ve špičkách hlavní sezóny, ale ve skutečnosti spíše chátrá. Někdy dochází na striktní rozdělení území na turistickou část a území pro rezidenty. Může jít třeba o uzavřené pláže v místech hotelových komplexů.

Převládajícím typem návštěvníka jsou jako v předešlém případě kvazipsychocentrici (Ryan 2003) a v pojetí Cohena (1979) organizovaní masoví turisté s tím, že jejich převaha je ve fázi stagnace ještě výraznější než ve fázi konsolidace. Dle Doxeyho iritačního indexu dochází v této fázi k přechodu mezi znechucením a nepřátelstvím (Pásková 2003).

6. Úpadek/omlazení (Fáze postagnace)

Dle Butlera (1980) může mít fáze postagnace pět možných průběhů, kdy krajními variantami jsou fáze omlazení a fáze úpadku.

V případě úpadku si již turisté nebudou více přát trávit dovolenou v této destinaci. Ale budou užívat oblast pro denní, maximálně víkendové pobyty. Což bude nejvíce případ oblastí, které jsou snadno dostupné pro velké množství lidí. Takováto situace je dnes typická pro Zlaté pobřeží jižně od Brisbane a nebo Coney

Island v New Yorku (Berry 2001). Ceny hotelů a jiných turistických zařízení budou v této fázi padat a mnoho těchto nemovitostí změní svou funkci na neturistickou například domovy důchodců, pečovatelské domy a podobně (Butler 1980). Místní obyvatelé mají v této fázi možnost se v cestovním ruchu více zapojit, jelikož mohou nemovitosti a další turistická zařízení koupit za velice nízkou cenu. Na konci této fáze turistické odvětví nabízí velmi nízkou úroveň služeb, anebo zcela upadá.

Destinace se však může úpadku vyhnout a dostat se do fáze omlazení. To však vyžaduje kompletní změnu atraktivit, na kterých je rezort založen. Butler (1980) navrhuje dvě možnosti, jak může být oživení dosaženo. První je vytvoření umělých atrakcí, jako jsou například kasina a druhou možností je využití zatím nepoužitých přírodních zdrojů. Užitečným příkladem i ve spojení s tématem této diplomové práce je Aviemore ve Skotsku, kde byl rozvinut zimní cestovní ruch k tomu, aby doplnil upadající letní sezónu (Berry 2001). Butler (1980) také připouští, že mohou existovat turistické destinace či regiony, které mají nadčasové zaměření, a fáze úpadku se jich nikdy týkat nebude. Dle Butlera (1980) odpovídají takovéto destinaci například Niagarské vodopády nebo zábavné parky Disneyland. Pásková (2003) jako příklad tohoto typu v České republice uvádí Prahu, Český Krumlov, Český ráj a **Krkonoše**.

2.5 *Rozšíření a kritika Butlerova životního cyklu turistické destinace*

Butlerův model je nejznámější a nejpoužívanější model vývoje turistické destinace, nevyhnul se ale ani četné kritice. Časté jsou také pokusy o jeho rozšíření. Cooper (1994 cit Berry 2001) konstatuje, že Butlerova práce způsobila zájem akademiků jako žádná jiná práce v oboru.

Zřejmě prvním, kdo se pokusil otestovat Butlerův model, byl Hovinen (1981 cit Hovinen 2002) na příkladu Lancaster county v Pensilváni, kde využívá padesátiletou datovou řadu. Hovinen (1981 cit Hovinen 2002) vyvodil, že se Butlerův koncept v mnoha ohledech shoduje se skutečností. Hlavní rozdíly, které našel, spočívají v absenci jakýchkoliv náznaků fáze úpadku. Zde je ovšem nutno připomenout, že Butler (1980) připouští, že existují destinace, kterých se fáze úpadku netýká.

Butlerovi je často vytýkáno, že do modelu nezahrnul faktor změn na straně poptávky (Shaw, Williams 2002). Cooper (1990 cit Shaw, Williams 2002) zdůrazňuje, že

koncept životního cyklu destinace je velice závislý na faktorech, jako je například: úroveň rozvoje, politika vlády, konkurenční střediska a poptávka. Podobně Debbage (1990 cit Shaw, Williams 2002) tvrdí, že Butlerův model je zaměřen jen na interní dynamiku určitého resortu, a zanedbává problém struktury turistického průmyslu a konkurenci z jiných resortů. Často je kritizováno, že je dán přesný tvar Butlerovy křivky a také to, že dle Butlera musí destinace projít všemi šesti fázemi. Identifikace těchto fází a zlomových bodů mezi nimi je velice problematická (Cooper 1990 cit Shaw, Williams 2002; Haywood 1986; Johnson and Snepenger 1993 cit Berry 2001; Agarwal 1994 cit Berry 2001). Dále je často kritizováno, že mnoho autorů bere Butlerovu S křivku jako nezávisle proměnnou a ostatní proměnné mohou být odvozeny od S křivky samotné (Cooper 1994 cit Berry 2001, s. 65). Choy kritizuje, že Butlerův model nefunguje u většiny destinací v jižním Pacifiku a jeho nedostatečné empirické ověření (Choy 1992 cit Shaw, Williams 2002, Choy 1992 cit Berry 2001 s. 65).

Zřejmě nejaktivnějším Butlerovým kritikem je Michael Haywood. Již název jeho práce „Může být životní cyklus turistické destinace použitelný?“ (Can the tourist-area life cycle be made operational?) poukazuje na jeho skeptický pohled. Kritizuje například obtížnost využití modelu pro plánování rozvoje destinací a tvrdí, že existuje 6 problémů (otázek) (tabulka 4), které musí být vyřešeny proto, aby mohl být Butlerův model lépe použitelný. Haywood posouvá model dále od jeho deterministického pojetí, tím že se snaží navrhnout možné typy cyklů pro rozdílné typy destinací. V Haywoodově pojetí je turistická destinace organizmus bojující o přežití. Pro tuto myšlenku jsou dle Haywooda (1986) důležité následující body:

1. Dle teorie přirozeného výběru, kdykoliv nastává silná konkurence, specializace poskytuje výhodu destinaci, která je zaměřená na konkrétní formu turismu.
2. Díky změnám životního prostředí se mění i podmínky pro destinaci, což ovlivňuje její přežití.
3. Vysoce specializovaná destinace, adaptovaná na specifické podmínky, má tendenci být méně schopná se adaptovat na náhlé změny v turistických požadavcích.

Haywood (1986) dále upozorňuje na tradiční přístup v této oblasti, kdy je trh považován za homogenní a většina studií se zaměřuje na trh jako celek, přitom by ale bylo třeba přistupovat k jednotlivým částem jednotlivě. Například domácí cestovní ruch versus mezinárodní či rodinný versus podnikový cestovní ruch. S Haywoodem v tomto souhlasí Cooper, který tvrdí, že: „turistická destinace může mít množství různých křivek, které

reprezentují různé části trhu“ (Cooper 1994 cit Berry 2001, s. 66). Analýza jednotlivých tržních segmentů, které dohromady tvoří regionální trh, by měla být provedena, kdykoliv se to zdá být nutné.

Haywood (1986, 1992, 2006) tvrdí, že je nezbytné identifikovat, kdy zkoumaná turistická destinace přechází z jedné fáze cyklu do další. Poukazuje na to, že získaná data v čase nebudou přesně stejná jak je předpokládáno a křivky životního cyklu destinace budou mít rozdílný tvar. Haywood (1986) doporučuje metodu založenou na procentuální změně počtu turistů mezi jednotlivými roky.

Nejdůležitější Haywoodovo doporučení je vztaženo k S křivce Butlerova modelu. Butlerův model užívá počet turistů jako základ S křivky, ale Haywood (1986) navrhuje užití celkových výdajů nebo ziskovosti. To doporučení vypadá jako velice opodstatněné, jelikož Butler (1980) zdůrazňuje to, že v rozdílných fázích cyklu bude zřejmě různá délka pobytu. Větší množství turistů může být provázeno snížením délky jejich pobytu. Haywood (1986) ovšem nevysvětluje, jak využít ziskovost na místo počtu turistů ke konstrukci S křivky. Haywood (1986) konstatuje, že ziskovost je možno použít jako dobré měřítko pro zjištění změny fáze životního cyklu destinace.

Problémy Butlerova konceptu životního cyklu turistické destinace	Vysvětlení a příklady.
Vhodné vymezení zkoumané oblasti	Je turistickou oblastí město, okres, údolí nebo jen jeden hotel? Velká komplexní destinace má více atraktivit, a tak jí nehrozí úpadek tak lehce, jako malé úzce zaměřené destinaci.
Vymezení relevantního trhu pro destinaci při výpočtu počtu turistů.	Počty turistů zjištěné během dlouhého časového období mohou představovat zcela rozdílné části trhu. Může se jednat například o turisty ze zahraničí nebo domácí turisty či o rodiny s dětmi nebo firemní turisty.
Určení tvaru křivky.	Je logistická křivka jedinou správnou? Je možné užití i jiných vývojových křivek?
Určení fáze destinace v životním cyklu.	Problém určení fáze, v které se destinace nachází spočívá v určení bodu, kdy destinace přechází z fáze do fáze. Otázkou, také zůstává, zda je změna v počtu turistů správným ukazatelem k určení bodu mezi dvěma fázemi.
Vhodně zvolit měřitelné jednotky: Počty turistů, návštěvníků, přenocování atd.	Ne všichni turisté mají stejný vliv na kapacitu prostředí turistické destinace. Někteří zůstávají déle, jiní zase navštíví destinaci mimo hlavní sezónu. Někteří turisté respektují místní kulturu a zvyky více než jiní. Užití jen čistých příjezdů turistů do destinace, jako indikátoru udržitelné kapacity prostředí je vzhledem k výše uvedenému diskutabilní, stejně jako to, zda existuje pouze jeden ukazatel, který by reprezentoval únosnou kapacitu pro celé území.
Správně určit časový úsek pozorování.	Tradičně jsou sledována data za jednotlivé roky, je takovéto sledování dat opravdu to nejlepší možné? Jedním z hlavních nedostatků užití celého konceptu je častý nedostatek empirických dat v potřebném časovém období.

Tabulka 4: Problémy konceptu Životního cyklu turistické destinace. Zdroj: upraveno dle Haywooda (1986, 1992, 2006).

Únosná kapacita, která je jedním z konceptů použitých Butlerem (1980), se může velice lišit podle toho, co je hodnoceno. Fyzická kapacita, únosná kapacita, environmentální a psychologická kapacita se budou lišit. Cooper konstatuje, že „únosná kapacita se bude také lišit s tolerancí návštěvníků k přeplněnosti prostředí. V hlavní sezóně zřejmě destinaci navštíví více k přeplněnosti tolerantní návštěvníci než mimo hlavní sezónu“ (Cooper 1994 cit Berry 2001, s. 51).

Podle Berryho (2001) mnoho vědců navrhlo úpravu konceptu tak, aby ho učinili více použitelným, avšak stále je mnohem více vědců, kteří spíše využívají původní Butlerův koncept, než by své práce stavěli na jeho modifikacích, a to z důvodu jeho větší jednoduchosti a snadnější použitelnosti.

Zřejmě nejobsáhlejší přehled o problematice životního cyklu turistické destinace podává v dnešní době kniha *The tourism area life cycle*. Je editovaná samotným autorem konceptu Richardem W. Butlerem (2006c). Kniha popisuje teoretický základ konceptu, původ konceptu a také jeho rozšíření dalšími autory. Je zde dán prostor také kritikům

životního cyklu turistické destinace, například Haywoodovi. V tomto díle je také uvedeno mnoho případových studií a seznam známých aplikací konceptu. Hovinen (2006) se zde se svým příspěvkem vrací po dvaceti letech k Lancaster County. Jak již bylo výše zmíněno, Hovinenova případová studie z roku 1981 byla první aplikací Butlerova životního cyklu turistické destinace. Autorovy závěry jsou takové, že u Lancaster County jsou první tři fáze cyklu velice lehce rozeznatelné, ale problém nastává při rozlišení fází konsolidace, stagnace a případného úpadku, jelikož jde o velice vyspělou a vysoce diversifikovanou destinaci (Hovinen 2006). Díky tomu, že je v destinaci kombinace nových a starých atrakcí, místních restaurací a restaurací velkých řetězců, mnoha typů ubytování apod., dochází v destinaci k fázím růstu, stagnaci, úpadku a oživení dohromady (Hovinen 2006).

Z pohledu této diplomové práce je poměrně podstatný příspěvek Lundgrena (2006) s názvem *An empirical interpretation of the TALC: tourist product life cycle in the Eastern Townships of Quebec*, jelikož jednou z možností trávení volného času, kterou tato destinace nabízí, je i lyžování. Lundgren (2006) ve svém příspěvku popisuje poměrně rozsáhlou lokalitu, která se nachází přibližně na ploše 14 000 km². Jádrem Lundgrenova článku je jeho popis více „S“ křivek v jedné destinaci. Lundgren (2006) popisuje 4 dílčí „S“ křivky, které tvoří hlavní „S“ křivku celé oblasti. Dílčí „S“ křivky jsou tvořeny říčním cestovním ruchem, cestovním ruchem, založeným na četnosti a kráse jezer, zimním (lyžařským) cestovním ruchem a jako poslední autor uvádí křivku, která je založena na vinařském cestovním ruchu ve spojení s exkurzemi do malých továren manufakturního typu a také zemědělských farem. Zmíněné křivky na sebe postupně navazují vždy ve chvíli, kdy předchozí typ cestovního ruchu vyčerpá svůj růstový potenciál, a místní podnikatelé hledají nový zdroj růstu. Maximální počet turistů na vrcholu nové křivky v tomto případě vždy překoná vrchol křivky předchozí.

Lundgrenův článek nám připomíná jeden z hlavních Haywoodem uváděných problémů konceptu životního cyklu turistické destinace, jímž je vhodné vymezení zkoumané oblasti. U široce pojatého turistického regionu, tak jak ho pojal Lundgren (2006), kdy jsou v regionu přítomny například tak rozdílné typy cestovního ruchu, jako je vinařský cestovní ruch a zimní cestovní ruch, je zřejmě přirozené, že jsou postupem doby objevovány a následně využívány nové zdroje cestovního ruchu. Když si ovšem představíme podstatně menší turistickou oblast, například jako je u Špindlerova Mlýna jedno horské údolí, těžko v této oblasti najdeme dohromady tak rozdílné zdroje růstu cestovního ruchu jako je vinařství, zimní cestovní ruch a říční cestovní ruch. Lundgren

(2006) v tomto ohledu u středisek sjezdového lyžování uvádí jako další zdroje růstu běžecké lyžování, snowboarding, či sjezd na horském kole. U těchto příkladů však stojí za diskuzi, zda jde o objevení a využívání nových zdrojů, či jen modifikaci zdrojů současných.

2.6 Cestovní ruch, životní cyklus turistické destinace a zimní střediska cestovního ruchu

Tato část bude diskuzi literatury, která se zabývá životním cyklem turistické destinace či cestovním ruchem a je v ní také diskutována problematika zimního cestovního ruchu, nejlépe střediska sjezdového lyžování. Literatura, která se speciálně zabývala zimním cestovním ruchem ve spojitosti s životním cyklem destinace, prakticky neexistuje, ale dají se najít některé případové studie z alpské oblasti.

Shaw, Williams (2002) se v *Critical issues in tourism* dotkli i problematiky zimního cestovního ruchu. Masový zimní cestovní ruch má dle nich mnoho společného s masovým přímořským cestovním ruchem. Shaw, Williams (2002) uvádí jako první lyžařské středisko Arlberg. To co ovšem zažehlo expanzi zimního cestovního ruchu, byly přípravy prvních zimních olympijských her v Chamonix v roce 1924. K opravdovému rozvoji zimního masového turismu došlo až v 50. – 60. letech 20. století (Shaw, Williams 2002). V roce 1990 bylo v Alpách 3 miliony lůžek, 12 tisíc lanovek a vleků a přes 40 tisíc sjezdových tratí (Zimmermann 1995 cit Shaw, Williams 2002 s. 235). U masového zimního cestovního ruchu vidí Shaw a Williams (2002) stejnou prostorovou polarizaci, jako u přímořského cestovního ruchu. Stejná je také častá kontrola zařízení cestovního ruchu vnějšími subjekty a silný tlak na přírodní zdroje. Další podobnost je ve velké sezónnosti, i když v tomto případě se již mnoha zimním střediskům podařilo rozvinout i poměrně silnou letní sezónu (Shaw, Williams 2002). Shaw, Williams (2002) ve své části věnované zimnímu cestovnímu ruchu také uvádí možné přínosy a hrozby plynoucí ze zimního cestovního ruchu (Tabulka 5).

Možné přínosy zimního cestovního ruchu	Možné hrozby zimního cestovního ruchu
Snižuje a předchází vyliďňování horských oblastí	Může vést k vytváření jednostranně zaměřené ekonomiky
Vytváří pracovní místa	Může obsazovat hodnotnou lesní a zemědělskou půdu
Vytváří příjem pro stát a místní samosprávu	Často ničí biodiverzitu a krajinný ráz
Pomáhá financovat infrastrukturu	Může vytvářet závislost na zahraničních investicích a vnějším rozhodování
Zlepšuje infrastrukturu v oblasti	Může zničit autenticitu místní kultury
Podporuje vytváření zemědělského a venkovského managementu	Zimní turismus může vyvolat sociální prnutí a zviditelnit rozdíly v bohatství mezi lidmi
Pomáhá vytvářet charakter a zvyky obyvatel v horských oblastech.	

Tabulka 5: Přínosy a možné hrozby zimního cestovního ruchu. Vlastní zpracování dle Shaw, Williams (2002, s. 237).

Sociální změny jsou dle Shaw, Williams (2002) také hrozbou pro pokračující růst zimního cestovního ruchu v alpské oblasti. Stárnoucí populace zmenšuje potenciální množství zákazníků středisek, jelikož ty tvoří spíše mladší ročníky. Budoucnost zimních destinací cestovního ruchu také ohrožuje zvyšující se množství jednočlenných domácností, které preferují spíše cestování do vzdálených destinací. Mladší ročníky také často hledají větší dobrodružství, než jim mohou horská střediska nabídnout a jsou více vnímavé k možným negativním dopadům zimního cestovního ruchu na životní prostředí (Zimmermann 1995 cit Shaw, Williams 2002).

Barkerová (1982) konstatuje, že na rychlý rozvoj cestovního ruchu v alpské oblasti, mělo vliv masové rozšíření automobilismu. Počet lanovek a vleků se ve Švýcarsku mezi roky 1950 až 1975 více než zpatnáctinásobil. Mnoho malých švýcarských destinací se v této době přeorientovalo z letního cestovního ruchu na zimní, což jim zajistilo bouřlivý růst. Barkerová již v roce 1982 zmiňuje problém apartmánových domů, které jsou využívány jen krátkou část roku, ale některé služby poskytované obcí vyžadují po celý rok. Je velká škoda, že přesto, že je tento problém takto starý a dobře zdokumentovaný, některá horská střediska v Česku, včetně Špindlerova Mlýna, se mu nedokázala vyhnout. Barkerová (1982) navíc vidí jako negativní jev to, že charakter výstavby je velice podobný suburbálními oblastem a není tedy vhodný do horského prostředí. Barkerová (1982) také uvádí velice užitečné srovnání počtu lůžek s počtem trvale žijících obyvatel v celé alpské oblasti a dále zmiňuje problémy ve střediscích zimního cestovního ruchu, jako je komercializace, zatažení cizích hodnot (např.: problém sehnat tradiční italské jídlo, jelikož středisko je orientované na typickou německou kuchyni). Lundgrenův článek je zmíněn již

v kapitole 2.4 (Lundgren 2006). Zde bych se rád zaměřil více na část článku, kde se autor věnuje zimnímu cestovnímu ruchu. Cestovní ruch v kanadských horách byl původně zaměřený na letní sezónu. Čerstvý vzduch, objevování přírody, turistika a horolezectví byly před rozvojem sjezdového lyžování v Kanadě hlavními atraktivitami v horských střediscích. První lyžařské centrum bylo otevřeno v polovině třicátých let, ale trvalo dalších 30 let, než došlo k opravdu rychlému rozvoji. Opravdový rozvoj zimního cestovního ruchu v oblasti Quebecu začal v 60. letech 20. stol., tedy přibližně ve stejné době, jako v Evropě. Aby došlo ke snížení závislosti jen na zimní sezóně, rozvíjejí se na začátku 90. let nové formy letního cestovního ruchu. Rozvíjí se jízda na horském kole, golf, lázeňský servis atd. Dříve údajně nevyčerpatelný zimní cestovní ruch, se dle Lundgrena (2006) potýká s mnoha potížemi. Je zde hrozba globálního oteplování, kdy se v posledních letech objevily velice slabé zimy. Poměrně velká konkurence je ve vzdálenějších, ale lépe vybavených lyžařských střediscích, které se zpravidla nachází ve výše položených oblastech s větším množstvím přírodního sněhu. Vyznavači snowboardingu na druhou stranu nepotřebují pro své skoky a triky příliš dlouhé tratě a vystačí si i s malými středisky v blízkosti měst. Stručně zmíněný vývoj destinace Eastern Townships v Quebecu je zde uveden hned ze dvou důvodů. Prvním je poměrně velký nedostatek podobných případových studií, které vznikly v této oblasti a druhým důvodem je ukázat, jak probíhal vývoj v lyžařském středisku, které je dispozicemi podobné Špindlerovu Mlýnu. Pokud shrneme základní data o tomto středisku, tak od začátku rozvoje v 60. letech k potřebě rozšířit sezónu o letní měsíce na začátku 90. let, uběhlo 30 let. Dnešní problémy střediska jsou konkurence vzdálených, ale mnohem lépe vybavených středisek a nestálost sněhových podmínek. Jedná se o velice podobný stav, jako je tomu u Špindlerova Mlýna.

Fredman a Heberlein (2003) uvádějí, že růst cestovního ruchu zaměřeného na sjezdové lyžování je v tradičních zemích a oblastech již vyčerpan a turisté se začínají více zaměřovat na turistiku, běžecké lyžování a jízdu na skútru. Takovéto tendence se dle autora objevují jak ve Spojených státech, tak v alpských oblastech Evropy a ve Švédsku. Zvyšuje se také počet turistů, kteří za sjezdovým lyžováním vyrážejí pouze jednou do roka.

Článek Životní cyklus alpské destinace: výzvy a důsledky (Schuckert, Moller, Weiermair 2007) je jedním z mála článků, zabývajících se Butlerovým konceptem v zimních destinacích cestovního ruchu. Popisuje historii vývoje cestovního ruchu v alpské oblasti. Autoři udávají, že vrcholu rozvoje cestovního ruchu dosáhly rakouské alpské

destinace v průběhu 90. let. Autoři měli v destinacích Tyrolska možnost použít data o počtu přenocování od roku 1890. Takto dlouhá časová řada dodává jejich výzkumu patřičnou váhu. Zcela souvislé časové řady pak mohli autoři využít od roku 1950 v 278 lokalitách. Ve zkoumaném prostoru je velký rozdíl mezi zimní a letní sezónou u jednotlivých středisek. Zatímco některá střediska vykazují silný růst u zimní sezóny a stagnaci či pokles v letní sezóně, jiná střediska vykazují pravý opak. Autoři nacházejí ve zkoumané oblasti 4 typy destinací, které vymezují dle průběhu Butlerovy křivky.

Franch, Martini a Buffa (2008) rozdělují hrozby, se kterými se musejí zimní destinace cestovního ruchu vyrovnat, na dva typy: endogenní a exogenní. Jako endogenní hrozby vidí malou velikost většiny podniků, která ztěžuje kooperaci mezi veřejným a soukromým sektorem, dále nedostatek strategických projektů na místní úrovni, neefektivní politiku řízení přírodních zdrojů a atrakcí a obecně nízké povědomí o potřebách limitovat využívání přírodních zdrojů. Exogenními faktory jsou pak obecně se zvyšující konkurence mezi středisky a změna motivace u turistů, která je dle Franch, Martini a Buffa (2008) hlavním důvodem stagnace či poklesu středisek cestovního ruchu. Hlavním exogenním faktorem v posledních letech je pak globální oteplování, jehož vlivům se autor rozsáhle věnuje. Dle středního odhadu OECD se do roku 2050 oteplí o 2°C, což by mělo za následek uzavření 68 % italských středisek, 50 % švýcarských, 20 % francouzských a okolo 50 % rakouských a německých středisek (OECD 2009 cit Franch, Martini, Buffa 2008).

2.7 *Metodická literatura*

I přesto, že je tato práce geografická, byly pro její tvorbu použity i sociologické přístupy a publikace. Těžiště jejich využití bylo převážně v přípravě, průběhu a vyhodnocení dotazníkového šetření.

„Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky“ (Leedy 1985 cit. Machová 2005, s. 32). Empirický výzkum zajišťuje přenos informací mezi realitou a jejím vědeckým zachycováním a uchováváním (Surynek, Komárková, Kašparová 2001). Data, která jsou získávána, mohou mít zdroj bezprostředně v realitě, taková data se nazývají primární. Primárními daty budou v této práci data získaná ze standardizovaných rozhovorů s rezidenty Špindlerova Mlýna a turisty, kteří Špindlerův Mlýn navštívili. Data, která byla zaznamenána dříve a v daný

okamžik jsou znovu vyvolána, jsou data sekundární (Surynek, Komárková, Kašparová 2001). V této práci jsou použita sekundární data z mnoha zdrojů. Nejčastěji využívanými sekundárními daty při tvorbě této diplomové práce jsou data, získaná z Českého statistického úřadu (ČSÚ) a dále například data ze studie Šance pro Špindl (Ecosign 2005), příspěvku Stoklasy (1980), Městského úřadu ve Špindlerově Mlýně (2009) a další.

Kvalitativní a kvantitativní výzkum představují dvě základní orientace výzkumu, které se liší nejen svým cílem, ale i způsobem realizace výzkumu (Disman 2000). Snaha kvalitativního výzkumu je především porozumění, případně vysvětlení zkoumaných jevů (Hendl 2004). Dle Hendla (2004) nemusí být při výzkumu použity teorie, pokud se jedná o aplikovanou studii, jejíž rámec je volen pragmaticky. Hendl (2004, s. 39) uvádí, že: „V sociálních vědách má aplikovaný výzkum často za cíl návrh opatření, intervencí nebo programů, jež zlepšují podmínky života lidí“. Dle Hendla (1999, 2004) existují dva směry, jak přistupovat k případovým studiím. Představitelem prvního směru je R. E. Stake, který se zaměřuje na jedinečnost a komplexitu ohraničeného systému. Představitelem druhého směru je R. Yin, který nesouhlasí se Stakeho přístupem a tvrdí, že: „Uměle omezuje komplexnost mnohých problémů, protože podceňuje působící externí faktory – ekologii případu“ (Hendl 1999, s. 51).

Výzkum kvantitativní, se kterým se zpravidla spojuje obecná představa sociologického výzkumu, lze realizovat tehdy, jde-li o jevy relativně jednoduché a do určité míry poznání. Jednoduchostí se myslí to, že nejsou skryty smyslovému poznávání a mají jednoznačný význam. Jde o jevy zpravidla dostatečně přesně popsání jak v dynamice, tak ve struktuře (Surynek, Komárková, Kašparová 2001). Výzkum kvalitativní je doplňkem výzkumu kvantitativního (nikoliv ve smyslu podřízené části). „Úkolem kvalitativního výzkumu je odhalovat neznámé skutečnosti o sociálních a sociálně psychologických jevech“ (Surynek, Komárková, Kašparová 2001, s. 26). Okruhy metod a technik kvalitativního a kvantitativního výzkumu není možné přesně rozlišit, proto se mnohé využívají jak v jednom, tak i ve druhém typu výzkumu. „Kvalitativní výzkum je jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace“ (Corbinová 1999, s. 10). Výzkum v této práci je zaměřen převážně kvalitativně. Pořízené standardizované rozhovory zjišťují názory, postoje a zvyky obyvatel žijících ve Špindlerově Mlýně a ubytovaných turistů ve Špindlerově Mlýně.

Kniha Vybrané metody sociologického výzkumu (Pergler a kol. 1969) byla sice vydána již v roce 1969, ale stále poskytuje velice hodnotné informace mimo jiné pro

přípravu a realizaci dotazníkového šetření a standardizovaného rozhovoru. Autor v knize podrobně rozebírá plusy a minusy metody dotazníkového šetření a standardizovaného rozhovoru a detailně popisuje postup u obou metod, který je pro názornost doplněn praktickými příklady. „Standardizovaný rozhovor je takový typ interview, při kterém jsou závazně určeny otázky, ale i jejich formulace, jejich pořadí a je určena i řada prvků tazatelova chování v průběhu rozhovoru“ (Pergler a kol. 1969, s. 228). Hlavní doménou použití standardizovaného rozhovoru je dle autora hlavně kvalitativní výzkum. Velice častý je také takzvaný polostandardizovaný rozhovor, kdy je stanoveno závazné znění a pořadí otázek, ale je ponecháno na vůli tazatele kladení doplňujících otázek (Pergler a kol. 1969). V této práci byla použita metoda polostandardizovaného rozhovoru v některých částech dotazníku, na jehož základě byly rozhovory prováděny.

2.8 *Přehled literatury na téma národní park, Krkonoše a Špindlerův Mlýn.*

Správa Krkonošského národního parku je už ze své podstaty cenným zdrojem informací. Tato instituce jednou za cca 10 let zpracovává plán péče. Poslední byl vydán již v roce 1994, ale nový je již takřka hotov. Jak již z názvu vyplývá, tento materiál má stanovovat základní priority péče o národní park, ale poskytuje i mnoho cenných geografických informací a nová verze se věnuje i cestovnímu ruchu. Dále KRNAP již od roku 1964 vydává sborník odborných prací o Krkonoších „Opera Corcontica.“ Práce v tomto sborníku jsou převážně přírodovědně laděné, ale objevují se i příspěvky zabývající se cestovním ruchem.

Měsíčně vychází časopis Krkonoše – Jizerské hory, kde lze nalézt hlavně aktuální informace o tom co se děje v Krkonoších a mnoho populárně naučných článků.

Bohatým zdrojem informací o Špindlerově Mlýně je jeho kronika. Pro tvorbu závěrečných kvalifikačních prací lze pak doporučit výpis z kroniky, který je k dispozici na Městském úřadě a poskytuje důležité informace o městě. Výpis z kroniky obsahuje také užitečné informace o rozvoji cestovního ruchu, včetně počtu hostinců a hotelů ve vybraných letech.

Jako zdroj informací o Krkonoších lze doporučit Krkonošskou knihovnu, která se nachází ve Vrchlabí a je součástí Krkonošského muzea. V knihovně se nachází mnoho závěrečných klasifikačních prací o Krkonoších, archiv místních novin a časopisů a mnoha dalších děl, zabývajících se našim nejvyšším pohořím, či jeho částmi.

3 Základní charakteristika Špindlerova Mlýna

Špindlerův Mlýn je malé horské město, ve kterém žije 1314 stálých obyvatel (ČSÚ 2008b). Město se rozkládá na ploše 7691 ha, zastavěná plocha však činní jen 37 ha. Většinu plochy obce zabírají lesy, které se rozkládají na ploše 6887 ha. Ve městě se nachází 272 domů, z toho 134 rodinných a 42 bytových.

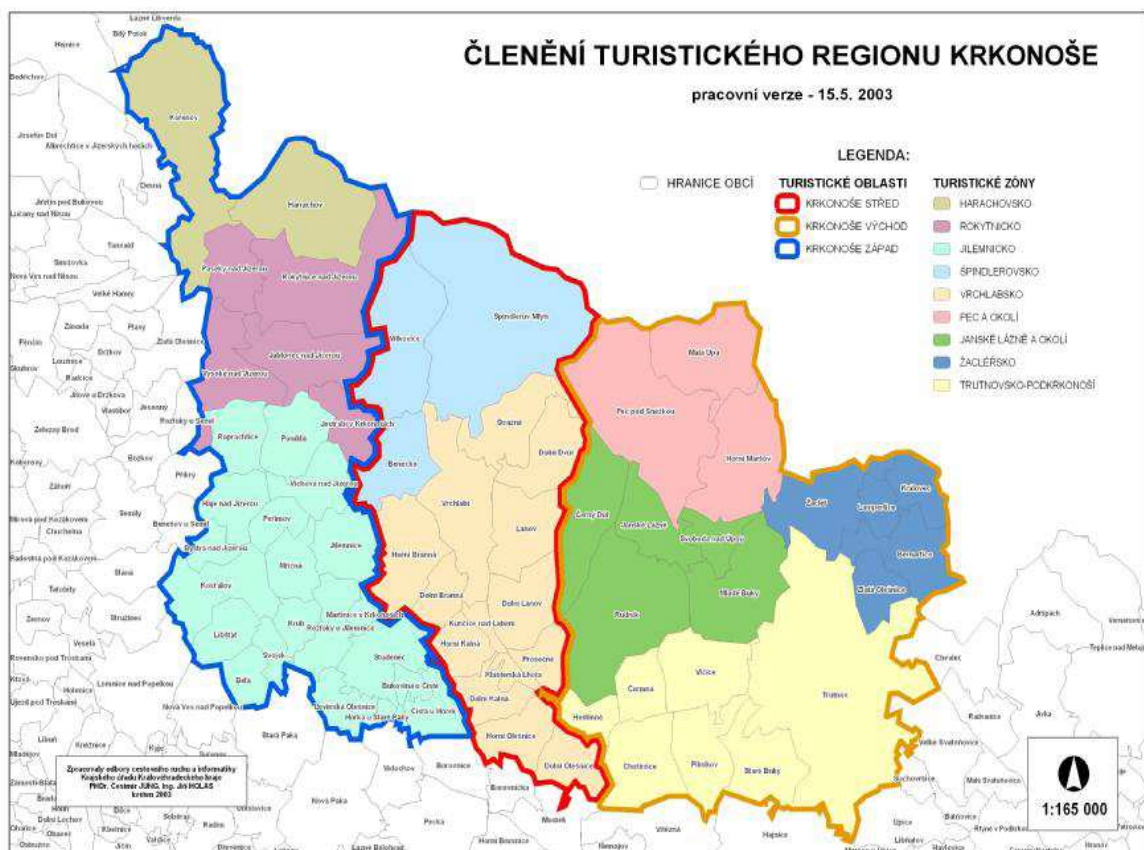
3.1 Poloha Krkonoš a Špindlerova Mlýna

Krkonoše se nacházejí v severní oblasti Česka na hranicích s Polskem, na území bývalých okresů Trutnov a Semily. Na polských hranicích navazují na Karkonoski park narodowy, který měří 55 000 ha (Kostkan 1996). Od Jizerských hor jsou Krkonoše odděleny Novosvětským sedlem. Na východě jsou vymezeny Královeckým sedlem, které je odděluje od Broumovské vrchoviny (Balatka, Kalvoda 2006). Krkonoše jsou nejvyšším pohořím České republiky a jsou nejvyšším pohořím soustavy geologicky starých nevápencových evropských středohor, tzv. Hercynidů (Štursa 2003). Z toho, že jsou Krkonoše nejvyšším pohořím naší země a na české poměry disponují velkou členitostí terénu, lze usuzovat, že se pro rozvoj sjezdového lyžování a zimních sportů hodí nejvíce z našich pohoří.

Krkonoše mají výhodnou geografickou polohu v rámci střední Evropy (Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003), vzhledem k poloze na hranicích České republiky a Polska. Zároveň není příliš vzdáleno ani Německo.

Špindlerův Mlýn leží na území Královéhradeckého kraje v okrese Trutnov. Dnes spadá do oblasti obce s rozšířenou působností Vrchlabí. Špindlerův Mlýn je lyžařské a rekreační středisko, které leží ve střední části Krkonoš. Patří do turistického regionu Krkonoše a oblasti Krkonoše střed (obrázek 3). Spolu s Vítkoviciemi a Beneckem tvoří turistickou zónu Špindlerovsko (Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003). V severní části je katastrální území obce totožné s polskou státní hranicí, na východě sousedí s katastrálním územím Pece pod Sněžkou, na západě hraničí s Libereckým krajem.

Město je situováno v srdci Krkonoš (výřez mapy: příloha 13a, příloha 13b), v údolí mezi vrcholy Železný vrch, Medvědín, Pláně a Mechovinec. Stékají se zde Modré Labe s Bílým Labem. Modré Labe je pramenem řeky Labe.

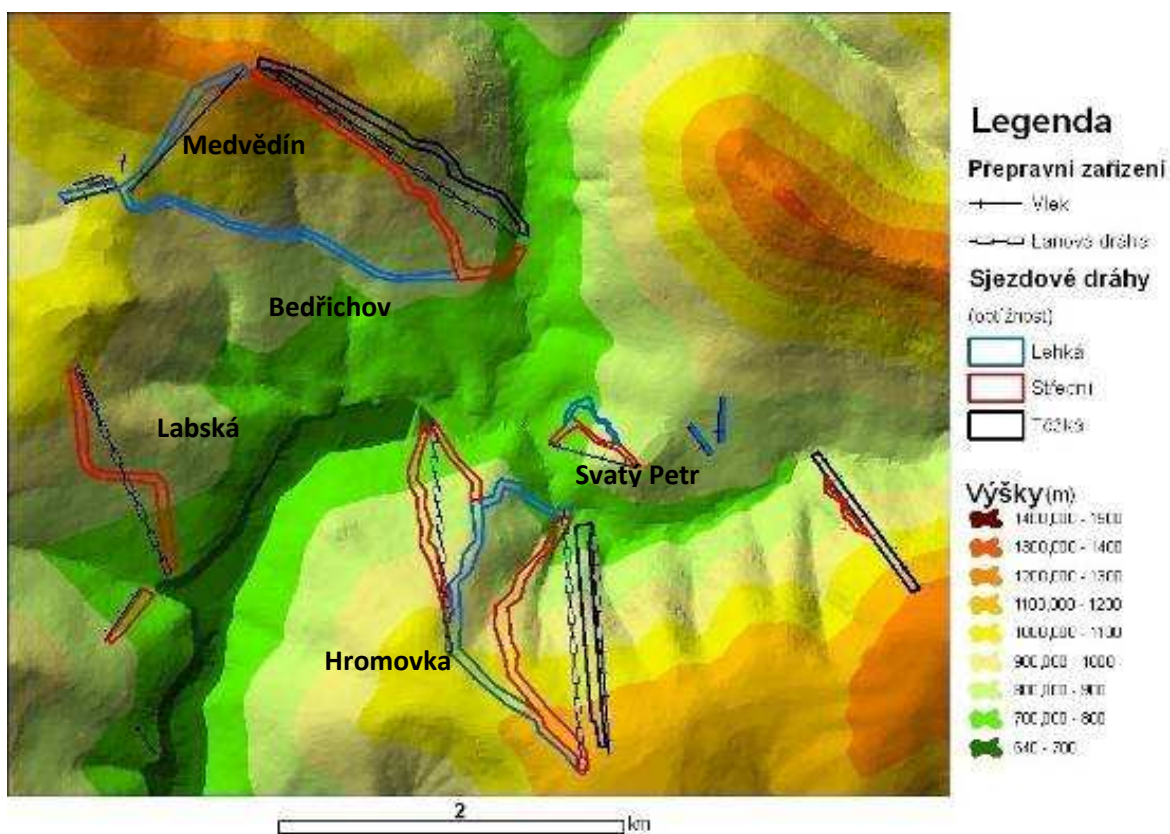
Obrázek 3: Členění turistického regionu Krkonoše. Zdroj: Galvasová, Seidenglanz, Kučera (2003).

3.2 Přírodní předpoklady Špindlerova Mlýna pro zimní cestovní ruch

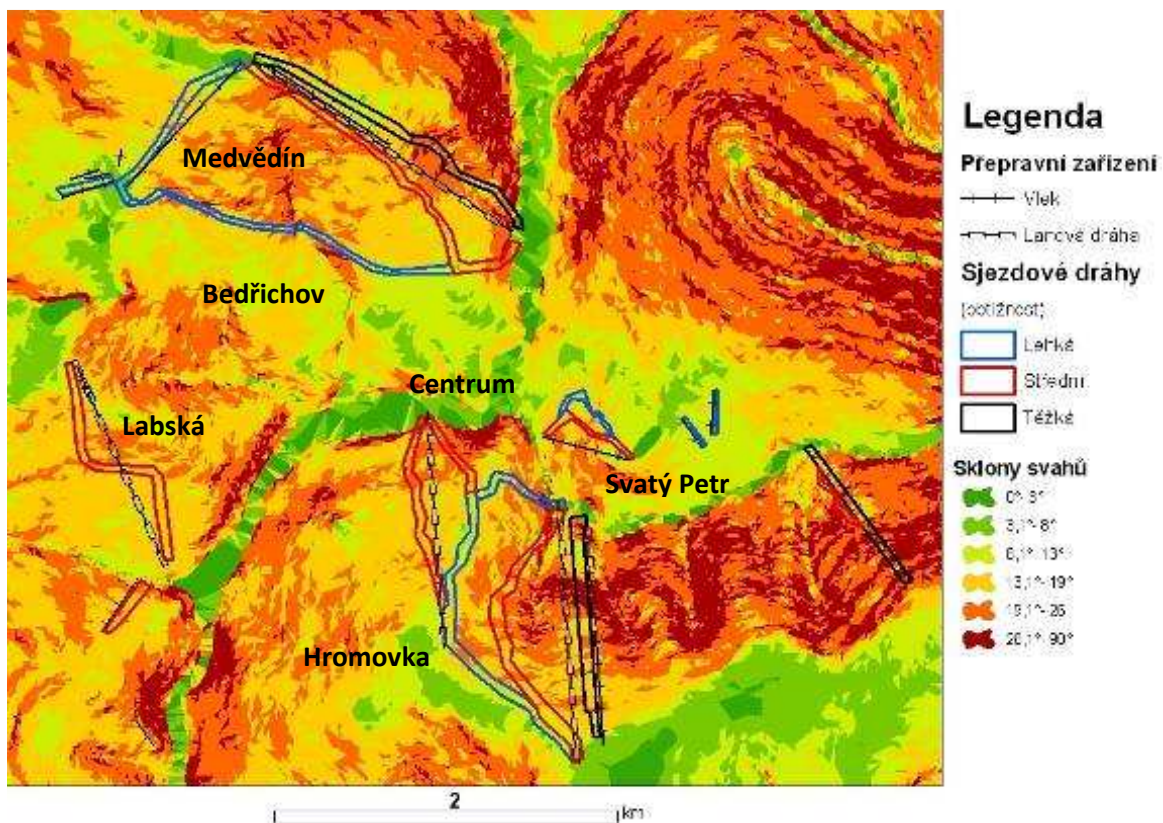
Špindlerův Mlýn se nachází v nejvyšších horách Česka. Nadmořská výška je přibližně 700 m n. m. Na nedaleké Luční hoře pak 1554 m n. m. Horský reliéf předurčuje Špindlerův Mlýn k zimním sportům a v létě k pěší turistice. Zimní sporty tvoří ve Špindlerově Mlýně nejdůležitější atraktivitu cestovního ruchu, proto se níže zaměřím na přírodní poměry z pohledu zimních sportů, a to hlavně sjezdového lyžování, které je hlavním magnetem lákajícím turisty v zimě.

Nejnižší část můžeme nalézt v údolí řeky Labe v místě, kde se nachází centrální parkoviště a autobusové nádraží. Zde se nalézá spodní stanice lanovky Hromovka ve výšce 702 m n. m. Nejvýše se lyžařské středisko dostává na Davidovce, kde dosahuje až výšky 1300 m n. m. Největší převýšení na jedné sjezdovce dosahuje středisko na Medvědně, a to 490 m (obrázek 4). Výhodnou orientaci svahů mají sjezdové dráhy ve Svatém Petru, které jsou orientovány přímo k severu. Naopak, nepříliš výhodně jsou položeny sjezdovky na Medvědně.

Ke sjezdovkám s největším sklonem patří sjezdovka Stoh a černá sjezdovka ve Svatém Petru (obrázek 5). Na sjezdovce ve Svatém Petru se díky jejím vhodným parametrům, tj. sklonu, délce a šířce, konají i závody mezinárodní úrovně. V nejprudší části slalomového svahu dosahuje sklon až 31° (Kvítek 1977).

Obrázek 4: Přehled výškové členitosti ve Skiareálu Špindlerův Mlýn. Zdroj: Matějka (2006).

Obrázek 5: Sklon svahů ve Skiareálu Špindlerův Mlýn. Zdroj: Matějka (2006).

Špindlerův Mlýn leží v mírném pásu s typickým střídáním ročních období. Podnebí Krkonoš je výrazně ovlivněno reliéfem. Hřebeny hor tvoří překážku proudění vlhkého a chladného vzduchu od Atlantského oceánu, a jsou proto vystaveny vyšším srážkám. Navíc zde panují nižší průměrné teploty. V oblasti převládá jihozápadní až severozápadní proudění větru, v zimních měsících často i východní a jihovýchodní (Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003).

Průměrná roční teplota v Krkonoších se pohybuje od 0,2°C na Sněžce až po 6°C v údolích, ve Špindlerově Mlýně 4,7°C. Roční srážkové úhrny dosahují 1 200 až 1 600 mm a zpravidla stoupají s nadmořskou výškou. Průměrná lednová teplota, jak ukazuje tabulka číslo 6, je ve Špindlerově Mlýně -4,3°C (Envigea 2007). Pro srovnání, průměrná lednová teplota v Praze činí -0,8°C (Školní atlas světa 1994). S nadmořskou výškou klesají v našich podmínkách teploty v průměru o 0,6°C na 100 výškových metrů (Netopil 1984). Rozdíl výšek ve Špindlerově Mlýně je až okolo 500 m, což činí rozdíl teplot 3°C nebo i více.

Sněhové vločky padají ve vyšších polohách Krkonoš prakticky po celý rok. Sněhová pokrývka se však pravidelně vytváří většinou až v listopadu a dosahuje podle nadmořské výšky a expozice v průměru od 100 cm do 300 cm. Ve středních horských

polohách, kam patří i Špindlerův Mlýn, se zdrží 135 až 160 dní v roce. Ve vrcholových partiích leží sníh až přes 180 dní v roce (Štursa 2003).

Měsíce	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
Teploty (°C)*	-4,3	-3,5	-0,4	3,3	9,2	12,4	14,3	13,1	9,8	5,1	0,2	-2,9	4,7
Teploty (°C)**	-4,7	-4,6	-1,4	2,1	7,8	11,4	13,7	12,8	9,4	4,8	-0,2	-3,2	4,0
Srážky (mm)***	128	101	84	95	94	108	123	129	101	115	123	121	1322

Tabulka 6: Roční chod teplot a srážek v letech 1901-1950, *Špindlerův Mlýn, 753 m, ** Špindlerův Mlýn, Sedmidolí, 922 m, * Š.Mlýn, Bedřichov, 750 m. Zdroj: Envigea (2007).**

Převažující západní proudění vzduchu od Atlantského oceánu ve spojení se západovýchodním uspořádáním hlavních krkonošských údolí podmiňuje existenci zvláštního přírodního jevu, označovaného termínem anemo-orografické systémy. Větrné proudy stoupají návětrnými údolními, přitom se zvyšuje jejich rychlost, a to při proudění nad náhorními planinami. Přepadají pak za vzniku mohutných turbulentních jevů do závětrí ledovcových karů. Zásadním způsobem tak ovlivňují rozmístění sněhových srážek (Štursa 2003).

Z hlediska klimatických oblastí se Špindlerův Mlýn nachází v klimatických oblastech CH4 a CH6 (tabulka 7).

Charakteristika	Chladná oblast	
	CH4	CH6
počet letních dnů	0–20	10–30
počet dnů s prům. tepl. 10°C a více	80–120	120–140
počet mrazových dnů	160–180	140–160
počet ledových dnů	60–70	60–70
prům. tepl. v lednu	-6 až -7	-4 až -5
průměrná teplota v červenci	12 až 14	14 až 15
prům. tepl. v dubnu	2 až 4	2 až 4
prům. tepl. v říjnu	4 až 5	5 až 6
prům. počet dnů se srážkami 1 mm a více	120–140	140 až 160
srážkový úhrn ve vegetačním období	600–700	600–700
srážkový úhrn v zimním období	400–500	400–500
počet dnů se sněhov. pokrývkou	140–160	120–140
počet dnů zamračených	130–150	150–160
počet dnů jasných	30–40	40–50

Tabulka 7: Charakteristika klimatických oblastí vyskytujících se v oblasti Krkonoš podle E. Quitta Zdroj: (Quitt 1975).

I přesto, že si tato práce neklade za cíl podrobněji zpracovat problematiku globálních změn, jelikož by to zřejmě vydalo na samostatnou práci, považuji za nutné se o této problematice alespoň velice krátce zmínit. Předpovědi, o kolik stupňů teploty stoupnou, se liší. Dle střední varianty udávané OECD (2006) se zvýší teplota v zimních měsících v Evropě do roku 2050 o přibližně 2°C. Pokud bychom stejný příklad uvažovali pro Krkonoše, tak průměrná lednová teplota ve Špindlerově Mlýně činí -4,3°C (stanice ve výšce 753 m n. m.) a v Praze Ruzyni -2,4°C. Při změně teploty o dva stupně celsia by se tedy průměrná lednová teplota ve Špindlerově Mlýně dostala na úroveň okolí Prahy. Následky, které by to mělo na zimní cestovní ruch, by byly zřejmě značné. Silně postižena by byla zřejmě všechna lyžařská střediska v Krkonoších. Pro střediska s nízkou nadmořskou výškou by byla situace pravděpodobně fatální i při menším vzestupu teplot než o dva stupně. K nejohroženějším by zřejmě patřila například lyžařská střediska Mladé Buky, Černý důl, Herlíkovice, Strážné a Harrachov. Jde tedy o lyžařská střediska, jejichž nadmořská výška v dolní části je okolo 600 m n. m, či dokonce nižší (Mladé Buky, Černý Důl, Herlíkovice) a nadmořská výška v horní části je nižší než 1 000 m n. m. (Mladé buky, Černý Důl, Strážné), nebo tuto výšku jen těstě překonává (Herlíkovice, Harachov).

3.3 Realizační předpoklady Špindlerova Mlýna pro sjezdové lyžování (vývoj, současnost a budoucnost)

Sjezdové lyžování tvoří největší atraktivitu turistického ruchu ve Špindlerově Mlýně. Vhodné přírodní podmínky využil provozovatel k rozvoji lyžařského střediska, které je největší a nejkvalitnější v Česku. Ve Špindlerově Mlýně je dnes 11 vleků a 5 lanových drah. Celková přepravní kapacita střediska činí 20 500 osob za hodinu. Délka sjezdových tratí činí 24 km (Skiareál Špindlerův Mlýn 2009), (Plán Skiareálu Špindlerův Mlýn viz příloha 12). Délka sjezdových tratí se mezi roky 1996 a 2009 prodloužila o 2,3 km a kapacita stoupla o 4 600 osob. Přesné kapacity lyžařského střediska před rokem 1996 nezná ani dnešní provozovatel lyžařského střediska. Důvodem je to, že se až do roku 1996 vyvíjel areál Medvědí a Svatý Petr odděleně. Kapacita střediska z počátku 90. let se dá však přibližně vypočítat dle známých údajů o rozvoji střediska. Kapacita tehdy činila 11 000 osob za hodinu. Délka lyžařských tratí byla na začátku 90. let přibližně stejná jako v roce 1996 a činila přibližně 21,7 km. Z uvedených údajů vyplývá, že došlo k zvýšení přepravní kapacity střediska od roku 1990 téměř na dvojnásobek avšak zvýšení délky

lyžařských tratí jen o 10,5 %. Tento nepoměr mezi velkým zvýšením kapacity přepravních zařízení a jen malým zvýšením délky lyžařských tratí způsobil značný nárůst hustoty lyžařů na sjezdových tratích a tím snížení komfortu lyžařů a snížení bezpečnosti tratí. Průměrné zatížení tratí ve Špindlerově Mlýně v roce 2005 bylo 91 osob/ha přičemž únosná mez je 75 osob/ha (Ecosign 2005; Holub 2009). Běžná hodnota v rozsahem odpovídajících střediscích v Rakousku je v průměru 55 osob/ha (Ecosign 2005). Hodnoty únosné kapacity sjezdových tratí se od roku 2005 nijak výrazně nezměnily, tudíž se dají tyto údaje použít i v roce 2009. Únosná kapacita lyžařských tratí odpovídala v roce 2005 6 590 lyžařům na den. Nyní díky některým rozšířením sjezdových tratí činí přibližně 7 000 lyžařů na den, přičemž se však v nejlepších dnech sezóny ve středisku pohybuje přes 10 500 lyžařů.

I přes zvýšení hodinové kapacity střediska, zůstávají problémem Špindlerova Mlýna čekací doby na lyžařské vleky a lanovky. Dle materiálu zpracovaného firmou Ecosign (2005) (příloha 14), je krajní hranice, kdy je středisko ještě schopno pohodlně obsloužit lyžaře 9380 lyžařů lyžujících v jeden den. To při hodinové kapacitě střediska 20 500 osob znamená, že lyžaři mohou za jeden den využít dopravní zařízení 18 krát, tedy přibližně jednou za 28 minut. Tento výpočet předpokládá rovnoměrné rozložení lyžařů během dne a mezi jednotlivými přepravními zařízeními, což neodpovídá reálnému stavu, tudíž v některých částech dne a na nejoblíbenějších tratích střediska mohou být čekací doby i výrazně vyšší. V nejvytíženějších dnech sezóny se pak čekací doba na nejfrekventovanějších přepravních zařízeních dostává až k 40 minutám.

O budoucnosti areálu je vedena intenzivní diskuze v posledních cca 3 letech. Diskuze byla vyvolána studií společnosti Ecosign (2005). Studie navrhuje rozšíření lyžařského areálu tak, aby přepravní zařízení byla schopna pohodlně obsloužit 12 280 lyžařů ve středisku a sjezdovky byly schopny pojmout 9 610 lyžařů. Vzhledem k tomu, že ve dvaceti nejvytíženějších dnech sezóny se ve středisku průměrně nachází 7 814 lyžařů (Ecosign 2005), se zdá tato kapacita dostatečná. Nejdůležitější částí rozšíření střediska by mělo být propojení části Svatý Petr – Hromovka s částí Mědvědín – Horní Mísečky. Zástupci Skiareálu Špindlerův Mlýn vyhodnotili kompletní návrh firmy Ecosign jako neprosaditelný na území Národního parku a v jeho ochranném pásmu, avšak nejdůležitější část plánu, kterou je propojení části Svatý Petr – Hromovka s částí Mědvědín - Horní Mísečky, Skiareál Špindlerův Mlýn prosazuje (příloha 15). Expertní skupina KRNAPu a ministerstva životního prostředí, která posuzovala plány rozvoje lyžařských areálů v Krkonoších, doporučila s plánem v omezené míře souhlasit (Expertní skupina 2009). Jak

uvádí Matějka (2006), vlivů sjezdového lyžování na horskou přírodu je celá řada. Při výstavbě například dochází k odlesnění, přesunu půdních horizontů, změně vegetačního krytu a erozi (příloha 9, příloha 10, příloha 11). Vzhledem k tomu, že Správa KRNAP ve svém stanovisku k plánu rozšíření střediska trvá na co nejmenších zásazích do letních ekosystémů, dá se předpokládat, že rozšíření lyžařských ploch bude oproti plánu střediska značně redukováno na dvě až tři sjezdové dráhy o šíři 40 až 60 m, což odpovídá přibližně jedné třetině původního plánu Ecosign (2005). Dle odhadů autora této práce by přibližně do roku 2015 mohla hodinová kapacita Skiareálu Špindlerův Mlýn vzrůst na 26 500 až 27 000 lyžařů za hodinu a kapacita sjezdových tratí na 8 000 až 8 500 lyžařů. Na základě těchto údajů se dá usuzovat, že kapacita střediska bude dostatečná pro naprostou většinu sezóny, kromě několika málo dnů během vánočních svátků a Nového roku.

3.4 *Dopravní dostupnost*

Od hlavního města je Špindlerův mlýn vzdálen přibližně 140 km, pokud se bere v úvahu silniční vzdálenost. Časová dostupnost vozem je z hlavního města cca 2 hodiny a 20 minut. Mezi Vrchlabím a Špindlerovým Mlýnem se příjezdová komunikace klikatí podél toku Labe, které je zde sevřeno v údolí s poměrně strmými svahy. Silnice bývá často poškozena vlivem rozvodněného Labe. Zimní údržba je, vzhledem k horským podmínkám, na dobré úrovni a stav silnice po sněžení je tak často před Špindlerovým Mlýnem lepší, než stav silnic ve Středočeském kraji. Špindlerův Mlýn nemá napojení na železnici a nejbližší železniční stanice je ve Vrchlabí. Špindlerův Mlýn se může těšit poměrně kvalitnímu autobusovému spojení jak s hlavním městem, tak i s Hradcem Králové a Vrchlabím. V zimní sezóně jede mezi Prahou a Špindlerovým Mlýnem až 14 pravidelných spojů denně a Mezi Vrchlabím a Špindlerovým Mlýnem dokonce až 30 spojů denně. Mimo sezónu je počet spojů samozřejmě nižší a činí 9 respektive 24 spojů za den.

4 Metodika

4.1 *Postup práce*

Na začátku této práce stálo prostudování dostupné literatury zabývající se cestovním ruchem v obecné rovině, i vztahující se k životnímu cyklu turistické destinace, Špindlerovu Mlýnu a zimnímu cestovnímu ruchu. Základem práce a prvním krokem tvorby této práce bylo studium literatury, která byla zdrojem nejen teoretických, ale i praktických informací. Za praktické informace považují sekundární data, která sloužila např. pro srovnání s daty primárními získanými v destinaci.

Dalším krokem byla analýza sekundárních dat. Hlavní část sekundárních dat byla získána z Českého statistického úřadu. Podařilo se získat nejen běžně dostupná data, ale na vyžádání poskytl Český statistický úřad i data, která běžně nezveřejňuje. Jedná se zejména o data o počtu hostů v ubytovacích zařízeních Špindlerova Mlýna v letech 2005 až 2007. Dle údajů pracovníka Českého statistického úřadu se jedná o údaje ze začínajícího projektu zjišťování tohoto druhu dat, a proto nejsou výsledky příliš přesné. Tyto údaje je proto třeba brát pouze jako orientační (více v části 4.2). Sekundární data sloužila například k zjištění vývoje ubytovací kapacity, vývoje počtu turistů, cen lůžek, a také pro srovnání s daty primárními získanými přímo v destinaci. Co nejdříve řady zmíněných dat jsou důležité pro určení fáze životního cyklu turistické destinace. Například Butler (1980, 2006a) využívá počet turistů jako základ S křivky. Haywood (1986, 2006) pak navrhuje zahrnout i další ukazatele, jako je například průměrná doba pobytu a počet přenocování.

Po analýze sekundárních dat následovalo uskutečnění řízených standardizovaných rozhovorů za pomoci dotazníků (příloha 16) mezi turisty, kteří navštívili Špindlerův Mlýn a také mezi obyvateli Špindlerova Mlýna. Turisté byli dotazováni v letní a zimní sezóně tak, aby bylo možné zachytit rozdíly mezi letní a zimní sezónou. Turisté byli dotazováni v českém, anglickém a polském jazyce. Při standardizovaných rozhovorech s turisty a stejně tak i s rezidenty, bylo v některých částech dotazníku, na jejichž základě byly rozhovory prováděny, použito i metody polostandardizovaného rozhovoru. Takto získané informace byly poznamenány do volných částí dotazníku či na jejich zadní stranu. Při tvorbě dotazníku bylo mimo jiné použito znalostí získaných z knihy Vybrané techniky sociologického výzkumu (Pergler a kol. 1969)

Data získaná pomocí standardizovaných rozhovorů byla analyzována s využitím třídění prvního stupně, tj. byly zjištěny četnosti, a ty relativizovány. Analýza proběhla

v programu Microsoft Excel, který byl také použit pro tvorbu grafů a většiny tabulek. Pro jednotlivé ukazatele bylo posléze určeno, jaké fázi životního cyklu odpovídají. Dle četnosti výsledků jednotlivých ukazatelů byla odvozena fáze životního cyklu, ve které se nyní Špindlerův Mlýn pravděpodobně nachází.

4.2 *Sběr dat*

Pro analýzu cestovního ruchu a životního cyklu turistické destinace je mimořádně důležité nashromáždit dostupná data o sledovaném území. Jak bylo předpokládáno, je v České republice dat o cestovním ruchu na úrovni obcí nedostatek a Špindlerův Mlýn, ač významná destinace cestovního ruchu, není bohužel v tomto výjimkou.

4.2.1 Český statistický úřad

Český statistický úřad poskytuje na úrovni obcí jen omezené množství dat z cestovního ruchu. Většina dat navíc není dostupná na internetu a pro poskytnutí bylo nutné kontaktovat přímo odpovědné pracovníky.

Z registru hromadných ubytovacích zařízení je možné získat data o konkrétních ubytovacích zařízeních na úrovni obcí. V době zpracování diplomové práce byla dostupná data od roku 2000 do roku 2007. Do registru hromadných ubytovacích zařízení jsou zahrnuta pouze zařízení, která mají alespoň 5 pokojů, nebo alespoň 10 lůžek. Pro účely této diplomové práce byla použita data z registru, která jsou uvedena v tabulce 8.

Ukazatel	Popis a upřesnění dat.
Kategorie hromadného ubytovacího zařízení	Rozděluje ubytovací zařízení podle druhu zařízení na hotel s pěti hvězdičkami, hotel, motel a hotel se čtyřmi až 1 hvězdičkou, hotel garni, penzion, kemp, chatová osada, turistická ubytovna a ostatní. Vzhledem k tomu, že v České republice neexistuje jednotná klasifikace úrovně hotelů, lze tento údaj považovat pouze za orientační
Počet pokojů	Apartment, či chatka, která má více pokojů, ale slouží k ubytování pouze jedné rodiny, se počítá jako jeden pokoj. Nezapočítávají se pokoje, které dlouhodobě slouží k ubytování zaměstnanců
Počet lůžek sloužících výhradně pro cestovní ruch	Lůžko je určeno výhradně pro noční odpočinek hosta. Nezahrnují se příležitostná lůžka
Počet pracovníků	Bohužel se od roku 2005 nesleduje
Průměrná cena za ubytování	Uvádí se bez stravy a bez DPH

Tabulka 8: Přehled ukazatelů sledovaných ČSÚ. Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2008a, 2009a).

Informace o počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních je nutné brát pouze orientačně, jelikož jak bylo při terénním šetření ve Špindlerově Mlýně zjištěno, údaje v databázi hromadných ubytovacích zařízení ne vždy odpovídají skutečnosti. Velikost lůžkové kapacity není přesně stanovitelná ani prostřednictvím poplatku z ubytovací kapacity. Od roku 2005 se dají pro určité obce Česka, včetně Špindlerova Mlýna, získat i

data o počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, počtu přenocování a rozdělení těchto hostů na cizince (nerezidenty) a občany Česka (rezidenty). Dále Český statistický úřad sleduje počet turistů a počet přenocování v turistických regionech. Jedním z regionů je i region Krkonoše (vymezení turistického regionu Krkonoše viz Obrázek 3). Data jsou dostupná za roky 2005 až 2007 včetně.

4.2.2 Obecní úřad

Obce na svém území vybírají poplatky z ubytovací kapacity a za lázeňský nebo rekreační pobyt. Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt je vybírán za osobu a každý (i započatý) den pobytu, není-li tento den dnem příchodu. Tento poplatek není vybírán za osoby mladší 18 let a starší 70 let, nebo osoby, na které náleží přídatky na děti. Poplatek také není vybírán od osob nevidomých, bezmocných a osob s těžkým zdravotním postižením. Pro účely této práce byl použit poplatek z ubytovací kapacity. Poplatek z ubytovací kapacity upravuje zákon ČNR č. 565/90 Sb. o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Poplatek je vybírán za každé využití lůžko a den. Z výběru tohoto poplatku lze odvodit přibližný počet přenocování v obci v jednotlivých letech. Získané údaje je však nutné brát pouze jako orientační, protože podnikatelé často nenahlásí všechna obsazená lůžka, nebo je hlásí až s několikaletým zpožděním, což znemožňuje stanovení přesného počtu ubytovaných v obci v jednotlivých letech, vzhledem k tomu, že za určitá ubytovací zařízení může být v jednom roce započten poplatek i za několik let zpětně. Ubytovatelé mají také možnost uhradit poplatek z ubytovací kapacity paušální částkou, což přesnost výpočtu počtu lůžek dále snižuje. Dále je nutné brát v potaz, že se změnou vedení obce, se může měnit i důslednost kontrol vybírání poplatku, a tím i výše vybrané částky. Počet lůžkodní je z těchto údajů možno zjistit tak, že se vybraná částka v daném roce vydělí sazbou poplatku. Je nutné vzít v úvahu, že od poplatku jsou osvobozeny následující typy ubytovacích zařízení:

1. Zařízení sloužící pro přechodné ubytování studentů a žáků.
2. Ubytovací kapacita v zařízeních sloužících pro ubytování pracovníků fyzických a právnických osob, které toto zařízení vlastní nebo k němu mají právo hospodaření.
3. Ubytovací kapacita ve zdravotnických nebo lázeňských zařízeních, pokud nejsou užívána jako hotelová zařízení.
4. Zařízení sloužící sociálním a charitativním účelům.

Dle vedoucí oddělení Cestovního ruchu městského úřadu Špindlerův Mlýn město nesleduje přesný počet lůžek cestovního ruchu a ani se k tomu nechystá.

4.2.3 Administrativní registr ekonomických subjektů

Administrativní registr ekonomických subjektů (ARES) je informační systém, který umožňuje vyhledávání ekonomických subjektů registrovaných v České republice. ARES zprostředkovává zobrazení údajů vedených v jednotlivých registrech státní správy, ze kterých čerpá data (ARES 2009). Pomocí ARES bude sledován a hodnocen podíl místních obyvatel, kteří jsou registrováni jako podnikající fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku, na celkovém počtu provozovatelů ubytovacích a stravovacích zařízení. Tyto informace jsou důležité ve smyslu hodnocení ekonomického významu cestovního ruchu pro místní komunitu. Nevýhodou tohoto ukazatele je to, že změnit trvalé bydliště je v dnešní době poměrně jednoduché a v databázi pochopitelně není uvedeno od kdy je trvalý pobyt na dané adrese přihlášen. Z tohoto důvodu se může jako místní obyvatel jevit i osoba, která žije ve Špindlerově Mlýně jen velice krátce.

4.2.4 Standardizované rozhovory s turisty

V létě 2008 probíhalo šetření po devět dní, od 16. 8. do 24. 8. V zimě probíhalo šetření ve dvou fázích. První se odehrálo v lednu roku 2009, od 21. 1. do 26. 1., tedy v době, která je nazývána malou sezónou, jelikož se jedná o období, kdy počet turistů není tak vysoký, jako mezi Vánoci a Novým rokem a jako v období jarních prázdnin. Druhá fáze výzkumu se záměrně uskutečnila v době jarních prázdnin, tedy ve špičkové části zimní sezóny, a to od 26. února do 4. března. Bohužel i přesto, že bylo výzkumu v zimním období věnováno více času, nepodařilo se dotázat ani tolik respondentů jako v letním období. Zvláště v době mezi 26. únorem a 4. březnem počet respondentů značně ovlivnila povětrnostní situace. Šetření probíhalo ve Špindlerově Mlýně v následujících lokalitách: hlavní parkoviště a autobusové nádraží (oblast nástupní stanice lanovky na Hromovku), centrum Špindlerova Mlýna (oblast okolo pošty), oblast Bedřichova, oblast Svatého Petra.

Celkem bylo během šetření mezi turisty získáno 98 dotazníků, 58 v letní sezóně a 40 dotazníků bylo získáno v zimě.

4.2.5 Standardizované rozhovory s rezidenty

Během dotazování bylo dbáno na to, aby byl pokud možno dodržen poměr žen a mužů v populaci a věková struktura obyvatel v obci. Dotazování bylo prováděno ve více částech obce tak, aby nebylo zkresleno tím, že by se do vzorku dostali respondenti pouze z jedné části obce. Dotazování bylo prováděno v lokalitě sídliště Bedřichov (nejvíce respondentů), Přední Labská, Špindlerův Mlýn centrum, Svatý Petr a před největší prodejnou potravin. Mezi dotazovanými byli také dva pracovníci městského úřadu. Dotazování probíhalo po 4 dny, 17. až 20. října, tedy mimo sezónu a na přelomu února a března od 26. února do 4 března, tedy 7 dnů v hlavní sezóně. Výzkum byl v zimě ztěžován častým deštěm se sněhem v druhé polovině výzkumu již převážně jen deštěm. Výzkum mezi rezidenty se ukázal být časově velice náročný. Jako velký problém se zvláště v zimní sezóně ukázaly povětrností podmínky, kdy se za špatného počasí ve venkovních prostorách nikdo z rezidentů nechtěl zdržovat. Dalším problémem bylo v průběhu zimní sezóny odlišit místní obyvatele od turistů, a tudíž byli často oslovováni turisté, což významně prodlužovalo čas potřebný k výzkumu. Průměrná délka jednoho řízeného rozhovoru se pohybovala okolo 45 až 60 minut a zpravidla se dařilo získat nejen odpovědi na otázky v dotazníku ale, jak je při kvalitativním výzkumu předpokládáno, podařilo se získat řadu dalších informací vztahujících se k problematice života ve Špindlerově Mlýně. Během šetření mezi residenty se podařilo získat 36 kompletních dotazníků.

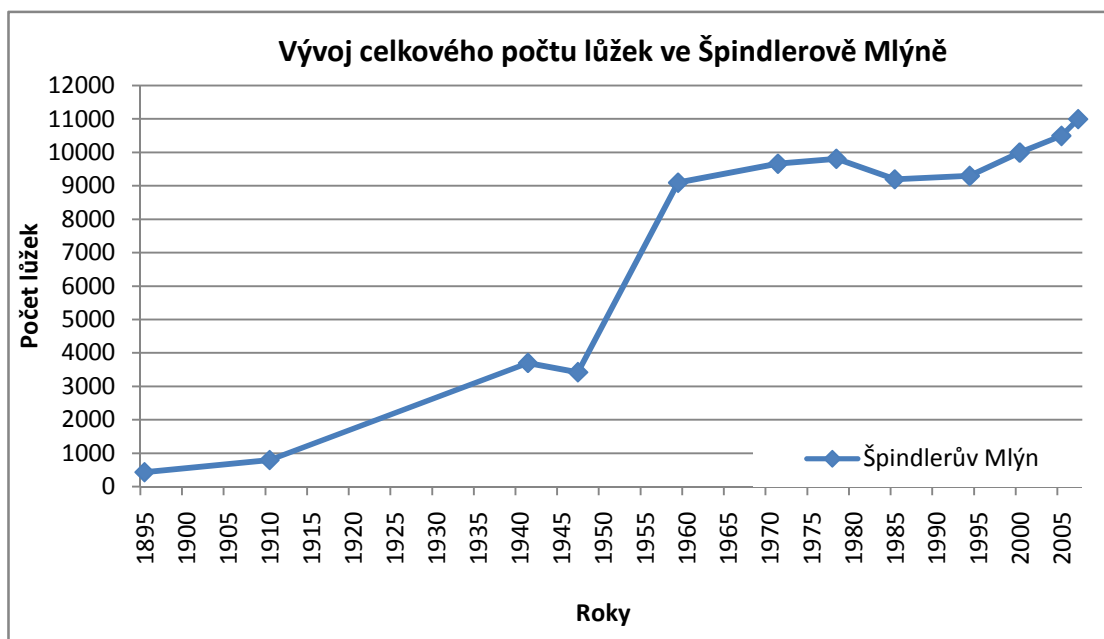
5 Analýza vývoje návštěvnosti a ubytovacích kapacit

5.1 Analýza ubytovací kapacity

V České republice je na úrovni obcí jen málo statistických informací z oblasti cestovního ruchu. Ubytovací kapacita Špindlerova Mlýna není v tomto ohledu výjimkou, a to i přesto, že je v případě ubytovací kapacity situace lepší než například u počtu ubytovaných a počtu přenocování. Vývoj počtu lůžek mezi roky 1895 až 2007 znázorňuje tabulka 9 a graf 1.

Rok	1895	1910	1941	1947	1959	1971
Počet lůžek	435	796	3703	3426	9100	9667
Rok	1978	1985	1994	2000	2005	2007
Počet lůžek	9812	9200	9300	10000	10500	11000

Tabulka 9: Vývoj celkového počtu lůžek ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní zpracování dle Stoklasa (1980), Kolpron (2002), Machová (2005), Galvasová, Seidenglanz, Kučera (2003).

Graf 1: Vývoj celkového počtu lůžek ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní zpracování dle Stoklasa (1980), Kolpron (2002), Machová (2005), Galvasová, Seidenglanz, Kučera (2003).

Tabulka 9 uvádí data za všechna rekreační lůžka ve Špindlerově Mlýně, tj. včetně odhadu lůžek v objektech individuální rekreace a počtu lůžek v apartmánových domech. Za celé období 112 let můžeme s výjimkou dvou let sledovat neustálý vzestup počtu lůžek. Nutné je zde ovšem připomenout, že hodnoty musíme brát s rezervou vzhledem k tomu, že

jejich přesnost lze jen těžko ověřit. Zvláště po roce 1990 jde hlavně o odhady. Dlouhodobý trend růstu počtu lůžek je však zřetelný. Pokles počtu lůžek v roce 1947 můžeme přisuzovat vlivu druhé světové války. Pokles v počtu lůžek mezi lety 1985 až 1995 byl zřejmě ve své první polovině způsoben problémy, které provázely centrální plánování a komunistický režim před listopadem 1989. Mezi roky 1990 až 1995 pak probíhala transformace a přizpůsobování se novým podmínkám demokracie a tržního hospodářství. Je zřejmé, že k největšímu růstu došlo do roku 1959, kdy za 64 let přibylo v destinaci 8665 lůžek. V relativním vyjádření se to rovná růstu o 2091 %. Mezi roky 1959 a 2007, tedy za 48 let, můžeme sledovat již jen malý nárůst o 1900 lůžek, což je 20,9 %. Přičemž k největšímu růstu lůžek došlo až na konci období (po roce 1995).

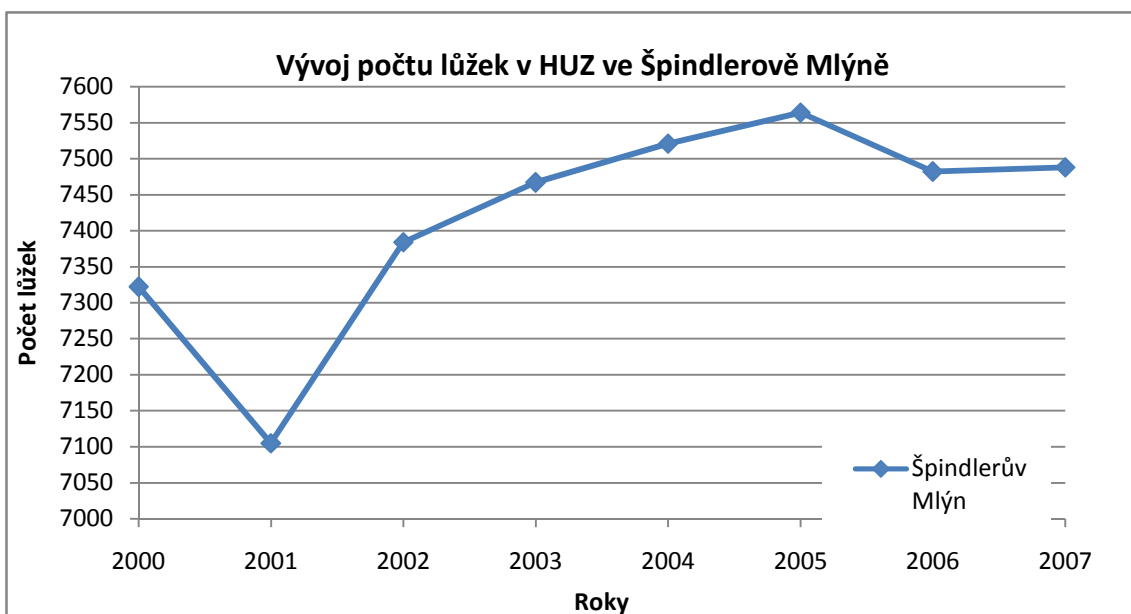
Počet objektů individuální rekreace (OIR) byl ve Špindlerově Mlýně vždy spíše nízký. V roce 1971, z kterého pocházejí opravdu relevantní údaje, byl počet OIR 72. Pro srovnání například v Peci pod Sněžkou byl počet OIR 110, v Horním Maršově 130 a v daleko menším Strážném 40 OIR (SLDB 1971 cit Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003). 71 % OIR bylo v roce 1971 vlastněno obyvateli z Prahy. Vysoký podíl vlastníků z Prahy mají v dnešní době i tzv. apartmánové byty, bohužel přesné hodnoty nejsou známy. V roce 1990 bylo ve Špindlerově Mlýně 82 OIR (SLDB 1991 cit Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003). V roce 2007 bylo dle ČSÚ (2007) ve Špindlerově Mlýně 15 OIR. Údaje z roku 2007 však pochází z Registru sčítacích obvodů, a proto nejsou s údaji z roku 1991 a 1971 zcela porovnatelné. Počet OIR tedy zaznamenal zdánlivý pokles, avšak ve Špindlerově Mlýně vyrostlo mnoho apartmánových bytů, které často slouží podobně jako OIR.

Zajímavý je vývoj počtu lůžek vázaného cestovního ruchu po roce 1990. Zatímco ještě v roce 1987 bylo ve Špindlerově Mlýně 7470 těchto lůžek (Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003), v roce 2000 jich bylo jen 630. Uvedené údaje dokládají faktickou přeměnu zařízení vázaného cestovního ruchu, který v polovině osmdesátých let v Krkonoších dominoval, na komerční ubytovací zařízení.

Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) mezi roky 2000 až 2007 znázorňuje tabulka 10 a graf 2. Údaje zde obsažené jsou důležité, jelikož je možné z nich vyčíst trend z posledních 8 let. Můžeme sledovat, že počet lůžek v HUZ se zvýšil v této době jen nepatrně, a to o 166 lůžek, což představuje zaokrouhleně růst jen 2,3 % vůči počtu lůžek v roce 2000.

ROK	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet zařízení	144	147	148	149	148	145	143	141
Počet pokojů	2852	2812	2968	2987	2999	2984	2983	2985
Počet lůžek	7322	7105	7384	7467	7521	7564	7482	7488
Počet lůžek na zařízení	50,84	48,33	49,89	50,11	50,81	52,17	52,32	53,11
Průměrný počet lůžek na pokoj	2,56	2,53	2,49	2,50	2,51	2,53	2,51	2,51
Průměrná cena	291	326	330	334	358	355	384	376
Počet pracovníků	1101	1143	1224	1174	1233	1270	-	-

Tabulka 10: Vybrané ukazatele HUZ ve Špindlerově Mlýně mezi roky 2000 až 2007. Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2008a).

Graf 2: Vývoj počtu lůžek v HUZ ve Špindlerově Mlýně mezi roky 2000 a 2007. Zdroj: Vlastní zpracování na podkladě dat ČSÚ (2008a).

Tento stav lze zřejmě, s ohledem na kolísání počtu lůžek mezi roky 2000 a 2007, považovat za nastupující stagnaci. Vývoj počtu hromadných ubytovacích zařízení také napovídá o stagnaci (-3). Počet pokojů se v roce 2007 oproti roku 2000 zvýšil o 133, na 2 985, avšak v roce 2004 byl již 2 999, tudíž i zde se jedná o zastavení růstu a více méně stabilizaci. Za zmínku také stojí zjištění, že zatímco mezi roky 2000 a 2007 došlo k růstu počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních, došlo k poklesu počtu ubytovacích zařízení ze 144 na 141 (tabulka 10), z čehož by se dalo usuzovat na koncentraci lůžek do větších zařízení v posledních několika letech. Zajímavé dále je, že zatímco došlo k růstu o 166 lůžek, došlo k růstu jen o 133 pokojů, tudíž na jeden nový

pokoj připadá pouze 1,25 lůžka, což by mohlo ukazovat na zvyšování kvality ubytovacích kapacit a preferenci kvality před kvantitou.

Dle údajů získaných ze stavebního odboru města Špindlerův Mlýn bylo ke konci roku 2008 ve Špindlerově Mlýně 567 takzvaných apartmánových bytů ve 23 domech (Městský úřad Špindlerův Mlýn 2008a). Počet lůžek v těchto bytech samozřejmě nelze přesně určit, ale pokud budeme uvažovat, že průměrný počet obyvatel jedné bytové jednotky v Česku je 2,64 (SLDB 2001), znamená to, že v apartmánových domech ve Špindlerově Mlýně je cca 1497 lůžek, přičemž přibližně 900 z nich bylo postaveno po roce 2000. K podobnému výsledku dojdeme, pokud jako průměrný počet lůžek v apartmánových bytech budeme uvažovat průměrný počet lůžek v pokoji HUZ v roce 2007. V takovém případě bude počet lůžek v apartmánových domech 1423. Což je více než stálých obyvatel Špindlerova Mlýna, kterých bylo v roce 2007 celkem 1314 (ČSÚ 2008b). Výstavba apartmánových bytů, respektive domů, vysvětluje celkový růst počtu lůžek ve Špindlerově Mlýně, jak ho můžeme vidět v Graf 1. Růst počtu lůžek díky výstavbě apartmánových domů tedy probíhal i přes stagnaci růstu počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních.

Aby bylo možné z vývoje počtu lůžek ve Špindlerově Mlýně vyvodit závěry ve vztahu k životnímu cyklu destinace, je třeba porovnat údaje s jinými územními jednotkami v Česku. Z údajů v tabulce 11 a tabulce 12 vyplývá, že vývoj ve Špindlerově Mlýně v posledních osmi letech je téměř totožný s vývojem v celém turistickém regionu Krkonoše. Špindlerův Mlýn za toto období vykázal nepatrný růst o dvě procenta. Změna situace v celém regionu Krkonoše byla dokonce menší než jedno procento.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Špindlerův Mlýn	7322	7105	7384	7467	7521	7564	7482	7488
Turistický region Krkonoše	40598	40601	41115	41073	40124	40948	40540	40 752
Okres Trutnov	34082	32302	-	-	26833	27419	30168	27485
Královéhradecký kraj	54887	51610	45355	45183	45482	45132	47919	45331
ČR	420 456	476 958	484 978	447537	439547	435993	441968	451707

Tabulka 11: Srovnání počtu lůžek v HUZ ve vybraných územních jednotkách mezi roky 2000 a 2007. Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2008a, 2008b, 2009b).

Zásadně rozdílná byla situace jak v okrese Trutnov, tak i Královéhradeckém kraji, kde ve sledovaném období došlo k poklesu počtu lůžek o 19 respektive 17 procent. Naopak v celé České republice došlo ve sledovaném období k růstu počtu lůžek v HUZ o 7 %.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Špindlerův Mlýn	100	97	101	102	103	103	102	102
Turistický region Krkonoše	100	100	101	101	99	101	100	100
Okres Trutnov	100	95	-	-	79	80	89	81
Královéhradecký kraj	100	94	83	82	83	82	87	83
ČR	100	113	115	106	105	104	105	107

Tabulka 12: Srovnání vývoje počtu lůžek (jednotky %) mezi roky 2000 a 2007, (2000 = 100 %), Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2008a, 2008b, 2009b).

Ze zjištěných dat dále vyplývá jedinečné postavení turistického regionu Krkonoše a Špindlerova Mlýna v Královéhradeckém kraji, jelikož v roce 2007 bylo 90 % lůžek z Královéhradeckého kraje v turistickém regionu Krkonoše a 16,5 % v samotném Špindlerově Mlýně. Výjimečnost Špindlerova Mlýna z pohledu cestovního ruchu potrhuje navíc i to, že Špindlerův Mlýn je čtvrtý v České republice v návštěvnosti mezi středisky cestovního ruchu (Galvasová, Seidenglanz, Kučera 2003).

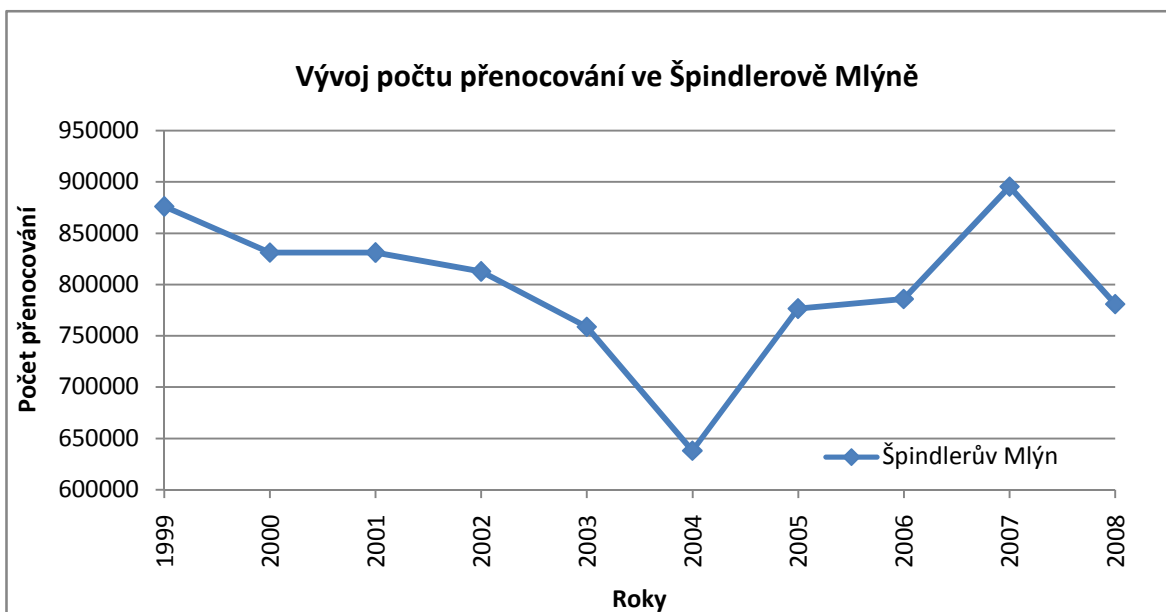
5.2 Analýza návštěvnosti

Analýza návštěvnosti Špindlerova Mlýna bude provedena převážně na podkladě dat o počtu přenocování (Tabulka 13), jelikož údaje o počtu hostů ubytovacích zařízení nejsou v Česku dostupné, respektive jsou dostupné pouze za roky 2005 až 2007 (tabulka 15).

Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Počet přenocování	876000	831275	831033	812608	758873
Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Počet přenocování	637989	776428	785963	895374	780983

Tabulka 13: Počty přenocování. Zdroj: vlastní zpracování dle Městského úřadu Špindlerův Mlýn (2009)

Údaje o počtu přenocování byly poskytnuty finančním odborem Městského úřadu ve Špindlerově Mlýně. Při jejich analýze je nutné brát v potaz, že se jedná o údaje poměrně nepřesné, protože záleží na poctivosti provozovatelů ubytovacích zařízení. Více k této problematice v kapitole 4.2.2.

Graf 3: Vývoj počtu přenocování ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní zpracování dle Městského úřadu Špindlerův Mlýn (2009).

Tabulka 13 a graf 3 ukazuje poměrně velké výkyvy v počtu přenocování v roce 2004 a 2007. Domnívám se, že jde o výkyvy způsobené nedokonalým výběrem daně, jelikož dle údajů ski areálu Špindlerův Mlýn, byla délka lyžařské sezóny i počet zákazníků lyžařského střediska standardní, tudíž zde není důvod pro takto velký propad počtu přenocování. Naopak zimy 2006/2007 a 2007/2008 byly špatné a dal by se tak spíše očekávat negativní vliv na počet přenocování v roce 2007. Tento předpoklad potvrzují i údaje z Českého statistického úřadu z roku 2007, které oproti údajům z městského úřadu ukazují pokles počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních.

Rok	2005	(%)	2006	(%)	2007	(%)
Počet přenocování celkem	905 378	100	880 135	100	830 545	100
Počet přenocování zahraniční hosté	526 612	58	534 625	61	490 312	59
Počet přenocování hosté z ČR	378 766	42	345 510	39	340 233	41

Tabulka 14: Počty přenocování ve Špindlerově Mlýně v letech 2005 až 2007. Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2009a).

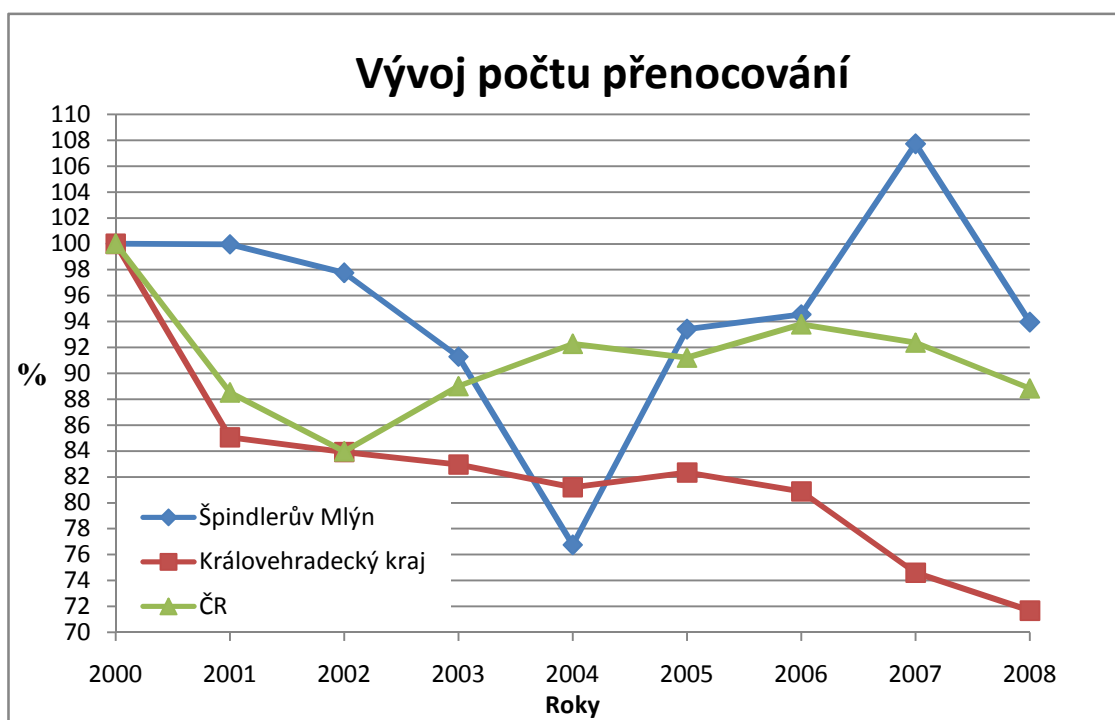
Z dostupných údajů lze usoudit, že počet hostů ve Špindlerově Mlýně v posledních pěti letech stagnuje, a celkově ve sledovaném období deseti let došlo k mírnému poklesu. Pokud by se ovšem braly v potaz pouze údaje získané od Českého statistického úřadu, klesl počet hostů (tabulka 15) a počet přenocování mezi roky 2005 a 2007 o poměrně výrazných 8 respektive 9 procent, což ovšem může být důsledkem dvou již výše zmíněných zim, velice špatných pro lyžařské sporty. Počet zahraničních hostů je vyšší než

počet hostů z Česka (tabulka 15). Hosté ze zahraničí zůstávají ve Špindlerově Mlýně déle než Hosté z Česka, což lze usuzovat z toho, že rozdíl v počtu přenocování mezi hosty z Česka a zahraničními hosty je vyšší nežli rozdíl v počtu hostů (tabulka 14 a 15).

Rok	2005	(%)	2006	(%)	2007	(%)
Počet hostů celkem	225 520	100	225 469	100	202 323	100
Zahraníční hosté	120 623	53	123 267	54	104 718	52
Hosté z České republiky	104 897	47	102 202	46	97 605	48

Tabulka 15: Hosté v HUZ v letech 2005 až 2007. Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2009a).

Vývoj počtu přenocování ve Špindlerově Mlýně v porovnání s Královéhradeckým krajem a Českem, vychází pro Špindlerův Mlýn pozitivně. Ve všech třech sledovaných jednotkách došlo mezi roky 2000 a 2008 k poklesu, který byl však u Špindlerova Mlýna nejmenší (graf 4). Obzvláště markantní je pokles počtu přenocování v Královéhradeckém kraji, kde se v podstatě za celých osm let nepodařilo zastavit pokles v počtu přenocování.

Graf 4: Vývoj počtu přenocování, (Rok 2000 = 100%). Zdroj: Zdroj: Vlastní zpracování dle Městského úřadu Špindlerův Mlýn (2009), ČSÚ (2009b).

Pokud hovoříme o poklesu počtu přenocování, je třeba také alespoň krátce zmínit, jak se vyvíjel počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních. Graf za celých osm let zde bohužel nemohu uvést, jelikož pro Špindlerův Mlýn takovéto údaje neexistují. Vývoj Královéhradeckého kraje a Česka vypadá z pohledu počtu hostů mnohem příznivěji, než když porovnáváme počet přenocování. Česko vykázalo v počtu hostů za uplynulých osm

let 7 let setrvalého růstu, až v roce 2008 se projevil mírný pokles počtu hostů. Počet hostů se v roce 2008 zvýšil o 18 % oproti roku 2000. U Královéhradeckého kraje není vývoj v tomto ukazateli tak příznivý jako u Česka, jelikož mezi roky 2000 a 2008 došlo k poklesu o 8 %, nicméně až do roku 2006 byl vývoj poměrně příznivý, ovšem v roce 2007 došlo prudkému poklesu, který pokračoval i v roce následujícím.

Zhodnocení vývoje průměrné délky pobytu návštěvníka je ztížené tím, že na úrovni obcí není tento údaj sledován statistickým úřadem ani jinou institucí. U Česka, stejně jako u Královéhradeckého kraje, můžeme pozorovat mezi roky 2000 až 2008 pokles v průměrné délce pobytu hosta. U Královéhradeckého kraje došlo k poklesu průměrné délky pobytu ze 4,8 nocí na 3,8 nocí. U Česka došlo k poklesu 3,6 nocí na 3,2 nocí. Průměrná délka pobytu ve Špindlerově Mlýně je 5,2 nocí (Kolpron 2002). Pokud vypočteme délku pobytu z dat v tabulkách 14 a 15 tak, že vydělíme celkový počet přenocování celkovým počtem hostů, dostáváme se k jiným hodnotám, které jsou o přibližně jednu noc nižší, než udává studie Kolpron (2002). Z dostupných dat bohužel nelze jasně určit trend vývoje průměrné délky pobytu ve Špindlerově Mlýně. Důležité ovšem je, že průměrná délka pobytu ve Špindlerově Mlýně je delší, než průměr v Královéhradeckém kraji a Česku.

Průměrná obsazenost lůžek se dle studie Kolpron (2002) pohybuje okolo 35 %. Čísla statistického úřadu na úrovni obcí bohužel nejsou pro tento ukazatel dostupná. Pokud použijeme jednoduchý výpočet, kdy vynásobíme počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních počtem dnů v roce, čímž dostaneme teoretický roční maximální počet přenocování, a tento údaj vydělíme opravdovým počtem přenocování, dostaneme poměrně přesný údaj o využití lůžkové kapacity. Výsledkem takového výpočtu je 29 % obsazenost lůžek. Což je méně, než uvádí studie Kolpron (2002). Pokud vezmeme v úvahu, že v období nejslabší návštěvnosti, kterým je povětšinou druhá polovina října a měsíc listopad je mnoho hromadných ubytovacích zařízení uzavřených, tudíž nemohou být obsazena, a pokud uvažíme také to, že ubytovatelé nenahlašují všechny ubytované, domnívám se, že průměrná obsazenost lůžek se pohybuje okolo 35 % uváděných studií Kolpron (2002). Průměrná obsazenost lůžek byla v roce 2007 v Královéhradeckém kraji 35,8 % a v celém Česku 28,9 %. Ze srovnání s Královéhradeckým krajem a s Českem vychází Špindlerův Mlýn stejně nebo mírně lépe, ale je třeba vzít v potaz, že údaje za Špindlerův Mlýn jsou pouze odhadem, a tudíž je třeba dosažené závěry brát s rezervou. Z vývoje obsazenosti lůžek ve Špindlerově mlýně mezi roky 2000 a 2007 lze s přihlédnutím k tomu, že výsledky

jsou ovlivněny klimatickými podmínkami, konstatovat, že obsazenost lůžek je ve sledovaném období stabilní.

Pro stanovení pozice střediska na křivce životního cyklu turistické destinace lze použít i vývoj návštěvnosti lyžařského střediska ve Špindlerově Mlýně, avšak přitom je nezbytné vzít v potaz délku sezony, která je determinována klimatickými podmínkami.

Sezona	Údaje o provozu z let 1996 až 2006			
	Začátek provozu Horní Mísečky	Konec provozu Horní Mísečky	Počet dnů provozu (alespoň části areálu)	Počet zákazníků (v tisících)
1996/1997	1. 12.	24. 4.	145	262
1997/1998	16. 12.	24. 4.	130	250
1998/1999	15. 11.	21. 4.	158	418
1999/2000	22. 11.	15. 4.	146	423
2000/2001	16. 12.	29. 4.	135	465
2001/2002	15. 11.	1. 5.	168	541
2002/2003	15. 11. (25. 12. Sv. Petr)	1. 5.	168	519
2003/2004	16. 12.	1. 5.	137	510
2004/2005	24. 11.	1. 5.	159	517
2005/2006	24. 11.	1. 5.	159	664
2006/2007	22. 12. (27. 1. Svatý Petr)	15. 4. (11. 4. Svatý Petr)	111	399
2007/2008	16. 11. (23. 11. Svatý Petr)	1. 5.	168	605

Tabulka 16: Počty provozních dnů a zákazníků v letech 1996 až 2007. Zdroj: Vlastní zpracování dle Skiareálu Špindlerův Mlýn (2006, 2007, 2008).

V posledních deseti sezonách zažíval Skiareál Špindlerův Mlýn růst počtu zákazníků téměř každou sezónu (tabulka 16). Jen v sezonách 2002/2003, 2003/2004 a 2006/2007 došlo k poklesu. Tyto poklesy byly způsobeny špatnými klimatickými podmínkami. Zvláště zimní sezóna 2006/2007 byla velice špatná a celé středisko bylo v provozu jen 74 dní. Pouze výše položená část střediska byla v provozu 111 dní. Ovšem i to je méně, nežli je v normálních sezónách v provozu celé středisko. Například ve velice úspěšné sezóně 2005/2006 bylo středisko v provozu 158 dní. I přesto tedy, že výsledky jsou velice ovlivněny klimatickými podmínkami, můžeme konstatovat, že středisko se od roku 1996 těší téměř nepřetržitému růstu počtu přepravených osob. Počet zákazníků se v uvedeném období přibližně zdvojnásobil.

5.3 Vývoj průměrných cen ubytování a lyžování

Porovnání průměrných cen lůžek (tabulka 17 a tabulka 18) vyvrací obecně přijímanou informaci o tom, že ubytování ve Špindlerově Mlýně je drahé. Průměrná cena lůžka se ve sledovaném období pohybuje na úrovni průměrných cen v Česku nebo jen velice mírně nad touto úrovní. V posledním sledovaném roce se cena dostává dokonce pod republikový průměr. Nutno ovšem podotknout, že republikový průměr je značně zvyšován cenou ubytování v Praze. Například v roce 2007 byla průměrná cena v Praze 1052 Kč. Ve srovnání s turistickou oblastí Krkonoše a Královéhradeckým krajem byly ceny v roce 2007 ve Špindlerově Mlýně podstatně vyšší, a to více než o sto korun. Za větší pozornost jistě stojí poměrně velký rozdíl v průměrné ceně lůžka ve Špindlerově Mlýně a v turistickém regionu Krkonoše. Průměrná cena lůžka za jednu noc je tedy v Krkonoších pod celorepublikovým průměrem, na který se dotahuje právě jen Špindlerův Mlýn.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Špindlerův Mlýn	291	326	330	334	358	355	384	376
Turistická oblast Krkonoše	208	217	225	229	236	256	261	272
Královéhradecký kraj	214	-	232	236	247	263	270	280
ČR	300	-	-	-	337	356	-	381

Tabulka 17: Ceny lůžek v letech 2000 až 2007, (Kč). Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2008a, 2009b).

Růst cen byl ve sledovaném období ve všech čtyřech uvedených oblastech téměř stejný. Ve Špindlerově Mlýně stoupla cena mezi roky 2000 a 2007 o 29 %, v Česku došlo k růstu o 27 % a v turistickém regionu Krkonoše o 31 %. Ve Špindlerově Mlýně však v posledním roce, za který byla dostupná data (2007), došlo k poklesu cen oproti roku 2006. Podle informací získaných z šetření mezi obyvateli Špindlerova Mlýna, kteří podnikají v cestovním ruchu, se domnívám, že pokles cen pokračoval také v roce 2008.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Špindlerův Mlýn	100	112	113	115	123	122	132	129
Turistická oblast Krkonoše	100	104	108	110	113	123	125	131
Královéhradecký kraj	100	-	108	110	115	123	126	131
ČR	100	-	-	-	112	119	-	127

Tabulka 18: Srovnání vývoje cen lůžek (jednotky %) mezi roky 2000 a 2007, (2000 = 100 %). Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2008a, 2009b).

Jako další ukazatel vývoje cen ve Špindlerově Mlýně byla vybrána cena jednodenní lyžařské permanentky (tabulka 19). Tento ukazatel považuji za velice důležitý, jelikož

mnoho turistů i jednodenních návštěvníků přijíždí do Špindlerova Mlýna právě za účelem lyžování.

Sezóna	Jízdné (Kč) v hlavní sezóně (1 den dospělý)	Sezóna	Jízdné (Kč) v hlavní sezóně (1 den dospělý)
1996/1997	390	2003/2004	550
1997/1998	390	2004/2005	650
1998/1999	450	2005/2006	750
1999/2000	450	2006/2007	750
2000/2001	490	2007/2008	750
2001/2002	490	2008/2009	700
2002/2003	550	-	-

Tabulka 19: Vývoj cen ve Skiareálu Špindlerův Mlýn mezi lety 1996 a 2009. Zdroj: Vlastní zpracování podle Skiareálu Špindlerův Mlýn (2006, 2007, 2008), Idnes (1998, 2000, 2004).

Mezi roky 1996 a 2008 stoupla cena jednodenního jízdného o 80 %, přičemž ceny v Česku stouply o 59 %. K největšímu růstu cen v destinaci Špindlerův Mlýn však došlo v sezóně 2005/2006, kdy oproti roku 1996 vzrostly ceny o 92 %. V Česku dosáhl růst cen ve stejném období „jen“ 46 %. Nejvyšší ceny byly v sezónách 2005/2006, 2006/2007, 2007/2008, v sezóně 2008/2009 naopak přišel pokles ze 750 Kč na 700 Kč, což bylo poprvé v porevoluční historii lyžařského střediska ve Špindlerově Mlýně, kdy došlo k poklesu ceny. Za zastavením růstu cen a dokonce poklesu v posledním roce vidím hlavně růst kurzu české měny, který postupně začal odrazovat turisty ze západních zemí a současně zlevnil lyžování v Alpách pro občany Česka, kteří začali mnohem častěji využívat možnosti trávit zimní dovolenou v nejvyšších horách Evropy, jelikož kvalita lyžování je tam mnohem vyšší, avšak ceny srovnatelné s těmi ve Špindlerově Mlýně. Na takovýto vývoj musel provozovatel našeho největšího a nejdražšího lyžařského střediska zákonitě reagovat.

5.4 Počet zaměstnanců v cestovním ruchu

Posledním rokem, kdy Český statistický úřad sledoval počet pracovníků v hromadných ubytovacích zařízeních, byl rok 2005, proto bude v části o počtu pracovníků v cestovním ruchu vycházeno z dat za rok 2005. Dle Českého statistického úřadu pracovalo v roce 2005 v hromadných ubytovacích zařízeních ve Špindlerově Mlýně 1270 osob. Toto číslo však nevypovídá o všech osobách pracujících v cestovním ruchu. Zjistit přesný celkový počet pracovníků v cestovním ruchu ve Špindlerově Mlýně není možné, ale

můžeme se pokusit tento počet odhadnout. Toušek (2005 cit Klapka 2006, s. 93) odhaduje počet zaměstnanců v cestovním ruchu v Česku na 124,1 tis., přičemž dle údajů ČSÚ (2008a) pracuje v hromadných ubytovacích zařízeních v Česku 55 069 zaměstnanců. Na základě výše uvedených údajů můžeme jednoduše vypočítat index, který činí 2,25. Po vynásobení počtu pracovníků v HUZ ve Špindlerově Mlýně tímto indexem, dostaneme přibližný počet všech zaměstnaných osob v cestovním ruchu. Ve Špindlerově Mlýně tedy pracuje v cestovním ruchu přibližně 2858 pracovníků a je zde tedy v cestovním ruchu zaměstnáno 2,16 krát více obyvatel, než je počet zde trvale žijících obyvatel, a dokonce 4,2 krát více, než je počet ekonomicky aktivních obyvatel, kterých je 673 (ČSÚ 2008b). Počet ekonomicky aktivních obyvatel ve službách je ve Špindlerově Mlýně 532 a 80 obyvatel Špindlerova Mlýna vyjíždí za zaměstnáním (SLDB 2001). Z výše uvedených údajů vyplývá, že pouze 61 obyvatel trvale žijících a pracujících ve Špindlerově Mlýně není zaměstnáno ve službách.

Obec	Počet EAO	Počet EAO ve službách	Teoretický počet pracovníků CR	Teoretický index saturace EAO ve službách	Teoretický index saturace EAO
Harrachov	1008	630	1380	0,5	0,7
Jablonec nad Jizerou	992	369	182	2,0	5,5
Pec pod Sněžkou	339	249	1741	0,1	0,2
Rokytnice nad Jizerou	1717	687	657	1,0	2,6
Strážné	90	56	194	0,3	0,5
Svoboda nad Úpou	1218	656	293	2,2	4,2
Špindlerův Mlýn	673	532	2858	0,2	0,2
Trutnov	16705	8416	326	25,8	51,2
Vrchlabí	6872	3316	622	5,3	11,0

Tabulka 20: Srovnání saturace pracovních míst v cestovním ruchu ve vybraných obcích, obyvateli s trvalým bydlištěm v obci. Zdroj: Vlastní zpracování dle Klapka (2006) a ČSÚ (2008b, 2008d).

Pokud vydělíme počet EAO v terciéru počtem pracovníků v cestovním ruchu dostaneme teoretický index saturace (tabulka 20), který nám vyjadřuje, z kolika procent trvale žijící obyvatelé v obci zaměstnaní ve službách mohou naplnit poptávku po pracovnících v cestovním ruchu. Číslo větší než jedna pak vyjadřuje, že místní obyvatelé zaměstnaní ve službách poptávku pokrýt mohou. Číslo menší než jedna naopak vyjadřuje, že poptávku pokrýt nemohou, a proto musí být tato poptávka pokryta dojížděnkou pracovních sil. Dle sčítání lidu byl celkový počet dojíždějících do Špindlerova Mlýna v roce 2001 1400 osob. Součet ekonomicky aktivních obyvatel a dojíždějících činí 1932,

tudíž vzniká jistý rozpor mezi teoretickým počtem pracovníků v cestovním ruchu a číslem 1932, které nám vlastně udává nejvyšší možný počet zaměstnaných v cestovním ruchu v obci. Je tedy namístě podotknout, že stejně jako u mnoha dalších výsledků nám teoretický index saturace EAO ve službách dává pouze orientační hodnoty, jelikož přesný počet zaměstnanců v cestovním ruchu v obci neznáme.

5.5 Turistická funkce

Následující řádky se budou zabývat turistickou funkcí, která je nazývána také Defertovou funkcí. Turistická funkce je jedním z indikátorů konceptu životního cyklu turistické destinace. „Tato funkce vyjadřuje intenzitu turistické aktivity v dané destinaci poměrem počtu dvou populací: navštěvující a navštěvované. Turistická funkce tedy sleduje kvantitativní aspekt intenzity cestovního ruchu.“ (Pásková 2008, s. 270). Turistická funkce se zpravidla vyjadřuje vzorcem, $T(f)=N*100/P$, kde N = počet stálých lůžek, P = počet stálých obyvatel destinace. Mezi tímto ukazatelem a nárůstem nespokojenosti mezi místními obyvateli se předpokládá přímá úměra (Pásková 2008).

	Počet lůžek v HUZ	Počet stálých obyvatel	turistická funkce
Harrachov	3838	1757	218
Jablonec nad Jizerou	713	1976	36
Pec pod Sněžkou	6216	595	1 045
Praha	74602	1169106	6
Rokytnice nad Jizerou	3044	3388	90
Strážné	1282	150	855
Svoboda nad Úpou	262	2259	12
Špindlerův Mlýn	7488	1314	570
Trutnov	822	31997	3
Vrchlabí	822	13171	6
Královéhradecký kraj	45148	552 212	8
Okres Trutnov	27302	120777	23
Česká republika	451707	10 322 689	4

Tabulka 21: Turistická funkce ve Špindlerově Mlýně a ve vybraných obcích v roce 2007. Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2008a, 2008b, SLDB 2001).

Pásková (2003) interpretuje hodnoty Defertovy funkce následujícím způsobem: Defertova funkce nižší než 4 představuje obce s téměř žádnou aktivitou návštěvníků. Obce v intervalu 4 až 10 jsou charakterizovány nevýraznou turistickou aktivitou nebo je funkce cestovního ruchu rozpuštěna v ostatních funkcích obce. Interval hodnot 10 až 40 je typický pro obce s významnou, avšak ne s převažující funkcí cestovního ruchu. V turistických destinacích

s převážně rozvinutým turismem se hodnota iritačního indexu pohybuje v intervalu 40 - 100, s významným turismem se hodnota indexu pohybuje mezi 100 - 500 a v místech s vysokou koncentrací turistů (hyperturistická destinace) index překračuje hodnotu 500. Porovnání turistické funkce ve Špindlerově Mlýně s dalšími vybranými středisky ukazuje tabulka 21. Vzhledem k dostupnosti dat byl pro výpočet turistické funkce použit počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních, nebyla tedy započítána lůžka v objektech individuální rekreace a v apartmánových bytech. Pokud bychom v případě Špindlerova Mlýna uvažovali počet všech rekreačních lůžek, který činí přibližně 11 000, dosáhla by turistická funkce dokonce hodnoty 837. Z výsledků vyplývá, že některá krkonošská střediska včetně Špindlerova Mlýna několikasetnásobně překračují průměrnou turistickou funkci Česka. Výsledky Harrachova, Pece pod Sněžkou, Strážného a Špindlerova Mlýna jsou opravdu extrémní. Pásková (2008) komentuje situaci v krkonošských střediscích následovně: „Krkonoše aspirují na destinaci, jejíž krajina bude pouhým pozadím aktivit a bude ve velké míře přetvářena pro potřeby turismu“ (Pásková 2008, s. 177). Pásková (2008) dále v souvislosti z hodnotami Defertovy funkce nazývá krkonošské destinace „hyperturistickými“. Za povšimnutí stojí srovnání turistické funkce Prahy se Špindlerovým Mlýnem či jinými středisky Krkonoš. Turistické funkce středisek v Krkonoších jsou totiž až více než stonásobně větší než turistická funkce Prahy.

Rok	1895	1910	1941	1947	1959	1971	1978	1985	1994	2000	2005	2007
Počet obyvatel	964	1 376	1 437	-	1 428	1361	1584	1267	1325	1 320	1 324	1314
Celkový počet lůžek	435	796	3703	3426	9100	9667	9812	9200	9300	10000	10500	11000
Turistická funkce	45	58	258	-	637	710	619	726	702	758	793	837

Tabulka 22: Vývoj hodnot turistické funkce ve Špindlerově mlýně mezi lety 1895 a 2007. Zdroj: Vlastní zpracování dle Stoklasa (1980), ČSÚ (2008c), Kolpron (2002), Machová (2005), Galvasová, Seidenglanz, Kučera (2003).

Tabulka 22 ukazuje vývoj turistické funkce za více než sto let ve Špindlerově Mlýně. Údaje o počtu lůžek v tabulce udávají počet všech turistických lůžek v destinaci včetně OIR a apartmánových bytů. Vzhledem k tomu, že ve Špindlerově Mlýně až na první období mezi roky 1895 a 1910 nedocházelo k velké změně v počtu obyvatel, je vývoj turistické funkce velice podobný vývoji počtu lůžek v destinaci. Za pozornost stojí 4 období. Prvním je období 15 let mezi roky 1895 až 1910, kdy došlo jen k malému růstu turistické funkce, jelikož výrazně nevzrostl jen počet lůžek, ale i počet obyvatel. Druhým obdobím je doba mezi roky 1971 až 1978, kdy došlo k poklesu turistické funkce kvůli

nárůstu počtu obyvatel na historické maximum. Třetím obdobím je pak rok 1985, kdy vzrostla turistická funkce i přes pokles počtu lůžek, jelikož počet obyvatel poklesl na nejnižší počet ve 20. století. Poslední roky, které bych rád zmínil, jsou „transformační roky“ první poloviny 90. let, kdy vývoj ve Špindlerově Mlýně stagnoval.

ROK	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet obyvatel	1320	1285	1298	1274	1302	1324	1324	1314
Počet lůžek v HUZ	7322	7105	7384	7467	7521	7564	7482	7488
Turistická funkce	555	553	569	586	578	571	565	570

Tabulka 23: Vývoj turistické funkce ve Špindlerově Mlýně v letech 2000 až 2007. Zdroj: ČSÚ (2008a, 2008b).

Tabulka 23 ukazuje vývoj turistické funkce mezi roky 2000 a 2007, avšak turistická funkce je zde počítána na základě počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních a ne na základě všech lůžek. Tento postup byl zvolen s ohledem na to, že celkový počet lůžek za jednotlivé roky není znám a údaje za známé roky jsou spíše odhadem. Při vyhodnocení je pak samozřejmě třeba vzít v úvahu, že od roku 2000 vzrostl ve Špindlerově Mlýně prudce počet apartmánových domů, ve kterých bylo 1423 lůžek na konci roku 2008. Hodnota turistické funkce při započtení pouze HUZ ve zkoumaných letech příliš neroste, ale pokud vezmeme v potaz přírůstek počtu lůžek v apartmánových domech, bude růst funkce poměrně výrazný. Negativní vliv apartmánových bytů je navíc ještě znásoben tím, že jsou zpravidla svými majiteli navštěvovány ve špičkách sezóny, čímž ještě zvyšují přelidněnost Špindlerova Mlýna.

5.6 Struktura ubytovacích zařízení

Vývoj struktury ubytovacích zařízení je další z ukazatelů, které mohou pomoci s hodnocením pozice destinace dle životního cyklu.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet HUZ	144	147	148	149	148	145	143	141
Hotely 4*	1	2	3	3	3	3	3	4
Hotely 3*	21	25	31	31	33	32	36	36
Hotely 2*	15	11	14	14	13	2	11	8
Penziony	60	64	62	62	59	60	57	58

Tabulka 24: Vývoj struktury ubytovacích zařízení. Zdroj: ČSÚ (2008a).

Ve Špindlerově Mlýně se zvyšuje počet čtyř a tříhvězdičkových hotelů (tabulka 24), tedy hotelů, které jsou spíše vyšší cenové kategorie. Naopak počet hotelů

	Hotely 3*
Špindlerův Mlýn	36
Vrchlabí	3
Trutnov	2
Hradec Králové	4
Jičín	3

Tabulka 25: Tříhvězdičkové hotely ve vybraných městech Královéhradeckého kraje v roce 2007. Zdroj: ČSÚ (2008a).

	Hotely 4*
Špindlerův Mlýn	4
Královéhradecký kraj	13
Okres Trutnov	9
Turistická oblast Krkonoše	9
Harrachov	1
Pec pod Sněžkou	2
Jánské lázně	1
Trutnov	1
Dvůr Králové nad Labem	1
Hradec Králové	2

Tabulka 26: Počet čtyřhvězdičkových hotelů ve vybraných městech a oblastech Královéhradeckého kraje. Zdroj: ČSÚ (2008a), SLDB (2003).

pouze dvouhvězdičkových klesá a počet penzionů stagnuje. Z tohoto vývoje je patrné, že se zvyšuje počet zařízení hlavně ve vyšší cenové kategorii. Z výše uvedeného se dá usuzovat, že do Špindlerova Mlýna se daří lákat více movitých klientů.

V počtu tříhvězdičkových hotelů (tabulka 25) i čtyřhvězdičkových hotelů (tabulka 26) Špindlerův Mlýn značně přesahuje nejen podobné destinace v Krkonoších, ale i mnohem větší města. Například téměř stotisícový Hradec Králové má pouze 4 tříhvězdičkové hotely v porovnání s 36 tříhvězdičkovými hotely ve Špindlerově Mlýně. Z třinácti čtyřhvězdičkových hotelů v Královéhradeckém kraji jsou čtyři ve Špindlerově Mlýně. I v samotném krajském městě jsou pouze dva čtyřhvězdičkové hotely. V žádném z měst, které uvádí tabulka 25 a tabulka 26, není pětihvězdičkový hotel. Z hotelových řetězců se ve Špindlerově Mlýně nachází

2 čtyřhvězdičkové hotely společnosti OREA. Jde o Hotel Arnika a Hotel Horal. Dále můžeme ve Špindlerově Mlýně nalézt čtyřhvězdičkový hotel Harmony Club, který patří do

stejnojmenné sítě hotelů. U některých čtyřhvězdičkových hotelů se naskýtá otázka, jestli opravdu poskytují služby hodné čtyř hvězdiček, jelikož každý hotel si počet hvězdiček stanovuje sám.

6 Analýza standardizovaných rozhovorů s turisty

V následující části této práce budou uvedeny výsledky šetření ve Špindlerově Mlýně. Výzkum byl zaměřen na rozdíly mezi letními a zimními turisty a také na možné skutečnosti týkající se životního cyklu turistické destinace.

Struktura návštěvníků dle počtu již strávených pobytů v destinaci (tabulka 27) je důležitá, jelikož vypovídá o tom, zda se turisté do destinace vracejí a jestli přijíždějí turisté, kteří doposud destinaci nenavštívili. Ve Špindlerově Mlýně nejsou v tomto ukazateli mezi zimní a letní sezónou dramatické rozdíly. V letní sezóně přijíždí mírně více turistů, kteří ve Špindlerově Mlýně doposud nebyli.

Celkový počet pobytů ve Špindlerově Mlýně	Léto 2008		Zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Poprvé	14	24,1	7	17,5
2 až 4	13	22,4	11	27,5
5 až 9	19	32,8	12	30
10 a víc	12	20,7	10	25
Celkem odpovědělo	58	100,0	40	100

Tabulka 27: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle počtu zde již strávených pobytů. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Z pohledu životního cyklu destinace může menší počet v zimě poprvé přijíždějících turistů znamenat menší atraktivitu destinace pro nové turisty v zimním období.

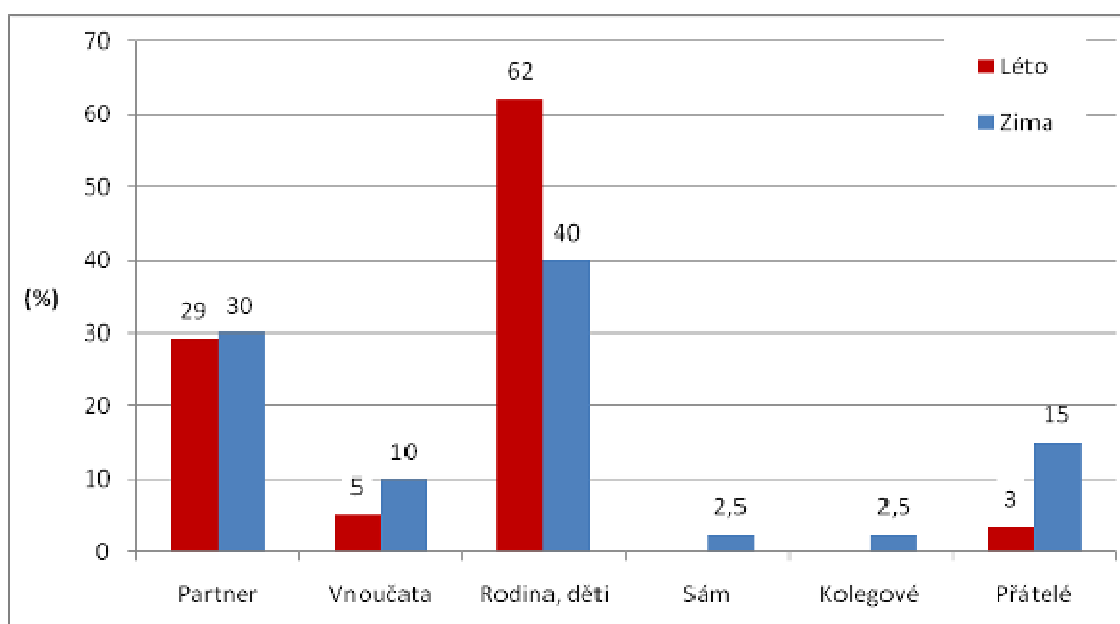
Průměrná délka pobytu v destinaci (tabulka 28) je v zimě téměř o jeden den kratší než v létě. Rozdíly jsou poměrně výrazné. Mnoho lyžařů přijíždí v zimě pouze na jeden den či na víkend. Během výzkumu byli dotazováni pouze turisté, kteří ve Špindlerově Mlýně strávili alespoň jednu noc. V zimě bylo při oslovování zjištěno, že mnoho turistů přijíždí pouze na jeden den, často z jiných lokalit v Krkonoších, ale také z Prahy, Jičína a Mladé Boleslavi. Jednodenních návštěvníků bylo osloveno celkově 15, ale kompletní dotazník s nimi nebyl kvůli zachování stejné metodiky výzkumu s letním obdobím vyplněn. Některé základní informace však byly i u části těchto návštěvníků zjištěny a pomohly utvořit názor autora na destinaci. Kratší doba pobytu může být znakem zmenšující se oblíbenosti destinace. Kratší dobu v destinaci pobývají obvykle také návštěvníci blízcí se typu Plogova psychocentrika. Z pohledu Butlerova cyklu může zkracující se doba pobytu v destinaci znamenat, že destinace se nachází v pokročilejším

stádiu životního cyklu. Typický je tento jev pro fázi stagnace, jak je uvedeno v kapitole 2.4.

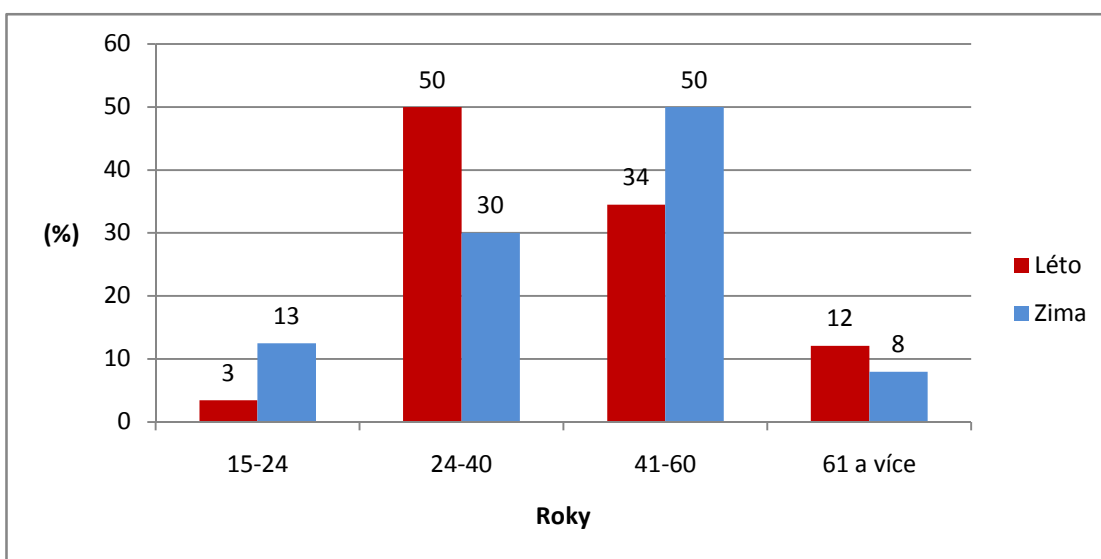
Délka pobytu	léto 2008		zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
1-2 noci	15	25,9	18	42,5
3 až 5 nocí	14	24,1	7	17,5
6 až 7 nocí	26	44,8	13	33
8 a více nocí	3	5,2	1	2
Celkem odpovědělo	58	100,0	40	100
Průměrná délka pobytu (noci)	5,5		4,6	

Tabulka 28: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle délky jejich pobytu. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Turisté tráví nejčastěji dovolenou ve Špindlerově Mlýně s rodinou a partnery (graf 5). V letních měsících tvoří dovolená s rodinou dokonce podíl přes 60 %. V zimě přijíždí více turistů s přáteli. Vysoký podíl dovolených trávených s rodinami může naznačovat, že do destinace přijíždějí typy návštěvníků, kteří se blíží typu psychocentrika.

Graf 5: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle skupiny, s níž tráví svůj pobyt. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Graf 6: Věková struktura turistů ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Věková struktura turistů přijíždějících do Špindlerova mlýna (graf 6) je překvapivá. Dle zjištění výsledků totiž na 58% přijíždějících turistů v zimě je ve věku 41 a více let. Vzhledem k tomu, že lyžování je obecně považováno za sport spíše mladších lidí, jedná se o výsledek překvapující. Je nutné přiznat, že pro lepší analýzu toho problému, by bylo vhodné mít věkovou strukturu detailněji rozdělenou, jelikož bude mnoho turistů ze skupiny 41 až 60 spadat spíše do spodní části tohoto intervalu. I přes tuto skutečnost lze ze získaných dat usuzovat na stárnutí lyžařské populace. Stejný trend je pozorován například v Rakousku (Schuckert, Moller, Weirmair 2007) a tuto hrozbu uvádí i Zimmermann (1995 cit Shaw, Williams 2002). Letní sezóna se vyznačuje nízkým podílem turistů ve věku 15 a 24 let a vysokým podílem turistů ve věku 24 až 40 let.

6.1 Preference návštěvníků

Jak jste zařídil tento pobyt? Kde jste našel informace o středisku a ubytování?	léto 2008		zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Přes cestovní kancelář	9	15,5	8	20
Inzerát v novinách, přes internet	21	36,2	8	20
Poradili mi známí	10	17,2	8	20
Jezdím jsem již léta, vlastní zkušenost	10	17,2	12	30
Firemní dovolená (zařídila firma)	5	8,6	1	2,5
Informační centrum	0	0,0	1	2,5
Jiná možnost	3	5,2	2	5
Celkem odpovědělo	58	100,0	40	100

Tabulka 29: Zdroje informací, na základě nichž se turisté rozhodli Špindlerův Mlýn navštívit. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

V letní sezóně si nejvíce lidí (36 %) zajistilo pobyt pomocí internetu či novin. V zimní sezóně využilo internetu nebo novin 20 % turistů. Tabulka 29 dále ukazuje, že v zimním období nejvíce turistů navštívilo Špindlerův Mlýn na základě své předchozí zkušenosti, což bylo o 13 % více než v létě.

Způsob dopravy	Léto 2008		Zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Osobní automobil	48	82,8	30	75
Hromadná doprava	8	13,8	6	15
Zájezdový autobus	2	3,4	4	10
Celkem odpovědělo	58	100,0	40	100

Tabulka 30: Struktura návštěvníků dle způsobu dopravy do Špindlerova Mlýna. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Ve struktuře návštěvníků dle způsobu dopravy do Špindlerova Mlýna (tabulka 30) nejsou mezi zimní a letní sezónou žádné podstatné rozdíly. Pouze v zimním období je vyšší počet turistů, kteří přijíždí zájezdovým autobusem, což odpovídá tomu, že v zimě přijíždí více turistů s cestovními kanceláři (tabulka 29) a mají tedy zajištěný kompletní pobyt včetně dopravy.

Jak v zimní, tak v letní sezóně převažovali mezi dotazovanými turisty ubytovaní ve tří a čtyřhvězdičkových hotelech, tedy v nejdražších ubytovacích zařízeních. V letní sezóně tvořili tito turisté dokonce přes polovinu dotazovaných (tabulka 31).

Druh ubytovacího zařízení	Léto 2008		Zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Hotel 3 a 4 hvězdičky	30	51,7	13	32,5
Hotel méně než 3 hvězdičky	3	5,2	3	7,5
Penzion	16	27,6	12	30,0
V soukromí	2	3,4	3	7,5
U známých či příbuzných	2	3,4	2	5,0
Vlastní apartmánový byt	3	5,2	4	10,0
Pronajatý apartmánový byt	2	3,4	2	5,0
Vlastní chata či chalupa	0	0,0	1	2,5
Celkem odpovědělo	58	100,0	40	100,0

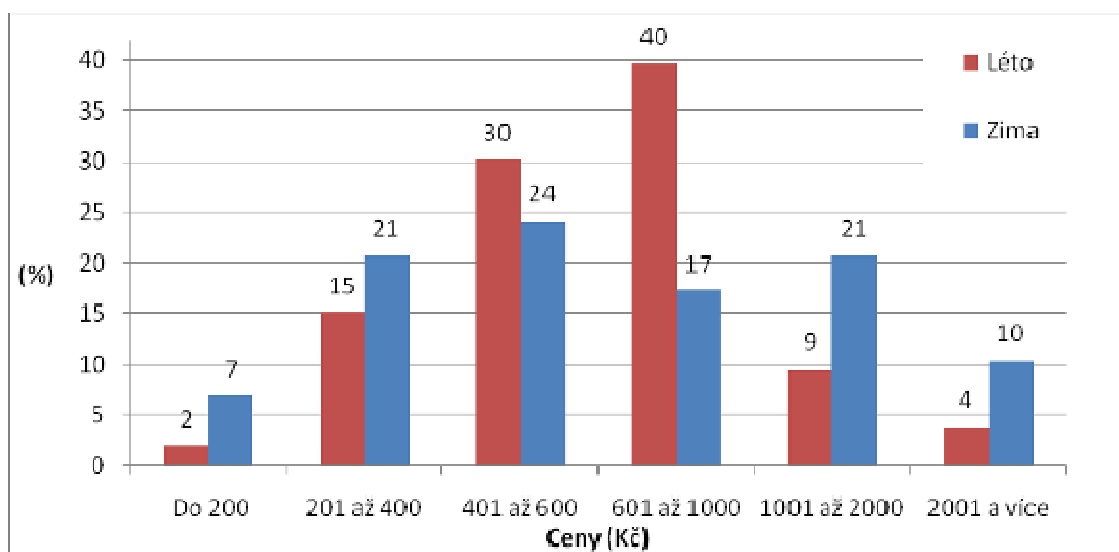
Tabulka 31: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle druhu využitého ubytovacího zařízení. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

V zimní sezóně je dle dotazníkového šetření podíl ubytovaných ve tří a čtyřhvězdičkových zařízeních menší, a naopak se mírně zvyšuje podíl ubytovaných ve většině ostatních zařízení. Nejvíce pak podíl ubytovaných ve vlastním apartmánovém bytě.

Způsob stravování	Léto 2008		Zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Převážně vlastní	4	7,0	7	17,5
Převážně pohostinské služby	16	28,1	11	27,5
Plná penze či polopenze	37	64,9	22	55,0
Celkem odpovědělo	57	100,0	40	100,0

Tabulka 32: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle převažujícího způsobu stravování (léto 2008, zima 2008/2009). Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

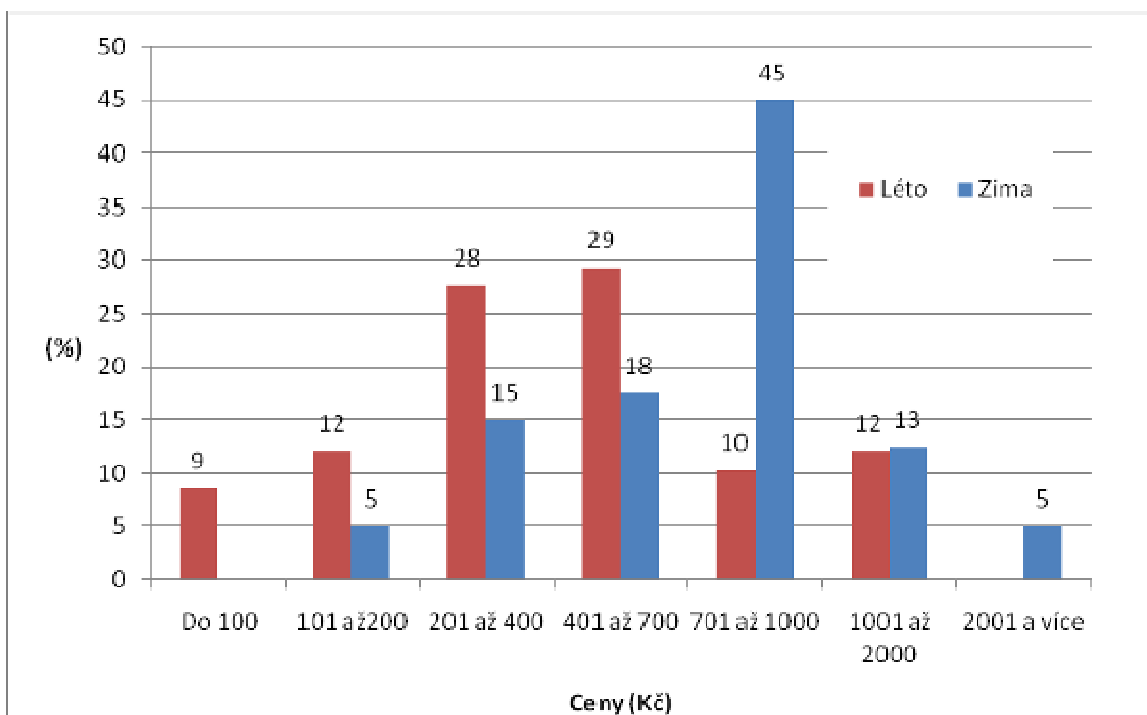
Vzhledem k ekonomickému hledisku podnikání v cestovním ruchu je důležité, aby se co nejvíce lidí stravovalo v rámci zařízení svého ubytování či v pohostinských zařízeních v destinaci. Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že v zimě klesá počet lidí využívajících polopenze či plnou penzi ve svém ubytovacím zařízení (tabulka 32). Výsledek je to dle mého názoru poměrně překvapivý. Je možné uvažovat, že vzhledem k vyšším útratám v zimě, zpravidla na lanovky a vleky, se snaží mnoho turistů ušetřit právě na stravování.

Graf 7: Struktura využití ubytovacích zařízení rozdělených dle ceny, turisty ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

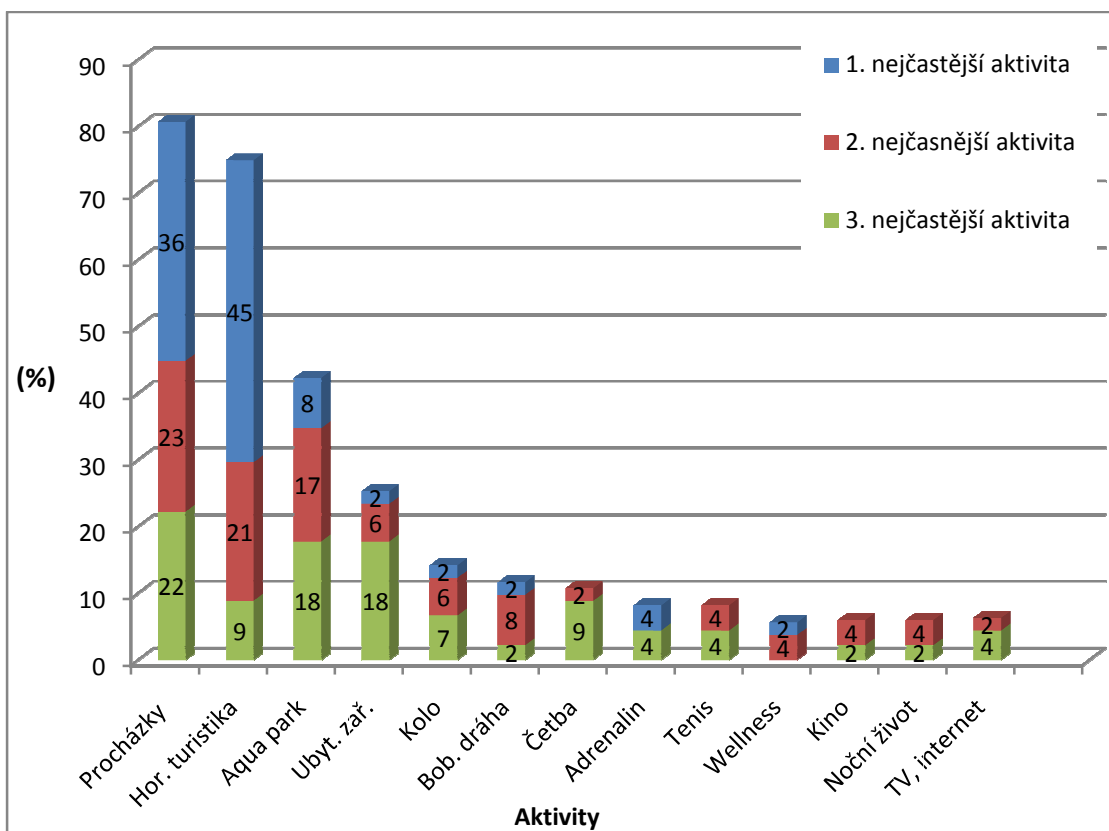
Graf 7 ukazuje, v jakých cenových relacích vyžívají turisté ubytovací zařízení ve Špindlerově Mlýně. V létě 70 % turistů využívá ubytovací zařízení v rozmezí 400 až 1000 korun, v zimě je rozložení využití ubytovacích zařízení mnohem rovnoměrnější, což lze přisuzovat větší návštěvnosti střediska a tudíž využití všech zařízení. Rozdíl ve využití kategorie 601 až 1001 Kč v letní a zimní sezóně je velký a překvapivý. Důvodem může být to, že mnoho lidí šetří v zimním období na ubytování vzhledem k vyšším výdajům na lyžařské permanentky, což vysvětluje posun k levnějším ubytovacím zařízením a naopak posun k využití dražších ubytovacích zařízení můžou vysvětlit obecně vyšší ceny za

ubytování v zimě. Z tohoto by také vyplývalo nižší využití levných ubytovacích zařízení v létě a naopak jistou polarizaci ve využívání zařízení v zimě. Nutné je také poukázat na fakt, že v zimě méně turistů využívá plné penze či polopenze, což mohlo průměrnou cenu ubytování v zimě snížit.

Graf 8: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle průměrné denní útraty za osobu a den. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

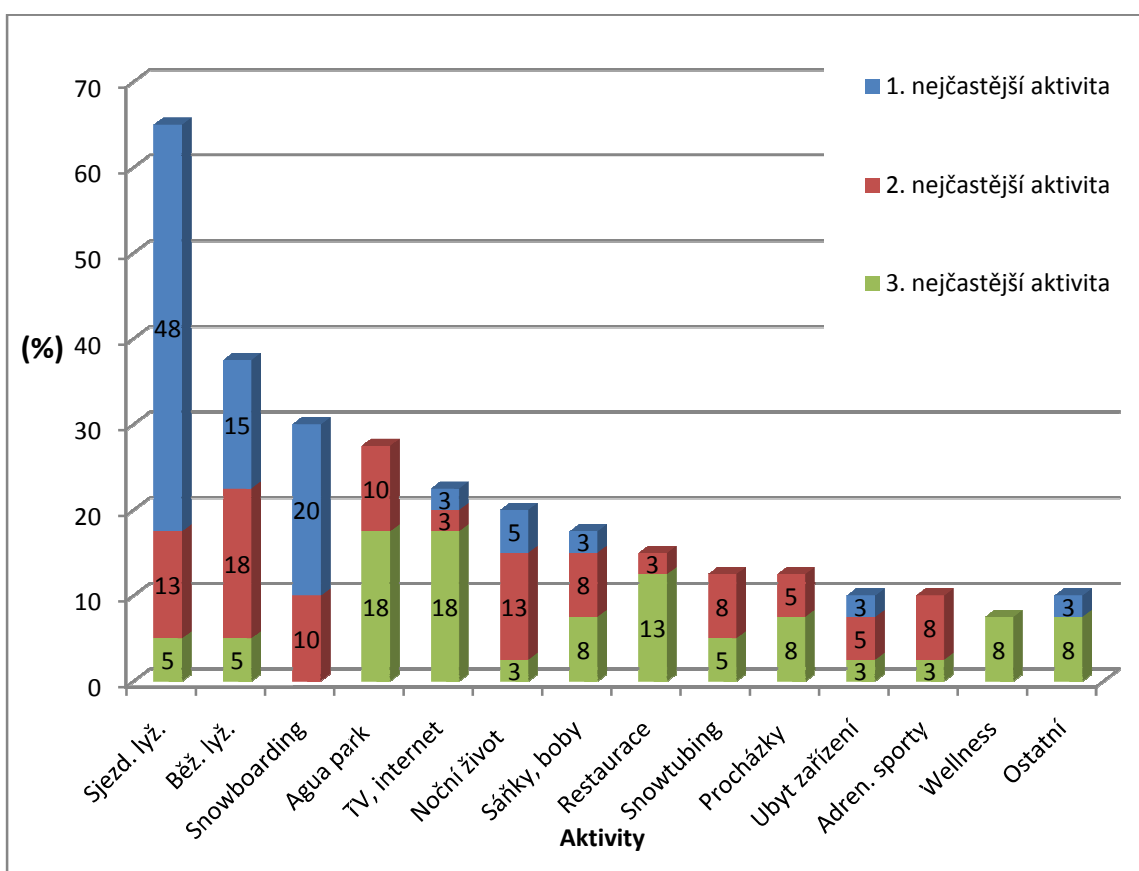
Na rozdíl od průměrné ceny za ubytování je průměrná denní útrata podstatně vyrovnanější v létě než v zimě (graf 8). Vysoká průměrná zimní útrata, kdy 45 % turistů utratí za osobu a den mezi 701 až 1000 Kč, je zřejmě dána tím, že 84 % turistů má jako jednu ze svých aktivit v zimním období lyžování nebo snowboarding, a tudíž se jejich útrata zvyšuje o cenu lyžařské permanentky. Průměrná útrata za osobu a den je u 63 % turistů v zimním období vyšší než 700 Kč. Pouze 9 % z této skupiny turistů v zimě nelyžuje či nejezdí na snowboardu, a tudíž zřejmě nevyužívá služeb skiareálu. 57,5 % turistů v zimním období využívají služeb skiareálu a utratí více jak 700 Kč denně. V letním období nejvíce lidí utratí v jeden den 401 až 700 Kč a 201 až 400 Kč. Tyto dvě skupiny tvoří 58 % turistů. Velkým rozdílem je, že zatímco v létě uvedlo 9 % turistů denní útratu za osobu do 100 Kč, v zimním období tuto částku neuvedl nikdo.

Graf 9: Struktura trávení času turistů ve Špindlerově Mlýně, (léto 2008). Poznámka: Každý turista uvedl 3 aktivity seřazené dle jejich četnosti. Příklad: První sloupec (procházky) udává, že 36 % turistů uvedlo procházky jako svou nejčastější aktivitu, 23 % jako svou druhou nejčastější aktivitu a 22 % jako svou třetí nejčastější aktivitu. 81% turistů tedy uvedlo jako jednu ze svých aktivit procházky.
Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008).

Aktivity, které turisté v destinaci provozují, jsou důležité, jelikož nám ukazují co je pro turisty v destinaci nejzajímavější a na co se má management turistické oblasti zaměřit. Také nám do jisté míry mohou ukázat, jestli turisté přijíždějí do destinace za jejími původními přírodními či kulturními atraktivitami, anebo okolní prostředí tvoří jen kulisu pro nové umělé atrakce. Provozované aktivity mohou také napovědět, v jaké fázi životního cyklu destinace se lokalita nachází, jelikož to, že někde vzniká mnoho nových umělých atraktivit, může znamenat, že se místo nachází již v pokročilejší fázi životního cyklu turistické destinace (více v části 2.4). 81 % všech turistů v létě uvedlo jako jednu ze svých aktivit procházky (graf 9) a 75 % uvedlo turistiku. Jako první nejčastější aktivitu uvedlo 81 % turistů procházky či turistiku. Tyto druhy aktivit jsou založeny na původních zdrojích destinace. Třetí nejčastější aktivitou v létě je návštěva bazénu či aquacentra (ve Špindlerově Mlýně lze navštívit 3 bazény a aquacentrum), které jako jednu ze svých aktivit uvedlo 43 % turistů. Tento druh aktivity stejně jako adrenalinové atrakce, bobovou dráhu, či kino, lze dle mého názoru považovat v horském prostředí za atrakce nové, uměle dodané

či rozšiřující původní zdroje. Například Pásková (2003) nebo Berry (2001) uvádějí, že pokud se destinace nachází ve fázi stagnace, je snaha hledat nové zdroje rozvoje cestovního ruchu nebo rozšiřovat ty současné, na což by mohly některé nové atrakce v obci ukazovat. Mezi další nové druhy cestovního ruchu, které se v letním období začaly prosazovat, patří Zorbing (člověk je uchycen v plastové kouli, v které se kutálí ze svahu dolů), jízda na terénních koloběžkách, lanové centrum (příloha 8), obří houpačka, bungee trampolína, čtyřkolky, trikkee (sjezd na speciální tříkolce), přemostění, Segway (dvoukolový dopravní prostředek pro jednoho pasažéra, poháněný elektromotorem) a jiné.

Graf 10: Struktura trávení času turistů ve Špindlerově Mlýně. Poznámka: Každý turista uvedl 3 aktivity seřazené dle jejich četnosti. Příklad: První sloupec (Sjezdové lyžování) udává, že 48 % turistů uvedlo sjezdové lyžování jako svou nejčastější aktivitu, 13 % jako svou druhou nejčastější aktivitu a 5 % jako svou třetí nejčastější aktivitu. 66 % turistů tedy uvedlo jako jednu ze svých aktivit sjezdové lyžování. Zdroj: Vlastní šetření (zima 2008/2009).

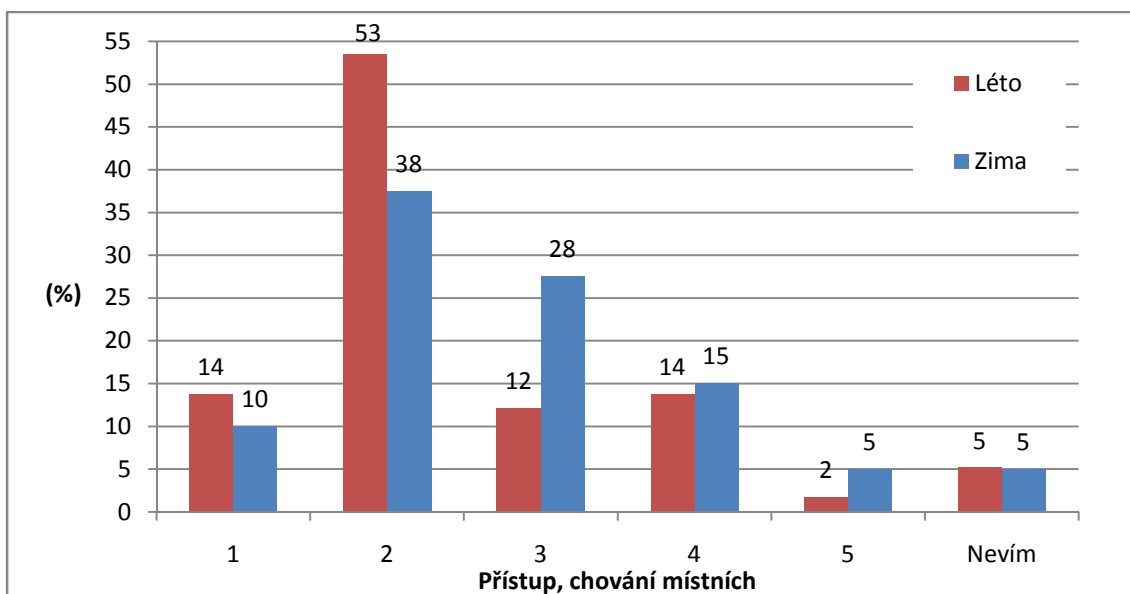
V zimním období je nejčastější aktivitou turistů ve Špindlerově Mlýně sjezdové lyžování, které uvedlo 66 % turistů, z čehož 48 % jej zmínilo jako svou nejčastější aktivitu (graf 10). Počet turistů přijíždějících za sjezdovým lyžováním potvrzuje také Galvasová, Seidenglanz, Kučera (2003), kteří uvádí, že 65 % zimních návštěvníků navštíví Špindlerův Mlýn kvůli sjezdovému lyžování. Turisté provozující sjezdové lyžování a snowboarding

tvoří dohromady 84 % ze všech turistů. Podobně jako v létě i v zimě využívá aquapark vysoké procento návštěvníků, avšak na rozdíl od léta ho nikdo neuvedl jako nejčastější aktivitu. Poměrně vysokých 24 % turistů uvedlo televizi a internet mezi třemi nejčastěji provozovanými aktivitami a překvapivě tři procenta turistů uvedlo tyto aktivitu na prvním místě. Mnoho aktivit, které turisté uvedli, jsou aktivity, jenž odpovídají městskému způsobu života, kromě již zmíněné televize a internetu turisté dále uvedli noční život, tedy návštěvu barů a diskoték (21 %), návštěvu restaurace (16 %), wellness (8 %) a jiné.

Znáte se blíže, či máte přátelský vztah s někým z obce	Léto 2008		Zima 2008/2009	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Ano	14	24,1	8	20
Ne	44	75,9	32	80
Celkem odpovědělo	58	100,0	40	100

Tabulka 33: Struktura turistů v Špindlerově Mlýně dle vztahu s místními obyvateli. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

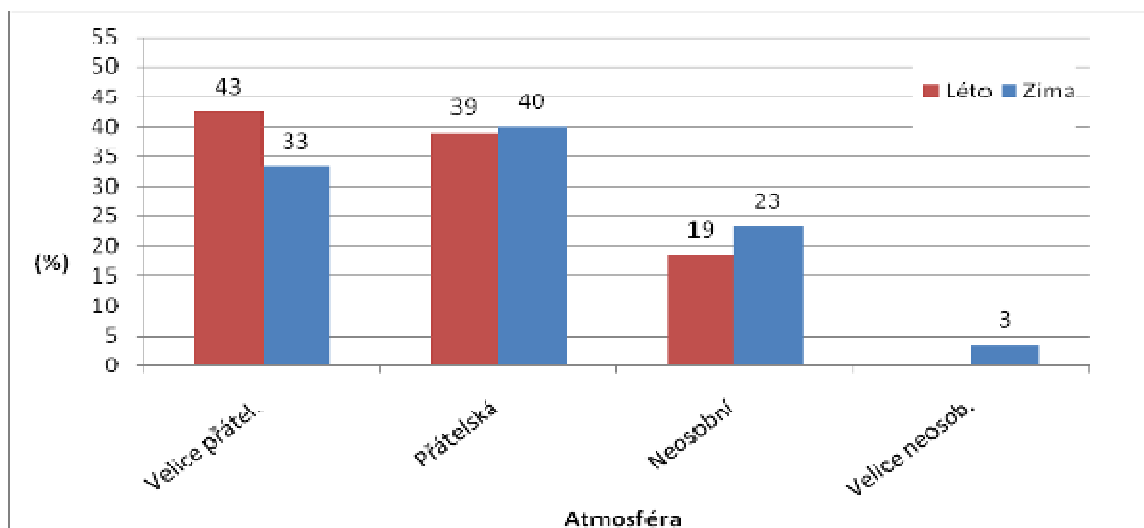
To, zda turisté přijíždějící do Špindlerova Mlýna mají přátelský vztah s někým z obce, může ukazovat na to, zda se více zajímají o život v obci a jestli mají k místu hlubší vztah. Rozdíly mezi létem a zimou jsou v tomto ukazateli jen malé. O málo více bližších vztahů uvedli turisté v létě. Zde je nutné připomenout, že více turistů, kteří přijeli poprvé do Špindlerova Mlýna, bylo v létě a naopak počet turistů, kteří byli ve Špindlerově Mlýně více jak desetkrát, byl větší v zimě, což by odpovídalo spíše opačnému výsledku. Z těchto výsledků se dá usuzovat, že i přes to, že turisté v zimě často navštěvují destinaci po mnoho let, znají místní obyvatele a tím zřejmě i život v obci méně než dotazovaní turisté v létě. Jak je uvedeno v kapitole 2.4, turisté zajímající se více o život místních obyvatel jsou typičtí hlavně pro dřívější fáze životního cyklu destinace.

Graf 11: Názor turistů na přístup zdejších občanů, podnikatelů a pracujících ve službách v Špindlerově Mlýně. Poznámka: hodnocení jako ve škole 1=nejlepší, 5=nejhorší. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Názor turistů na přístup a chování místních obyvatel, podnikatelů a pracujících k turistům je důležitý nejen kvůli zjištění spokojenosti turistů, ale také kvůli zjištění přístupu místních obyvatel. Pokud by byl totiž vztah místních k turistům negativní, zřejmě by se to projevilo i na vnímání turistů. Ze srovnání zimní a letní sezóny je zřejmé, že je přístup místních podnikatelů a občanů lépe vnímán v létě nežli v zimě (graf 11). V létě 53 % turistů ohodnotilo přístup známkou dvě, která byla v dotaznících doprovázena komentářem: „Je vidět, že si zde turistů váží“. V zimě takto odpovědělo pouze 38 % turistů. Mnoho turistů (28 %) ohodnotilo v zimě přístup podnikatelů a obyvatel známkou 3. Špatné známky 4 a 5 dalo v zimě dohromady 20 % turistů. Častá kritika turistů se týkala hlavně pracovníků skiareálu a restauračních zařízení.

Graf 12 zobrazuje výsledky dotazu, který je podobný dotazu předešlému. Snahou bylo zjistit, jak se turisté cítí a jakou cítí atmosféru ve svém ubytovacím zařízení. Při formulaci této otázky bylo vycházeno z předpokladu, že atmosféra a „domácký přístup“ obyvatel a poskytovatelů ubytování může značně ovlivnit spokojenost turistů a jejich ochotu se do destinace znovu vrátit. Přístup místních obyvatel a poskytovatelů ubytovacích zařízení může být opět jedním z vodítek k určení iritačního indexu (Doxey 1975 cit Berry 2001) a také toho v jaké fázi životního cyklu se destinace nachází (Butler 1980, Pásková 2003). Touto problematikou se více zabývá část 2.4.

Graf 12: Názor turistů na atmosféru v jejich ubytovacích zařízeních ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Rozdíly v názorech na atmosféru v ubytovacích zařízeních nejsou velké, avšak odpovědi vyznívají příznivěji pro letní sezónu. Na tomto místě je však třeba poznamenat, že vzhledem k tomu, že v letním období 4 dotazovaní (7 %) a v zimním období 9 dotazovaných (25 %) bydlelo ve svém apartmánovém či pronajatém apartmánovém bytě, chalupě a u příbuzných, odpovědi těchto respondentů nebylo možno zahrnout do grafu. Zvláště zimní vzorek je proto malý, což mohlo negativně ovlivnit přesnost zjištěných výsledků.

Léto					
Co se nejvíce líbí	abs.	(%)	Co nejvíce vadí	abs.	(%)
Zachovalá příroda	30	44,1	Nic	18	29,0
Atmosféra prostředí	9	13,2	přelidněnost	11	17,7
Klid, pohoda	5	7,4	Ceny	11	17,7
Dobré služby	5	7,4	Čtyřkolky	3	4,8
Pestré vyžití, sportovní a jiné	5	7,4	Lékárna	2	3,2
Čerstvý vzduch	3	4,4	Auta	2	3,2
Téměř vše	2	2,9	Informace kde co je, špatné značení	2	3,2
Upravenost podniků	2	2,9	Cizinci	2	3,2
Hodně lidí, ruch	2	2,9	Cykloturisté	2	3,2
Moderní obec	2	2,9	Špatné služby, volné pobíhání psů, chybí internetová kavárna a normální zboží v obchodní síti	4	6,5
Ostatní	3	4,4	Špatné silnice, problémy s parkováním, spojení autobusem	3	4,8
-			Nová výstavba	1	1,6
-			Hluk	1	1,6
Celkem odpovědí	68	100,0	Celkem odpovědí	62	100

Tabulka 34: Co se nejvíce líbí a co nejvíce vadí turistům ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008).

Odpovědi na dotazy, co se nejvíce se turistům na pobytu ve Špindlerově Mlýně líbí a naopak, co jim nejvíce vadí (tabulka 34 a tabulka 35), vypovídají o tom, co turisté na destinaci nejvíce oceňují a do jisté míry i o tom, co je k příjezdu nalákalo. Respondentům byla u těchto otázek ponechána velká volnost, takže někteří uvedli několik odpovědí, jiní jen jednu. Příklady možných odpovědí byly respondentům uváděny až v případě, že neporozuměli otázce. Důležitým zjištěním může být to, zda turisté nejvíce oceňují původní atraktivitu destinace, nebo naopak vyhledávají spíše nové atraktivitu, uměle vytvořené. Odpovědi na dotaz co nejvíce vadí, ukazuje na největší nedostatky destinace.

Přes 44 % turistů v letním období nejvíce oceňuje zachovalou přírodu (tabulka 34), což je podstatně více než v zimě. Shodně 17 % turistů si v létě stěžovalo na přelidněnost a vysoké ceny.

V zimě (tabulka 35) turisté nejvíce oceňují zachovalou přírodu, atmosféru prostředí destinace, kvalitní služby, sníh a kvalitní lyžování. Turistům nejvíce vadí fronty na lanovky, zácpy automobilů, přelidněnost a drahé lyžování. Z odpovědí jasně vyplývá, že turisté v zimě negativně vnímají hlavně přetíženost střediska. Zajímavé také je, že v zimě turisté uvedli více odpovědí na to, co jim vadí, než co se jim líbí, zatímco v létě naopak respondenti poskytli více odpovědí o tom, co se jim líbí. V létě navíc 29 % procent turistů na to, co jim ve Špindlerově Mlýně nejvíce vadí, odpovědělo, že nic.

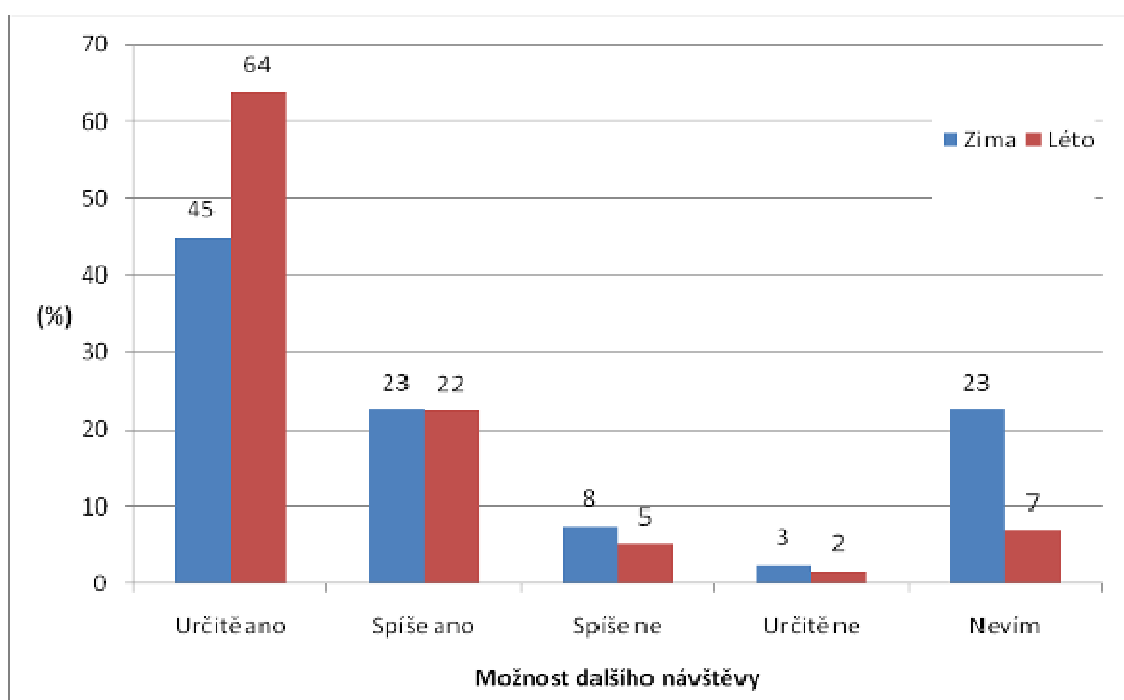
Zima					
Co se nejvíce líbí	abs.	(%)	Co se nejvíce vadí	abs.	(%)
Zachovalá příroda	11	22	Fronty na lanovky	11	19,3
Atmosféra prostředí	8	16,0	Zácpy automobilů	9	15,8
Kvalitní služby	6	12,0	Drahé lyžování	9	15,8
Sníh	6	12,0	Přelidněnost	8	14,0
Kvalitní lyžování	6	12,0	Nic	5	8,8
Pestré vyžití, sportovní a jiné	4	8,0	Ceny	3	5,3
Čilý ruch.	3	6,0	Příliš komerční (Stejně jako Alpy)	3	5,3
Čerstvý vzduch	2	4,0	Cizinci (Němci)	3	5,3
Noční život	2	4,0	Snowboardisté	2	3,5
Ostatní	2	4,0	Skútry	2	3,5
			Špatné služby, drzý neomalený personál	2	3,5
Celkem odpovědí	50	100,0	Celkem odpovědí	57	100,0

Tabulka 35: Co se nejvíce líbí a co nejvíce vadí turistům ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (zima 2008/2009).

60 % letních návštěvníků nejedí do Špindlerova Mlýna v zimě, přitom 43 % z nich lyžuje a mohlo by se tak potenciálně stát klienty lyžařského střediska. Pouze jeden

jediný turista, který lyžuje, ale nejedí do Špindlerova Mlýna v zimě, uvažuje o tom, že Špindlerův Mlýn navštíví v zimě. 40 % letních návštěvníků jezdí v zimě do Špindlerova Mlýna. Pouze 22 % dotazovaných letních návštěvníků však uvedlo, že jezdí do Špindlerova Mlýna v zimě lyžovat, tedy za největší atraktivitou, kterou Špindlerův Mlýn v zimě nabízí. 55 % letních návštěvníků uvedlo, že pravidelně lyžuje. Nejčastějšími uváděnými důvody, proč turisté nejedí do Špindlerova Mlýna lyžovat, jsou nekvalitní lyžování, přelidněnost, přílišná vzdálenost a ceny.

Pouze 28 % zimních návštěvníků uvedlo, že jezdí do Špindlerova Mlýna i v létě a dalších 13 % uvažuje, že Špindlerův Mlýn v létě navštíví.

Graf 13: Struktura turistů ve Špindlerově Mlýně dle jejich názoru na další možnou návštěvu. Zdroj: Vlastní šetření (léto 2008, zima 2008/2009).

Jedním z indikátorů, které ukazují na spokojenost turistů s pobytem v destinaci a také na to, jak si dokáže destinace turisty udržet, je jejich předpoklad dalšího navštívení destinace (graf 13). V letním období odpovědělo 64 % turistů, že určitě hodlá destinaci znovu navštívit, ovšem v zimě takto, odpovědělo o 19 % turistů méně. V zimě odpovědělo 23 % turistů, že neví, jestli Špindlerův Mlýn znovu navštíví, což je o 16 % více než v létě. Z výše uvedených údajů je možné vyvodit, že letní období dokáže turisty lépe nalákat k další návštěvě.

6.2 *Charakteristika typického turisty*

V následující části budou stručně shrnuty výsledky řízených rozhovorů s turisty.

Typický turista přijíždí do Špindlerova Mlýna s rodinou nebo přáteli a vyžaduje poměrně vysoký standart jemu poskytovaných služeb. Velice často využívá ubytování v hotelech se třemi až čtyřmi hvězdičkami. Typický turista není v destinaci poprvé, ale už ji několikrát navštívil. Turisté, kteří destinaci poprvé navštíví, tak konají převážně v létě. Dle dotazníkového šetření stráví turista v destinaci průměrně 5,5 noci v letní sezóně a 4,6 noci v zimní sezóně, což ukazuje na to, že pobyt turistů ve Špindlerově Mlýně je delší, než pobyt průměrného turistů v Česku nebo Královéhradeckém kraji. V zimě přijíždí poměrně velké množství návštěvníků pouze na jeden den. Typické jsou jednodenní výlety z Prahy a dalších měst za účelem lyžování. Turisté v letní sezóně si zajišťují pobyt převážně vyhledáním na internetu nebo v novinách. V zimě přijíždějí často na doporučení známých nebo přes cestovní kancelář. V dopravě do střediska jak v zimě, tak i v létě převažuje osobní automobil. V létě téměř 52 % přijíždějících je ubytováno v ubytovacích zařízeních, které mají tři až čtyři hvězdičky. V zimě jsou tyto druhy ubytování využívány méně (31 %) a stoupá obliba penzionů. Také apartmánové byty jsou v zimě více využívány. V létě jsou nejvíce využívány zařízení v cenové kategorii 401 až 600 Kč (30 %) a 601 až 1000 Kč (40%). V zimě je rozdělení návštěvníků mezi cenové kategorie ubytovacích zařízení rovnoměrněji rozloženo a častěji než v létě jsou využívána jak levnější, tak i dražší ubytovací zařízení. Deset procent zimních turistů například uvedlo, že zaplatilo za ubytování za jednu noc přes 2000 Kč. Průměrná denní útrata na osobu je ve Špindlerově Mlýně podstatně vyšší v zimě než v létě, jelikož v zimě je útrata ovlivněna cenou lyžování. Turisté v létě tráví čas převážně procházkami či horskou turistikou, přičemž krátké procházky překvapivě nad horskou turistikou převažují. Typický den letního turistů ve Špindlerově Mlýně je přibližně následující: procházka s rodinou nebo partnerem zpestřená využitím jedné z mnoha adrenalinových atrakcí a obědem v jedné z mnoha restaurací. Den je pak zakončen návštěvou aquaparku. V zimě turisté tráví nejvíce času sjezdovým lyžováním, běžeckým lyžováním a snowboardem, tedy typickými zimními aktivitami na horách. Typický den zimního turistů je přibližně následující: lyžování v lyžařském areálu, případně výlet na běžkách, oběd v jednom z místních restauračních zařízení. Večer návštěva aquaparku či sledování televize a surfování na internetu. V pozdních nočních hodinách je v zimě také velice časté, že turisté navštíví jednu z diskoték.

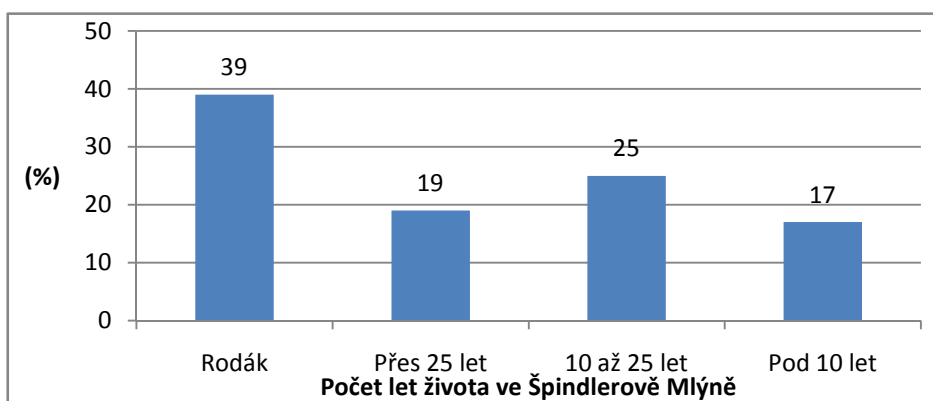
Turisté ve Špindlerově Mlýně většinou nemají přátelský vztah s nikým z obyvatel obce. S chováním a přístupem podnikatelů, personálu a místních obyvatel jsou spokojeni více turisté v letním období, ale i v zimě je významně více spokojených než nespokojených turistů. Atmosféra v ubytovacích zařízeních je velice přátelská jak v létě, tak i v zimě. V létě je situace však mírně lepší. V létě turisté nejvíce oceňují zachovalou přírodu a atmosféru horského střediska. V zimě je situace podobná jako v létě, ale je znát větší zaměření spíše na ocenění služeb a možností trávení volného času než na původní atraktivitu, kterou je příroda. V létě jsou vesměs turisté spokojeni a pokud si již stěžují, tak hlavně na přílišné přelidnění destinace a ceny. V zimě jsou stížnosti na přelidněnost častější a vyskytují se ve více formách. Stížnosti na fronty na lanovkách, zácpy automobilů a přelidněnost tvoří dohromady téměř 50 % toho, co turistům v zimě v destinaci vadí.

Většina turistů v zimě i v létě plánuje Špindlerův Mlýn znovu navštívit. V létě je však přesvědčení turistů o další návštěvě o necelých dvacet procent vyšší než v zimě. 40 % letních turistů uvedlo, že jezdí do Špindlerova Mlýna i v zimě. Ze zimních turistů jezdí do Špindlerova Mlýna pouze 28 % turistů i v létě.

7 Analýza standardizovaných rozhovorů s rezidenty

Tabulka 36 ukazuje základní charakteristiky dotazovaných ve Špindlerově Mlýně. Graf 14 znázorňuje strukturu dotazovaných dle délky života ve Špindlerově Mlýně. Jedná se o důležitý údaj, protože respondenti, kteří žijí déle ve Špindlerově Mlýně, zpravidla lépe znají situaci v obci. Během sčítání byl kladen důraz na to, aby vzorek respondentů co nejvíce odpovídal poměru žen a mužů a věkové struktuře obyvatel v destinaci. Dle SLDB (2001) je ve Špindlerově Mlýně 34 % obyvatel ve věku 15 až 39 let, 32 % obyvatel ve věku 40 až 59 let a 19 % obyvatel dosáhlo věku 60 let a více.

Z ekonomicky aktivních dotazovaných pracuje nebo podniká 86 %, tj. 25 respondentů, v cestovním ruchu.

Graf 14: Struktura dotazovaných rezidentů dle počtu let života ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Pohlaví	abs.	(%)
Muži	16	44,0
Ženy	20	56,0
Celkem	36	100,0
Věk	abs.	(%)
15 až 24	6	16,7
25 až 40	10	27,8
41 až 59	13	36,1
60 a více	7	19,4
Celkem	36	100,0
Vzdělání	abs.	(%)
Základní	3	8,3
Střední bez maturity	12	33,3
Střední s maturitou	16	44,4
Vyšší odborné	4	11,1
Vysokoškolské	1	2,8
Celkem	36	100,0
Ekonomická aktivita	abs.	(%)
Ekonomicky aktivní	29	80,6
Nezaměstnaný	0	0,0
Důchodce	4	11,1
Student	3	8,3
Celkem	36	100,0

Tabulka 36: Základní charakteristika dotazovaných rezidentů Špindlerova Mlýna.

Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Odpovědi rezidentů na to, jaké jsou přínosy a jaké vidí zápory cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně, byly až překvapivě shodné u kladů cestovního ruchu, kdy 81 % rezidentů odpovědělo, že jako klad vidí pouze peníze. Zbýlých 19 % respondentů pak uvádělo hlavně možnost seznámení se zajímavými lidmi a tvorbu pracovních míst (což však opět souvisí s ekonomickým přínosem cestovního ruchu). Odpovědi na zápory cestovního ruchu byly mnohem pestřejší. Respondenti nejčastěji uváděli příliš vysoké ceny (28 %), nové nevzhledné stavby (25%), zaměření všech obchodů a služeb jen na turisty (19%). Ve svých odpovědích obyvatelé vlastně popsali proces turistifikace. Turistifikace je v podstatě funkční změna území z původní funkce na funkci turistickou (Pásková 2008). „Preferováno je uspokojování potřeb návštěvníků destinace na úkor každodenních potřeb a životního stylu místních obyvatel.“ (Pásková 2008, s. 59). Dále byla rezidenty uváděna také zvýšená kriminalita, korupce ve spojení s výstavbou apartmánových domů a nemožnost mladých, díky vysokým cenám bydlení, dosáhnout na vlastní byt. Mezi respondenty do čtyřiceti let byly velice časté stížnosti na představitele města, že zcela

Názor rezidentů na to, jak ovlivňuje cestovní ruch mezilidské vztahy v obci	abs.	(%)
Velice kladně	1	2,8
Spíše kladně	8	22,2
Spíše záporně	9	25,0
Velice záporně	4	11,1
Nevím	14	38,9
Celkem	36	100,0
Názor rezidentů na to, zda pocítují rozdělení společnosti na profitující rezidenty versus neprofitující rezidenty z cestovního ruchu	abs.	(%)
Určitě ano	17	47,2
Spíše ano	10	27,7
Spíše ne	1	2,7
Určitě ne	5	13,8
Nevím	3	8,3
Celkem	36	100,0
Názor rezidentů na to zda, mění díky cestovnímu ruchu běžné životní zvyky	abs.	(%)
Určitě ano	9	25,0
Spíše ano	7	19,4
Spíše ne	2	5,6
Určitě ne	9	25,0
Nevím	9	25,0
Celkem	36	100,0

Tabulka 37: Názory rezidentů ve Špindlerově Mlýně na to, jak ovlivňuje cestovní ruch mezilidské vztahy, běžné životní zvyky a zda dochází vlivem příjmů z cestovního ruchu k polarizaci místních obyvatel.
Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

zanedbali bytovou otázku místních obyvatel. Takto se vyjádřilo 69 % respondentů ve věku 15 až 40 let.

Takřka 40 % rezidentů si netroufá posoudit, jak ovlivňuje cestovní ruch mezilidské vztahy v obci (tabulka 37). Rezidenti, kteří na tuto otázku odpověděli jinak, než „nevím“, se mírně přiklánějí k tomu, že vliv cestovního ruchu je negativní. Nejčastějším důvodem pro negativní hodnocení vlivu cestovního ruchu na rezidenty je závist mezi místními obyvateli, která se obrací proti úspěšným podnikatelům v cestovním ruchu.

Na 74 % rezidentů odpovědělo, že v obci pocítuje rozdělení obyvatel na ty, kteří profitují z cestovního ruchu, a na ty, kteří žádný přínos z cestovního ruchu nemají. Takováto polarizace společnosti se dle Páskové (2008) začíná projevovat již od druhé fáze životního cyklu turistické destinace. Názor na to, jestli obyvatelé žijící ve Špindlerově Mlýně musí kvůli cestovnímu ruchu měnit běžné životní

zvyky, není jednoznačný. Celá čtvrtina respondentů na takový dotaz nedokázala odpovědět. Respondenti, kteří odpověděli na tuto otázku „ano“, nebo spíše „ano“, jako příklady zpravidla uváděli praktické věci typu, že je nutné kvůli výběru z bankomatu jezdit do Vrchlabí, neboť ve Špindlerově mlýně jsou neustále kvůli turistům prázdné. Tři respondenti uvedli, že na dovolenou jezdí v měsících, kdy to není zcela běžné (říjen, listopad), protože jindy, kvůli práci či podnikání v cestovním ruchu, nemají na dovolenou čas.

Podle všech respondentů jsou ceny běžného zboží ve Špindlerově Mlýně určitě vyšší (75 %), nebo spíše vyšší (25 %), než průměrné ceny v Česku. Dle mých vlastních zkušeností, jsou sice ceny potravin ve Špindlerově Mlýně vyšší, ale rozdíly jsou jen velice malé. Mnoho respondentů si v této souvislosti stěžovalo na to, že i přesto, že v obci je spousta obchodů, není možné koupit mnoho běžného zboží, neboť obchody jsou orientovány jen na turisty. Mnoho obyvatel Špindlerova Mlýna tak jezdí na velké týdenní nákupy potravin do Vrchlabí. Četné jsou ve Špindlerově Mlýně obchody se sportovním

Jste spokojen(á) s rozvojem obce v posledních letech (5 až 10 let)?	abs.	(%)
Určitě ano	0	0,0
Spíše ano	6	16,7
Spíše ne	8	22,2
Určitě ne	20	55,6
Nevím	2	5,6
Celkem	36	100,0
Jak hodnotíte kvalitu nové výstavby v ŠM?(S ohledem na to, jak zapadá do krajiny)?	abs.	(%)
Určitě kladně	0	0,0
Spíše kladně	1	2,8
Spíše záporně	11	30,6
Určitě záporně	24	66,7
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0
Domníváte se, že z rozvoje CR mají větší přínos místní obyvatelé, podnikatelé a společnosti, nebo příchozí společnosti a podnikatelé odjinud?	abs.	(%)
Určitě místní	1	2,8
Spíše místní	3	8,3
Spíše odjinud	20	55,6
Určitě odjinud	8	22,2
Nevím	4	11,1
Celkem	36	100,0

Tabulka 38: Názory rezidentů na ve Špindlerově Mlýně na rozvoj obce, novou výstavbu a na to, zda profitují z cestovního ruchu místí, či podnikatelé odjinud. Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

vybavením, zvláště sportovním textilem a nechybí ani obchody se suvenýry.

Rezidenti Špindlerova Mlýna povětšinou nejsou spokojeni s rozvojem obce v posledních letech (tabulka 38). Nejčastějším důvodem je to, že obec dopustila výstavbu apartmánových domů. Tuto problematiku místní obyvatelé vnímají velice palčivě, a problém apartmánových domů byl zmiňován v průběhu většiny řízených rozhovorů několikrát. Na dotaz, jak vnímají výstavbu apartmánových domů, odpovědělo 100 % rezidentů, že velice negativně. Výstavba apartmánových domů byla vnímána respondenty jako velký problém již ve výzkumu Machové (2005). Často bylo uváděno, že vzhledem k tomu, že si apartmánové byty kupují hlavně obyvatelé z Prahy, Špindlerovu Mlýnu mnozí přezdívali Praha 11. Obyvatelé také často zmiňovali to, že části Špindlerova Mlýna jsou díky apartmánovým domům během týdne, ale často i o víkendu, zcela bez života, a také na to, že obec a místní obyvatelé nemají

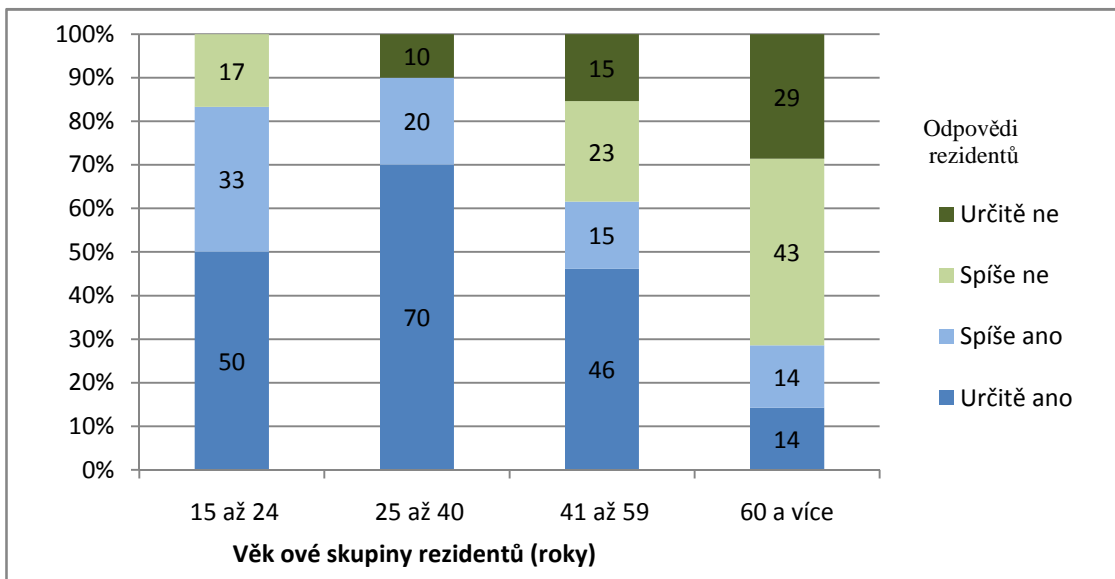
z apartmánových domů žádný přínos. Jediným přínosem nově postavených apartmánových domů pro obec bylo to, že v posledních pěti letech je ve Špindlerově Mlýně zřízena

stavební uzávěra a ti developeři, kteří chtěli stavět i přes tuto uzávěru, museli městu za výjimku zaplatit. Zisky obce z takto prodaných výjimek se pohybovaly v řádu až desítek milionů ročně. Investoři nakoupili obci množství techniky a zaplatili například informační systém pro řidiče. Tato politika bývalého vedení radnice reprezentovaného zástupci Unie svobody a nezávislími přinesla sice obci již zmíněné finanční prostředky, ale způsobila mezi obyvateli obce obrovský odpor proti apartmánovým domům. Volby v roce 2006 zřejmě právě proto vyhrála Občanská demokratická strana, jejíž hlavní kandidát, který je dnes starostou, sliboval striktní zákaz výjimek ze stavební uzávěry. Nyní již obec výjimky striktně nevydává ani za úplatu. Obec začala také vykupovat od Pozemkového fondu ČR pozemky v lokalitách, kde v budoucnu hrozí těžko regulovatelná výstavba (Špindlerův Mlýn 2009). Investoři se snaží stavební uzávěru různými triky obejít. Hotel lze třeba přestavět tak, aby se z pokojů hotelu staly byty, a ty je pak možné prodat ovšem oficiálně ne jako bydlení, ale jako podíl ve firmě (Blažek 2006 cit Kadlecová 2009). Více se problematice apartmánových domů věnuje Kadlecová (2009).

Jak je patrné z tabulky 38 Tabulka 38, rezidentům Špindlerova Mlýna se nelíbí nová výstavba a opět zvláště záporně hodnotí apartmánové domy (ukázky nových i starších staveb ve Špindlerově Mlýně: příloha 1, příloha 2, příloha 3, příloha 4, příloha 5).

Mezi rezidenty Špindlerova Mlýna převládá názor, že přínos z cestovního ruchu mají převážně podnikatelé, kteří nejsou zdejší, což ovšem nekoresponduje s průzkumem provedeným prostřednictvím systému ARES (2009). Z tohoto průzkumu vyplývá, že 77 % podnikajících fyzických osob ve Špindlerově Mlýně má ve Špindlerově Mlýně také trvalé bydliště.

Cestovní ruch určitě poškozují přírodu ve Špindlerově Mlýně podle 19 % respondentů. Podle 34 % respondentů cestovní ruch spíše poškozují přírodu. Silněji vnímají poškození přírody mladší respondenti (graf 15). 83 % respondentů mladších 24 let a 90 % respondentů mezi dvaceti pěti a čtyřiceti lety uvedlo, že cestovní ruch má negativní vliv na přírodu ve Špindlerově Mlýně. Nejméně vnímají poškození přírody cestovním ruchem občané ve věku nad 60 let.

Graf 15: Vnímání poškození přírody cestovním ruchem rezidenty ve Špindlerově Mlýně dle věkových skupin. Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Poměrně frekventovaně zmiňovanou odpovědí na poškození přírody bylo přílišné zatížení zdrojů pitné vody. Takto odpovědělo 33 % respondentů, kteří uvedli, že určitě nebo spíše dochází k poškození přírody. Respondenti také zmiňovali negativní působení čtyřkolek. U čtyřkolek vadí dotazovaným hlavně hluk a ničení lesních cest. Negativně se k provozu čtyřkolek a sněžných skútrů vyjádřili již respondenti v šetření Machové (2005), kde 50 % respondentů zmiňovalo tyto aktivity, jako přírodu nejvíce poškozující.

Ovlivňuje cestovní ruch vaši životní úroveň?	abs.	(%)
Určitě ano	20	55,6
Spíše ano	5	13,8
Spíše ne	6	16,6
Určitě ne	5	13,9
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0

Tabulka 39: Ovlivnění životní úrovně rezidentů Špindlerova Mlýna cestovním ruchem. Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Jak ukazuje tabulka 39, cestovní ruch ovlivňuje životní úroveň u téměř 70% respondentů. Z toho lze usuzovat na velice jednostranné zaměření ekonomiky v obci pouze na cestovní ruch a silnou turistifikaci obce.

Kvalitu života ovlivňuje cestovní ruch u 64 % respondentů, u většiny z nich kladně. Převážně byly zmiňovány přínosy finanční. Někteří rezidenti také jako klad uváděli větší ruch v obci a možnost seznámit se s novými lidmi. Překvapující je v tomto ohledu přístup respondentů ve věku nad 60 let, kdy 5 ze 7 těchto respondentů uvedlo, že cestovní ruch vnímají pozitivně kvůli tomu, že v obci je živěji.

Ovlivňuje cestovní ruch vaši kvalitu života?	abs.	(%)
Ano	23	63,8
Ne	7	19,4
Nevím	6	16,6
Celkem	36	100,0
Pokud ovlivňuje cestovní ruch vaši kvalitu života, uveďte jak?	abs.	(%)
Určitě kladně	6	26,1
Spíše kladně	8	34,7
Spíše záporně	6	26,1
Určitě záporně	3	13,0
Celkem	23	100,0

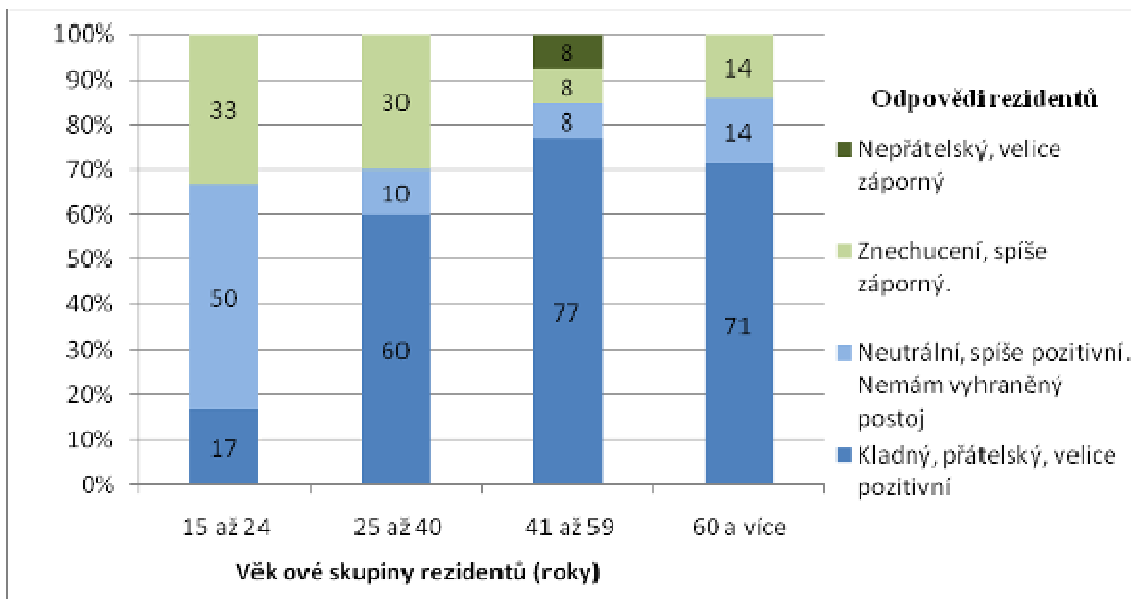
Tabulka 40: Struktura odpovědí rezidentů ve Špindlerově Mlýně na to, jak cestovní ruch ovlivňuje jejich kvalitu života. Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Na otázku: „Jaké je nejpříjemnější období či část roku v obci“, odpovědělo 69 % rezidentů listopad, duben, či období mezi sezónami, tedy období, kdy se ve Špindlerově mlýně pohybuje nejméně turistů. Přitom ale téměř 80 % rezidentů odpovědělo, že má k turistům a k cestovnímu ruchu kladný vztah. Tento zdánlivý rozpor by se mohl dát vysvětlit tím, že u většiny rezidentů převažuje ekonomické hledisko, a proto je jejich vztah k turistům kladný i přesto, že nejradši mají období, kdy turisté v obci nejsou.

Jaký je Váš vztah k turistům a cestovnímu ruchu ve Špindlerově Mlýně	abs.	(%)
Kladný, přátelský, velice pozitivní	22	61,1
Neutrální, spíše pozitivní. Nemáte vyhraněný postoj	6	16,7
Znechucení, spíše záporný	7	19,4
Nepřátelský, velice záporný	1	2,8
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0

Tabulka 41: Vztah rezidentů k turistům a cestovnímu ruchu ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Pozitivnější vztah k cestovnímu ruchu mají rezidenti mezi 41 až 59 lety a občané, kterým je přes 60 let (graf 16). Neobyčejnou míru praktičnosti mají občané ve věku nad 60 let, kteří svůj povětšinou kladný vztah k cestovnímu ruchu, zdůvodňují tím, že „mladí se musí něčím živit“ a dále tím, že díky cestovnímu ruchu je jejich život rozmanitější.

Graf 16: Vztah k cestovnímu ruchu a turistům ve Špindlerově Mlýně dle věkových skupin rezidentů.
Zdroj: Vlastní šetření (podzim 2008, zima 2009).

Většina respondentů (92 %) označuje své kontakty s turisty za velice časté a na 86 % obyvatel se s nějakým turistou přátelí.

Konkrétní negativní zkušenost mělo s turisty 50 % respondentů, kteří jako příklad nejčastěji uváděli rušení nočního klidu a používání automobilů a čtyřkolek na nevhodných místech. 64 % místních obyvatel vnímá některé skupiny turistů negativně. Nejčastěji byli uváděni běžkaři a cyklisté, a to hlavně z těch důvodů, že neutrácejí peníze. Dále byli negativně vnímáni mladí němci kvůli častému rušení nočního klidu. Většina rezidentů (58 %) nepreferuje ani české, ani zahraniční turisty, 28 % preferuje české turisty a 14 % zahraniční.

Myslíte, že by měl být v obci řízen cestovní ruch a do budoucna regulován počet nových ubytovacích zařízení, sportovních zařízení apod?	abs.	(%)
Určitě ano	23	63,9
Spíše ano	12	33,3
Spíše ne	1	2,8
Určitě ne	0	0,0
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0
Myslíte si, že by se měl cestovní ruch v ŠM dále rozvíjet co do kvantity (více ubytovacích zařízení, restaurací a turistů)?	abs.	(%)
Určitě ano	1	2,8
Spíše ano	2	5,6
Spíše ne	5	13,9
Určitě ne	27	75,0
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0
Souhlasíte s dalším rozvojem Skiareálu Špindlerův Mlýn (propojení Medvědína a Hromovky, výstavba dalších lanovek a sjezdovek)?	abs.	(%)
Určitě ano	9	25,0
Spíše ano	8	22,2
Spíše ne	5	13,9
Určitě ne	14	38,9
Je mi to jedno	0	0,0
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0
Myslíte si, že je vhodné, aby vzrostla návštěvnost mimo hlavní sezóny: zimu a léto?	abs.	(%)
Určitě ano	6	16,7
Spíše ano	9	25,0
Spíše ne	15	41,7
Určitě ne	6	16,7
Nevím	0	0,0
Celkem	36	100,0

Tabulka 42: Názory rezidentů na další rozvoj cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření (podzim 2008, zima 2009).

Většina obyvatel se domnívá, že by měl být cestovní ruch řízen a do budoucna regulován počet nových ubytovacích zařízení (tabulka 42). U této otázky se nijak výrazně neprojevily rozdíly ve věku respondentů. Velice podobná struktura odpovědí jako u otázky předešlé, byla odpověď na dotaz, zda by se měl dále rozvíjet cestovní ruch co do kvantity (více turistů, ubytovacích zařízení apod.). 88 % odpovědí na tuto otázku znělo určitě ne nebo spíše ne. Odpovědi na dotaz, zda respondenti souhlasí s dalším rozvojem skiareálu, již zdaleka nebyly tak jednoznačné. Jak ukazuje tabulka 42, v názoru na další rozšíření lyžařského areálu, jsou obyvatelé Špindlerova Mlýna rozděleni na dvě přibližně stejně velké názorové skupiny. Kladný přístup k dalšímu rozšíření většina respondentů vysvětlovala hlavně nedostatečnou kapacitou a velkými frontami v zimním období. V odpovědích obyvatel Špindlerova Mlýna se projevilo zcela jednoznačný přístup rezidentů ke zvýšení návštěvnosti střediska mimo období hlavní letní a zimní sezóny. Většina respondentů si sice více turistů mimo hlavní sezónu nepřeje, ale 42 % by takovéto rozšíření sezóny uvítalo.

Dvacet respondentů se také vyjádřilo k vývoji návštěvnosti, přestože jim na tuto problematiku nebyl položen dotaz. Většina respondentů uváděla, že pociťují znatelný pokles návštěvnosti. 10 respondentů uvedlo pokles v posledních čtyřech letech. 4 respondenti uvedli pokles v posledních pěti letech a po třech respondentech uvedlo pokles v minulých dvou a třech letech. Nejčastěji byl rezidenty uváděn hlavně pokles počtu německých turistů. Část turistů z Německa byla sice nahrazena turisty z Česka a Polska, ovšem to mělo za následek pokles cen v destinaci. Respondenti udávali i příklady poklesu cen ubytování. Často byl udáván pokles až o 50 %.

Činnost Správy KRNAP hodnotilo spíše negativně 50 % a velice negativně 11 % respondentů. Jako důvod pro převažující záporné hodnocení Správy KRNAP uváděli respondenti nejčastěji to, že Správa KRNAP dělá problémy při každé malé rekonstrukci, ale výstavbě velkých a velice neoblíbených apartmánových domů stejně nedokázala zabránit. K podobným výsledkům došla při svém výzkumu i Machová (2005), podle které je Správě KRNAP často vytýkán dogmatický přístup. Navíc bylo několikrát zmíněno i podezření na korupční jednání Správy KRNAP. I přes neoblíbenost Správy KRNAP však na otázku, zda by bylo lepší, kdyby národní park neexistoval, odpovědělo jen 11 % respondentů kladně. Podle většiny respondentů musí nějaká autorita, která by chránila přírodu Krkonoš, existovat. Zde je na místě připomenout, že si většina obyvatel Špindlerova Mlýna zřejmě neuvědomuje, že většina města leží pouze v ochranném pásmu národního parku, kde nemá správa Krkonošského národního parku rozhodovací pravomoc ohledně povolování staveb.

8 Určení fáze Životního cyklu turistické destinace

V následující části této práce, budou zhodnoceny výsledky předešlých analýz a pro vybrané ukazatele odvozeno, jaké fázi životního cyklu turistické destinace odpovídají (dle Butlerovy teorie) a jaký se dá na základě těchto ukazatelů očekávat další vývoj destinace. U dalšího předpokládaného vývoje destinace bude predikován buďto další růst destinace, její stabilita nebo pokles. Odhadované fáze vývoje destinace budou pojmenovány dle Butlera (1980). Je třeba poznamenat, že i přesto, že závěry budou odvozovány z dat zjištěných z dotazníkových šetření a sekundárně získaných statistických dat, nelze se ubránit tomu, aby se do výsledků výzkumu nepromítly i osobní zkušenosti zpracovatele, získané z dlouhodobé znalosti destinace a rozhovorů s obyvateli Špindlerova Mlýna. Vzhledem ke zvolené formě výzkumu se dokonce zpracovatel domnívá, že jisté promítnutí jeho názorů je vhodné. Na konci této kapitoly budou vyhodnoceny výsledky zjištěné pro jednotlivé ukazatele a uvedené v tabulce 43.

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Vývoj počtu lůžek ve všech zařízeních cestovního ruchu a v HUZ	Prvního vrcholu dosáhl počet lůžek v roce 1978, od té doby až do poloviny 90. Let následoval spíše slabý pokles. V posledních deseti letech probíhá růst, který je ovšem vyvolán převážně zvyšováním počtu lůžek v nově postavených apartmáových bytech a domech, což není jev pozitivní. Počet lůžek v HUZ mezi roky 2000 až 2007 spíše rostl. V posledních letech pak počet lůžek mírně poklesl. Srovnání vývoje počtu lůžek s Královéhradeckým krajem a okresem Trutnov vychází pro Špindlerův Mlýn pozitivně. Mezi vývojem Turistického regionu Krkonoše a zkoumanou destinací, nebyly zjištěny zásadní rozdíly.	Konsolidace, Stagnace	Stabilita
Vývoj počtu přenocování v HUZ	Počet přenocování klesl mezi roky 1999 a 2003 o 13 %. Od roku 2003 se pokles zastavil a došlo ke stabilizaci. V porovnání s Českem je vývoj ve Špindlerově Mlýně mírně pozitivnější. V porovnání s Královéhradeckým krajem je vývoj ve Špindlerově Mlýně podstatně příznivější, takže stagnace v případě Špindlerova Mlýna je v podstatě pozitivní vývoj.	Stagnace	Stabilita

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Vývoj počtu zákazníků lyžařského areálu	<p>Počet zákazníků lyžařského střediska je zkreslen faktorem klimatických podmínek v jednotlivých letech. Pokud tedy bude vzat v úvahu vliv klimatických podmínek, lze po roce 2000 hovořit o stabilizaci počtu zákazníků na úrovni mírně přes 500 tisíc. Je nutno poznamenat, že dle dostupných studií (Šance pro Špindl) lyžařské středisko ve Špindlerově Mlýně výrazně překročilo únosnou kapacitu, a to jak u přepravních zařízení, tak i fyzické kapacity sjezdovek.</p>	Stagnace	Pokles (stabilita v případě rozšíření lyžařského střediska)
Ceny a vývoj cen za ubytování	<p>Mezi lety 2000 a 2007 ve Špindlerově Mlýně docházelo k více méně stálému růstu cen, který přibližně odpovídal vývoji v celém Česku, Královéhradeckému kraji, okresu Trutnov a turistické oblasti Krkonoše. Ceny jsou ve zkoumané destinaci dlouhodobě na úrovni celého Česka a podstatně výše než v Královéhradeckém kraji. Ceny jsou dlouhodobě výrazně výše i oproti turistické oblasti Krkonoše, což je dle mého názoru důležité, jelikož to znamená, že nabízené služby a image Špindlerova Mlýna jsou zřejmě na lepší úrovni než u zbývajících částí krkonošské oblasti.</p>	Rozvoj, konsolidace	Stabilita
Vývoj cen denního lyžování	<p>Ceny jízdného rostly až do sezóny 2005/2006. Po následující tři roky pak byly ceny stabilně na 750 Kč. V sezóně 2008/2009 došlo k poklesu ceny na 700 Kč. Je nutné poznamenat, že Špindlerův Mlýn nebyl v tomto ohledu jediným střediskem u nás, které snižovalo ceny.</p>	Stagnace, úpadek	Pokles
Počet pracovníků v cestovním ruchu	<p>Počet zaměstnanců v cestovním ruchu ve Špindlerově Mlýně je přibližně dvakrát větší než počet obyvatel. Ekonomicky aktivní obyvatelé dokáží saturovat poptávku po pracovních silách v cestovním ruchu ve Špindlerově Mlýně pouze z 20 %. 80 % ekonomicky aktivních obyvatel Špindlerova Mlýna pracuje ve službách. Výše uvedené údaje ukazují velice jednostrannou orientaci destinace.</p>	Konsolidace, stagnace	Pokles

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Turistická funkce	<p>Hodnota turistické funkce dlouhodobě ve Špindlerově Mlýně stoupá a patří k nejvyšší v Česku. V posledních letech stoupá hodnota turistické funkce hlavně díky výstavbě apartmánových domů, což lze považovat za velice negativní. Z analyzovaných destinací překonává Špindlerův Mlýn pouze Pec pod Sněžkou a Strážné. Hodnota turistické funkce ve Špindlerově Mlýně je například 95 krát vyšší než v Praze. Mezi hodnotou turistické funkce a iritačním indexem se předpokládá přímá úměra (Pásková 2008). Vzhledem k tomu, že k různým fázím životního cyklu turistické destinace lze přiřadit hodnotu iritačního indexu, tak lze vyvodit, že se destinace nachází ve fázi stagnace.</p>	Stagnace	Pokles
Struktura ubytovacích zařízení	<p>Destinace má v porovnání s jinými i mnohem většími městy nadprůměrný počet ubytovacích zařízení ve vyšší kvalitě (3 a 4 hvězdičky). Počet čtyřhvězdičkových i tříhvězdičkových ubytovacích zařízení v čase stoupá. V destinaci se vyskytuje jeden velký a jeden malý hotelový řetězec.</p>	Rozvoj	Stabilita, růst
Počet pobytů ve Špindlerově Mlýně	<p>21 % turistů přijíždí do Špindlerova Mlýna poprvé. 64 % turistů již navštívilo Špindlerův Mlýn pětkrát či vícekrát, což ukazuje, že do destinace přijíždějí hlavně turisté, kteří ji už několikrát navštívili.</p>	Stagnace	Pokles
Délka pobytu ve Špindlerově Mlýně	<p>Průměrný počet strávených nocí je ve Špindlerově Mlýně větší, než je průměr v Česku. V zimě je však vysoký podíl víkendových rekreací a také příjezdů jen na jeden den. Postavení zimního Špindlerova Mlýna je tak mnohem méně příznivé nežli postavení letního Špindlerova Mlýna.</p>	Konsolidace (léto), Úpadek (zima)	Stabilita (léto), Pokles (zima)
Způsob zajištění pobytu	<p>Způsob zajištění pobytu není ve Špindlerově Mlýně příliš institucionalizován. Turisté si často vybírají ubytovací zařízení sami přes internet nebo dají na doporučení známých.</p>	Konsolidace	Nelze určit

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Využití ubytovacích zařízení dle jejich druhu a ceny	Ve Špindlerově Mlýně jsou využívány spíše ubytovací zařízení ve vyšších kategoriích a za vyšší ceny, než je běžné v podobných destinacích. Dle místních podnikatelů však ceny v poslední době silně klesají, z důvodu snahy udržet si počet zákazníků, a s tím klesá i ziskovost rekreačních zařízení.	Stagnace	Pokles
Aktivity vykonávané turisty	Zvláště v létě turisté navštěvují destinaci hlavně kvůli původním atraktivitám cestovního ruchu. Otázkou je, zda sjezdové lyžování zařadit mezi původní atraktivity, či atraktivity nové, uměle vytvořené. Velké množství turistů navštěvuje aquapark a věnuje se více či méně adrenalinovým sportům.	Konsolidace, stagnace	Pokles (hlavně zimní sezóna)
Přátelský vztah turisty a rezidenta v obci	I přesto, že většina turistů byla ve Špindlerově Mlýně již několikrát, jen 22 % z nich uvedlo, že se zná blíže s někým z místních obyvatel či s ním má dokonce přátelský vztah.	Konsolidace, Stagnace	Pokles (lze špatně určit)
Přístup a chování obyvatel, podnikatelů a pracovníků ve Špindlerově Mlýně	Dle většiny turistů je přístup místních obyvatel k turistům velice dobrý a přátelský.	Rozvoj	Růst
Atmosféra v ubytovacích zařízeních	Většina turistů ohodnotila atmosféru v ubytovacích zařízeních za přátelskou nebo velice přátelskou („cítíme se skoro jako doma“).	Rozvoj	Růst
Co se nejvíce turistům líbí ve Špindlerově Mlýně	V létě turisté na Špindlerově Mlýně oceňují hlavně primární atraktivitu, jakou je zachovalá příroda, atmosféra horského městečka, klid a pohoda. V zimě stoupá vliv nepůvodních atraktivit a turisté více oceňují pestrou možnost trávení volného času a kvalitní služby.	Konsolidace (léto), Stagnace (zima)	Léto: Stabilita až růst Zima: Stabilita až pokles
Co turistům nejvíce vadí ve Špindlerově Mlýně	V létě jsou turisté převážně spokojeni. Pokud něco vadí, je to přelidněnost a ceny. V zimě mnohem více turistů vnímá přelidněnost, fronty a dopravní zácpy.	Konsolidace (léto), Stagnace (zima)	Růst (léto), Pokles (zima)
Plánování dalšího navštívení Špindlerova Mlýna	Většina turistů plánuje Špindlerův Mlýn znovu navštívit. Tento názor je silnější hlavně v létě.	Rozvoj, konsolidace a stagnace	Růst (léto), stabilita (zima)

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Rozdělení na profitující a neprofitující rezidenty z cestovního ruchu	75 % respondentů pocítuje rozdělení společnosti na profitující a neprofitující rezidenty z cestovního ruchu. Rozdělení společnosti může vyvolat negativní přijímání turistů některými místními obyvatel. Turisté se pak z tohoto důvodu v destinaci nemusí cítit dobře.	Fáze vtažení a vyšší	Spíše pokles
Změna běžných zvyků pod vlivem cestovního ruchu	Procento rezidentů, kteří by kvůli cestovnímu ruchu měnili své denní zvyky, není převládající.	Rozvoj, konsolidace	Stabilita, růst
Spokojenost s rozvojem obce	Značně převažuje nespokojenost s rozvojem obce. Častá kritika hlavně apartmánových domů a neřešení problému bydlení místních obyvatel, které vznikly částečně i z důvodu přeměny některých „normálních bytů“ na byty rekreační. Nespokojenost může vyvolat negativní reakce vůči turistům a vlastníkům apartmánových bytů, kteří se posléze nebudou cítit v destinaci dobře.	Konsolidace, stagnace	Pokles
Nová výstavba v obci	Staví se převážně apartmánové byty, často nevhodné do horské krajiny. Výstavba nových sjezdovek a lanovek má také negativní vliv na krajinu. Apartmánové byty se často začínají objevovat v pokročilých fázích životního cyklu turistické destinace.	Konsolidace, stagnace	Pokles
Přínos pro místní obyvatele nebo spíše pro společnosti odjinud	Většina rezidentů se domnívá, že přínos z cestovního ruchu mají hlavně podnikatelé a firmy, které nepocházejí ze Špindlerova Mlýna.	Rozvoj, konsolidace, stagnace	Pokles
Podíl místních obyvatel na celkovém počtu provozovatelů ubytovacích a stravovacích zařízení	Z celkem 270 podnikajících fyzických osob, majících sídlo podnikání ve Špindlerově Mlýně, má 77 % trvalé bydliště ve Špindlerově Mlýně. To lze považovat z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu za příznivou hodnotu. Přes 11 % podnikajících ve Špindlerově Mlýně má trvalé bydliště v Praze (ARES 2009).	Vtažení	Růst

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Poškození přírody vlivem cestovního ruchu	Poškození přírody vlivem cestovního ruchu vnímá ve Špindlerově Mlýně necelá polovina rezidentů. Často bylo zmiňováno zatížení zdrojů pitné vody a opět apartmánové domy, které se často nehodí do krajiny. Percepce poškození přírody je překvapivě malá, tudíž občané zřejmě nebudou pociťovat potřebu nějak bojovat proti dalšímu rozvoji cestovního ruchu.	Rozvoj	Růst, stabilita
Ovlivnění života cestovním ruchem	Většina místních obyvatel pociťuje ovlivnění života cestovním ruchem. Většina vidí toto ovlivnění spíše pozitivně.	Vtažení, rozvoj	Růst
Vztah místních k turistům a cestovnímu ruchu	Rezidenti mají povětšinou k turistům a cestovnímu ruchu kladný postoj.	Vtažení, rozvoj	Růst
Názor na další kvantitativní rozvoj cestovního ruchu	Místní obyvatelé si v naprosté většině již nepřejí další zvyšování ubytovacích kapacit. To dává šanci do budoucna, že pokud budou zastupitelé obce jednat v souladu se zájmy svých voličů, nedojde již ke zvyšování počtu lůžek v obci a je zde šance, že další rozvoj cestovního ruchu bude zaměřen na kvalitu a ne na kvantitu.	Konsolidace, Stagnace, Omlazení	Stabilita, v dlouhodobé perspektivě i růst. Růst ziskovosti, přilákáním movitější klientely
Další rozvoj skiareálu	Plán rozvoje skiareálu, jehož hlavním záměrem je propojit nyní dvě izolované části lyžařského střediska, bude znamenat negativní zásah do přírodního prostředí. Jak ovšem vyplynulo z dotazování turistů i rezidentů, vnímavost poškození životního prostředí sjezdovkami a lanovkami je nízká. Vzhledem k tomu, že prosperita destinace je založena právě na sjezdovém lyžování a za největší negativum zimní sezóny turisté označovali fronty na lanovky a přeplněné sjezdovky, kdy kvalita zážitku neodpovídá ceně, kterou musí uhradit a ve chvíli, kdy přetíženost střediska potvrzují i vypracované studie, lze považovat zvýšení kapacity sjezdovek a lanovek za velice kladný aspekt. Je však nutné rozvoj skiareálu striktně podmínit tím, že již nebude pokračovat výstavba nových ubytovacích zařízení a apartmánových domů. Pokud by se toto podařilo zajistit, je možné, že by se Špindlerovu Mlýnu podařilo přilákat zpět klienty, kteří v dnešní době míří za kvalitou do alpských středisek.	Omlazení	Růst

Ukazatel	Komentář	Odhad fáze pro daný stav ukazatele	Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele
Náзор na organizaci cestovního ruchu	Místní obyvatelé se domnívají, že by cestovní ruch měl být organizován a regulován. Chybí však představa jak by organizace měla vypadat.	Stagnace	Stabilita
Náзор na existenci Krkonošského národního parku a práci jeho správy.	Činnost Správy národního parku není vnímána příliš pozitivně neboť, dle místních obyvatel správa KRNP znepríjemňuje život obyčejným lidem a drobným podnikatelům, ale velkým projektům nezabránila. Zrušení národního parku si však naprostá většina obyvatel nepřeje s tím, že je třeba přírodu chránit. Zde je proti dřívějšímu, zdá se velký posun v názorech obyvatel, protože dříve byla samotná existence národního parku vnímána negativně. Nyní se otevírá šance na větší spolupráci mezi obcí a národním parkem a také místními podnikateli.	Stagnace	Růst
Zdroje návštěvnosti destinace	V destinaci klesá počet německých a holandských turistů, kteří jsou nahrazováni postupně Čechy a Poláky. Letní turisté přijíždějí povětšinou z celého Česka. V zimní sezóně je bezkonkurenčně největším zdrojem turistů Praha a Královéhradecký kraj.	Léto (konsolidace) Zima (stagnace)	Léto (stabilita), Zima (pokles)
Další (měkké) faktory a poznatky s pozorování.	Provozovatelé různých atrakcí nabízejí Bonus Pass (příloha 7). Jde o balíček atrakcí nabízený za 40 % ceny, oproti situaci, kdy jsou atrakce využívány jednotlivě. Stav většiny staveb je dobrý a nenaznačuje dlouhodobě trvající ekonomické problémy. Je snaha rozšířit sezónu o podzimní měsíce (říjen, listopad), což se částečně daří a v obci se zvláště o víkendech nachází velké množství německých turistů, převážně ve vyšším věku, přijíždějících zájezdovými autobusy. V destinaci se objevuje mnoho nových atrakcí, jako je Segway, obří houpačka, bungee trampolína, čtyřkolky, trikkee (sjezd na speciální tříkolce). Např. Segway do horského prostředí dle autora práce silně nezapadá. Turisté mají možnost využít služeb turistického „vláčku“ (Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.). Rychle se rozvíjející fenomén čtyřkolek má negativní vliv na přírodu, je negativně vnímán některými skupinami návštěvníků a místních obyvatel.	Stagnace	Pokles

Tabulka 43: Vyhodnocení jednotlivých ukazatelů pro určení fáze životního cyklu turistické destinace, ve které se Špindlerův Mlýn nachází. Zdroj: vlastní zpracování.

Výsledky, které lze odvodit z vyhodnocení dílčích ukazatelů, nejsou, jak se dalo předpokládat, zcela jednoznačné. U dílčích ukazatelů je nejčastějším odhadem fáze stagnace, která se objevuje 19 krát. Desetkrát byly dílčí ukazatele vyhodnoceny jako ukazující na konsolidaci destinace. Lze usuzovat, že dle modelu životního cyklu turistické

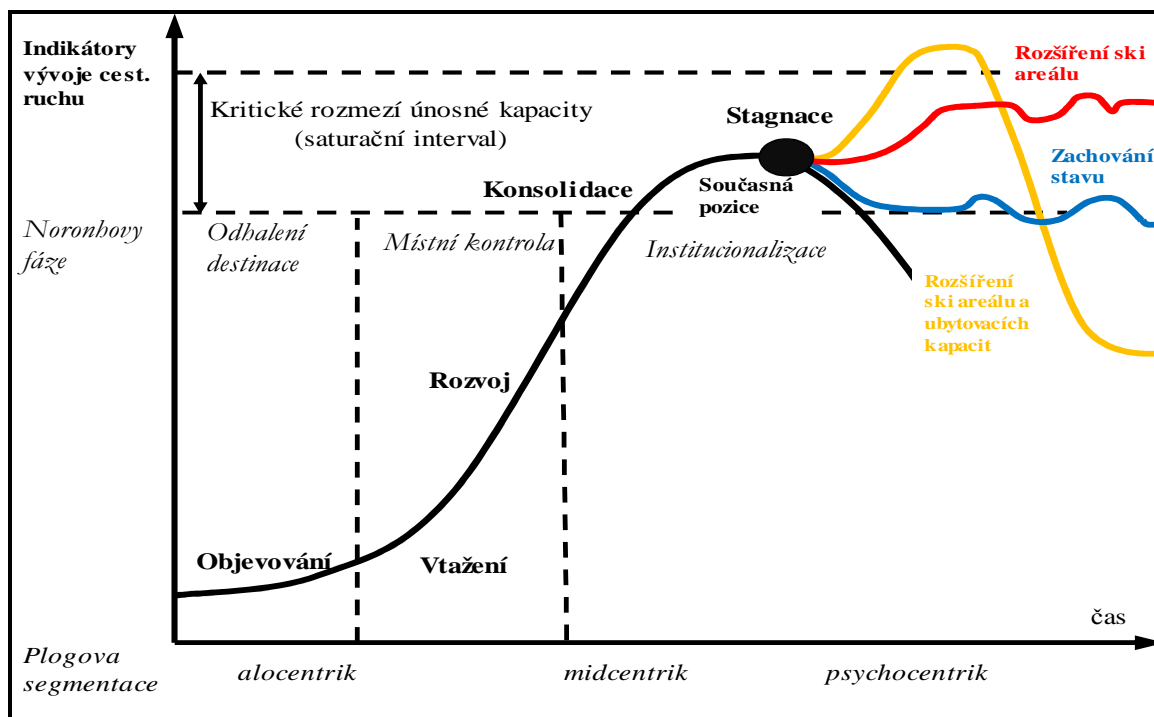
destinace jak ho popsal Butler (1980), se destinace nachází na začátku fáze stagnace. Špindlerův Mlýn však vykazuje podstatné rozdíly mezi letní a zimní sezónou. V letní sezóně je Špindlerův Mlýn pravděpodobně ve fázi konsolidace, zatímco v zimní sezóně se již nachází ve fázi stagnace. Predikce dalšího vývoje destinace je velice obtížná, neboť výsledky dílčích ukazatelů jsou velice nejednoznačné. Opět je třeba hodnocení rozdělit na letní a zimní sezónu. V létě má Špindlerův Mlýn předpoklad k udržení dlouhodobě stabilní situace, ale v zimě hrozí destinaci pokles návštěvnosti. Větší pokles návštěvnosti v zimě by byl pro Špindlerův Mlýn nebezpečný, protože v zimním období navštíví Špindlerův Mlýn přibližně o 70 % více turistů než v létě (Kolpron 2002). Ač během výzkumu nedošlo k šetření cen ve středisku, dle vlastní zkušenosti s cenami ve Špindlerově Mlýně a odpovědí některých místních obyvatel podnikajících v cestovním ruchu, lze odhadnout, že ceny zvláště za stravování jsou v zimě o 20 až 30 % vyšší než v létě. Na základě toho je možné vyvodit, že rozdíl v tržbách mezi letní a zimní sezónou bude ještě výraznější, než rozdíl v návštěvnosti a může se blížit až ke 100 %.

Stav lyžařského areálu, respektive jeho nedostatečná kapacita, je pro Špindlerův Mlýn na jednu stranu hrozbou, na druhou stranu však možný rozvoj lyžařského areálu tvoří největší příležitost. Kapacita lyžařských dopravních zařízení a sjezdových tratí ve středisku je to, co zásadně ovlivňuje spokojenost zákazníků v zimním období, což potvrzují například výsledky řízených rozhovorů, kde 84 % respondentů uvedlo, jako jednu ze svých nejčastějších aktivit v destinaci, lyžování nebo snowboarding. Jak již uvádím v části 3.3, je kapacita lyžařských tratí v zimě výrazně překročena a kapacita lyžařských zařízení je na hranici únosnosti, anebo ji také již překračuje. Toto zjištění opět potvrdily výsledky řízených rozhovorů. Turisté často jako nedostatek uváděli fronty na lanovky a přelidněnost střediska celkově. Vzhledem k podílu zimní sezóny na návštěvnosti a na tržbách lze tvrdit, že úspěšnost střediska v zimní sezóně má zcela zásadní vliv na celoroční prosperitu Špindlerova Mlýna. Jak bylo uvedeno v části 3.3, je největším problémem lyžařského střediska malá kapacita lyžařských tratí. Rozšířením lyžařského areálu by došlo k navýšení kapacity tratí na přibližně 8500 lyžařů. Vzhledem k tomu, že ve dvaceti nejvytíženějších dnech se ve středisku nachází průměrně 7814 lyžařů, je tato kapacita dostatečná po dobu celé zimní sezóny kromě několika dnů v období od Vánoc do Nového roku, kdy je ve středisku i přes 10 000 lyžařů.

Pokud by se podařilo realizovat projekt rozšíření lyžařského střediska, jehož hlavní část tvoří propojení dvou dosud izolovaných částí areálu, zvýšilo by to velice významně

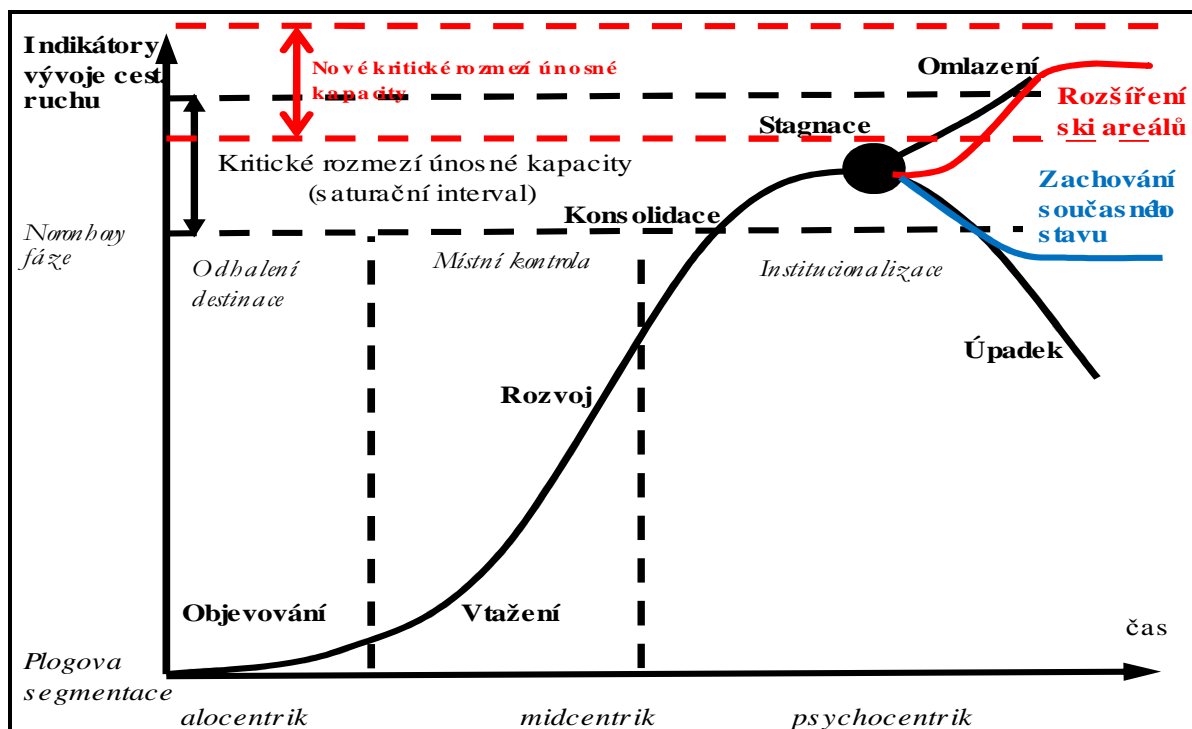
kvalitu lyžování, což by mohlo přilákat náročnější klienty, kteří dnes ve velké míře vyražejí za lyžařskými terény do Alp, nebo alespoň zastavit jejich odliv. To by mohlo vést k mírnému zvýšení návštěvnosti v zimní sezóně. V ideálním případě by k mírnému zvýšení návštěvnosti došlo zejména v takzvané malé sezóně, což je období v lednu, kdy Špindlerův Mlýn zpravidla navštěvuje méně turistů oproti období vánočních prázdnin a období jarních prázdnin, zejména těch pražských. Dá se také předpokládat udržení či dokonce mírné zvýšení tržeb, jelikož by se omezil tlak na pokles cen, který byl v posledních několika letech ve středisku patrný, což potvrzuje například snížení cen denního jízdového ve skiareálu a také četná tvrzení obyvatel Špindlerova Mlýna podnikajících v cestovním ruchu. Udržení či zvýšení počtu turistů v zimě však bude náročný úkol neboť, jak uvádí například Fredman a Heberlein (2003), růst cestovního ruchu zaměřeného na sjezdové lyžování je v tradičních oblastech již vyčerpán (viz část 2.6). Hrozbou pro Špindlerův Mlýn je dále změna motivace turistů, kteří obrazejí svůj zájem k jiným druhům cestovního ruchu (Franch, Martini, Buffa 2008). O problému velké konkurence vzdálenějších, ale lépe vybavených lyžařských středisek, kam jsou nyní ochotni, díky kvalitnějšímu dopravnímu spojení turisté jezdit, referuje ve své případové studii Lundgren (2006). Ačkoliv Lundgren popisuje lokalitu v severní Americe, podobnost se Špindlerovým Mlýnem je nepochybná.

Podmínkou rozšíření lyžařského areálu by mělo být to, že se již nebudou budovat žádné nové ubytovací kapacity v hromadných ubytovacích zařízeních a v objektech individuální rekreace. Pokud by totiž došlo k rozšíření lyžařského areálu a následně k navýšení ubytovacích kapacit, znamenalo by to nejspíše návrat do stavu, kdy je lyžařský areál v zimním období přetížen a situace v dnes již přelidněném Špindlerově Mlýně by se ještě zhoršila. To by z dlouhodobého hlediska mohlo teoreticky vést až k úpadku destinace. Teoretické směřování Špindlerova Mlýna v případě rozšíření ski areálu a ubytovacích kapacit zobrazuje žlutá křivka na obrázku 6.

Obrázek 6: Současná pozice Špindlerova Mlýna dle konceptu životního cyklu turistické destinace a možné varianty vývoje v případě zachování současného stavu, rozšíření skiareálu a rozšíření skiareálu a následné rozšíření ubytovacích kapacit. Zdroj: Vlastní zpracování dle Pásková (2003), Vlastní šetření (2009).

Na obrázku číslo 7 můžeme vidět bod, kde lze předpokládat, že se destinace v dnešní době nachází, a také dvě možné varianty vývoje. Varianta první znázorňuje vývoj, kdy nedojde k dalšímu rozšíření lyžařského střediska. Počet turistů v letním období zůstává v této variantě stejný, ale dochází k mírnému poklesu počtu turistů v zimním období. Výraznější vliv pro destinaci, než pokles počtu turistů, však bude mít hlavně odliv dobře placících turistů do kvalitnějších destinací v Alpách. Pokles návštěvnosti destinace se sice zastaví na stále ještě vysoké úrovni, přesto však bude situace pro mnoho podnikatelů v cestovním ruchu obtížná, jelikož mnoho z nich bylo zvyklých na podstatně vyšší počet dobře placících zákazníků a tím i vyšší tržby. Pokles bude tedy jen mírný a Špindlerův Mlýn se v případě uskutečnění takového scénáře, velmi pravděpodobně, vyhne úpadku, jelikož bude v rámci Česka díky přírodním podmínkám vždy nejlepší, či jedno z nejlepších středisek pro zimní sporty a proto si vždy najde dostatečný počet klientů, i když třeba méně solventních. K dlouhodobé stabilizaci cestovního ruchu přispěje také to, že se Špindlerův Mlýn nachází na území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma.

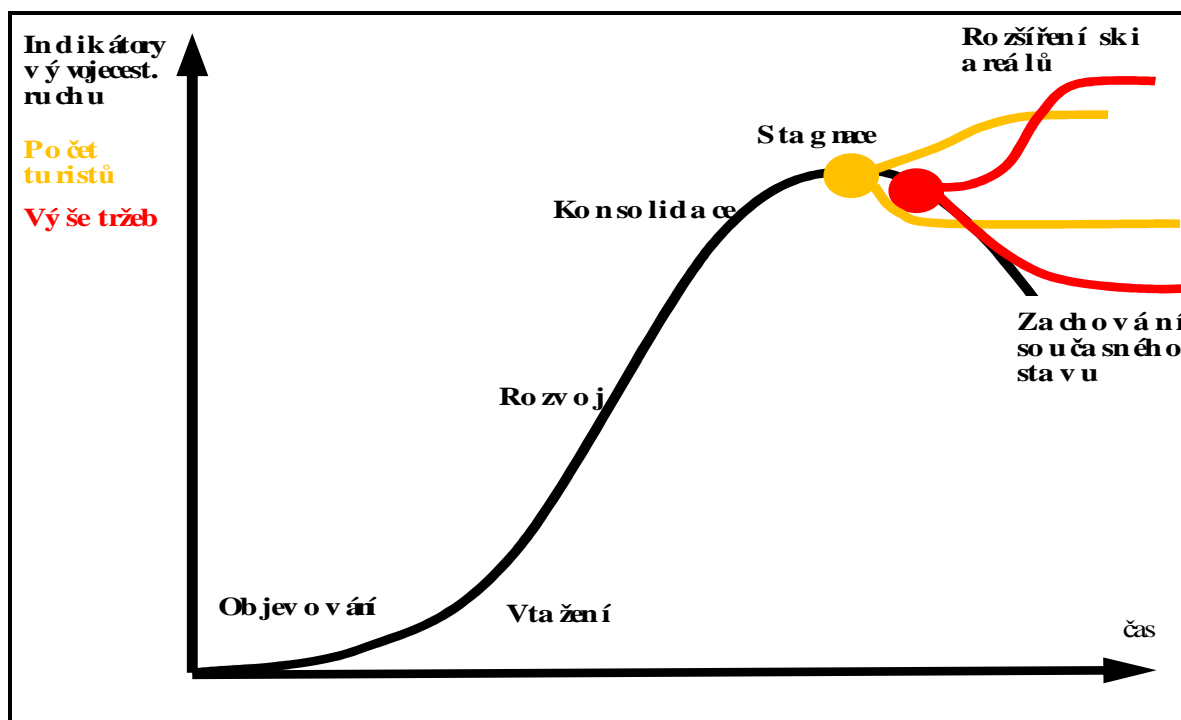

Obrázek 7: Nové kritické rozmezí únosné kapacity a současná pozice Špindlerova Mlýna dle konceptu životního cyklu turistické destinace a možné varianty vývoje v případě rozšíření skiareálu a zachování současného stavu. Zdroj: Vlastní zpracování dle Pásková (2003), Vlastní šetření (2009).

Přítomnost Národního parku dlouhodobě zabraňuje přílišnému rozvoji cestovního ruchu a chrání vzácné přírodní hodnoty, které jsou v blízkém okolí Špindlerova Mlýna a často jsou atraktivitami cestovního ruchu. O Krkonoších jako destinaci, která je dlouhodobě stabilní a k úpadku v ní pravděpodobně nikdy nedojde, píše Pásková (2003). Jak je uvedeno v části 2.4, rovněž Butler (1980) připouští, že mohou existovat turistické destinace, které mají nadčasové zaměření a kterých se fáze úpadku nikdy týkat nebude.

Druhá varianta představuje vývoj za situace, kdy dojde k rozšíření lyžařského střediska, ale nedojde k rozšíření ubytovacích kapacit střediska. Takovou variantu je možno považovat za optimální. U této varianty by sice došlo jen k malému nárůstu počtu turistů v destinaci, ale destinace by si proti první variantě udržela lépe platící turisty. Jak již bylo zmíněno, podstatným úskalím této varianty je, že pokud dojde k rozšíření lyžařského areálu, vyvolá to zřejmě značný tlak na další rozšiřování ubytovacích kapacit, a to jak v podobě hromadných ubytovacích zařízení, tak i v podobě apartmánových domů, což by byl vývoj nejméně vhodný. Jak již z výše uvedeného do jisté míry vyplývá, otázka budoucnosti střediska netkví v udržení či zvýšení celkového počtu turistů v destinaci, ale převážně v udržení a opětovném návratu dobře platících zákazníků, kteří budou mít pozitivní vliv na výši tržeb. Výše tržeb či ziskovost je dle mého názoru důležitým

ukazatelem toho, v jaké fázi životního cyklu se destinace nachází, jelikož počet turistů může růst, a přesto již může docházet ke snižování průměrné délky pobytu a výše útraty turistů a tím i snižování tržeb či ziskovosti. Jak ukazuje obrázek 8, při použití rozdílných ukazatelů se může zjištěná pozice destinace v cyklu lišit.

Obrázek 8: Současná pozice Špindlerova Mlýna dle konceptu životního cyklu turistické destinace podle počtu turistů a výše tržeb a další možné varianty vývoje v případě rozšíření skiareálu a zachování současného stavu. Zdroj: Vlastní zpracování dle Pásková (2003), Vlastní šetření (2009).

Užití jiných ukazatelů pro sestavení S křivky, například ziskovosti, navrhuje Haywood (1986). Cooper a Jackson doporučují k identifikaci pozice v životním cyklu destinace také více ukazatelů, např. výši útraty turistů, typ turistů a ziskovost (Cooper, Jackson, 1989). Pokud budeme hodnotit pozici Špindlerova mlýna v životním cyklu destinace pomocí výše tržeb či výši zisku zjistíme, že se zřejmě nachází v pokročilejší části životního cyklu, než pokud bychom použili ukazatel počtu turistů. K posouzení pozice v životním cyklu, se však dá přistoupit tak, že výši tržeb budeme považovat pouze za jeden ze signálů ukazujících současnou pozici destinace. Jak je popsáno v části 2.4, nebo jak vyplývá z popisu fáze stagnace Páskové (2008), klesající útrata zákazníků, výše tržeb nebo délka pobytu hosta, pak budou důležitými signály, které ukazují na fázi stagnace.

Otázkou v případě Špindlerova Mlýna dále je, zda již nedošlo v minulých letech k částečnému omlazení destinace výstavbou nových atraktivit pro turisty např.: bobová dráha, lanové centrum, aquacentrum a nabídkou nových možností trávení volného času,

v létě například možnosti sjezdu na horském kole po sjezdových drahách. Jak uvádí Butler (1980), k omlazení může dojít například vytvořením nových umělých atrakcí, například vybudováním kasina, nebo k využití zatím nepoužitých zdrojů v destinaci. V případě Špindlerova Mlýna lze usuzovat, že dochází k postupnému procesu omlazení převážně zapojením zatím nepoužitých zdrojů destinace. Za stejný druh omlazení lze považovat i případné budoucí rozšíření skiareálu.

9 Závěr

9.1 Dosažení stanovených cílů práce

Snahou předkládané diplomové práce bylo poukázat na problémy spojené s rozvojem cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně, který leží v našem nejstarším národním parku a jeho ochranném pásmu. V Krkonošském národním parku se střetávají zájmy ochrany přírody s rozvojem cestovního ruchu, který se rozvinul tak, že je některá střediska možno nazývat hyperturistickými. Cestovní ruch v těchto střediscích neohrožuje jen krkonošskou přírodu, ale jeho často špatně řízený nebo neřízený rozvoj ohrožuje i cestovní ruch samotný. Některým destinacím tak hrozí takzvaný efekt turistické pasti, kdy cestovní ruch svým negativním působením znehodnocuje svůj vlastní kapitál. Jednou z možností, jak analyzovat rozvoj cestovního ruchu v určité oblasti, je aplikace Teorie životního cyklu turistické destinace.

Hlavní cílem diplomové práce byla aplikace Teorie životního cyklu turistické destinace (Butler 1980) na destinaci s převahou zimního turistického ruchu, s hlavním zaměřením na sjezdové lyžování, ověření použitelnosti této teorie na střediska zimního cestovního ruchu a určení, v jaké vývojové fázi se Špindlerův Mlýn dnes nachází. V rámci naplnění hlavního cíle byly stanoveny dílčí cíle diplomové práce. Prvním dílčím cílem bylo provedení řízených rozhovorů na podkladě dotazníků v zimní i letní sezóně a popsání rozdílů mezi turisty, kteří navštěvují destinaci v zimní a letní sezóně. Druhým dílčím cílem bylo zjištění názorů obyvatel žijících ve Špindlerově Mlýně. K tomu byla opět využita metoda řízených rozhovorů za pomoci dotazníku. Třetím dílčím cílem bylo nashromáždění a analyzování dostupných dat o cestovním ruchu ve Špindlerově Mlýně v pokud možno co nejdelších časových řadách.

Lze se domnívat, že Teorie životního cyklu turistické destinace je na střediska zimního cestovního ruchu aplikovatelná. Během psaní této práce nalezeny žádné zásadní důvody, které by zabraňovaly aplikaci této teorie na středisko zimních sportů. Za jistou překážku ve výzkumu lze považovat malé množství studií, zabývajících se životním cyklem destinace ve střediscích zimního cestovního ruchu, ve srovnání například s přímořskými destinacemi, což omezilo možnost komparace dosažených výsledků s jinými destinacemi, které se nacházejí ve stejné či pokročilejší fázi životního cyklu turistické destinace.

Určit fázi, ve které se středisko nachází, se přibližně podařilo. Při výzkumu se však samozřejmě vyskytla celá řada potíží. První byl nedostatek dat z cestovního ruchu v delších časových řadách a u dostupných dat jejich nepříliš velká přesnost a důvěryhodnost. Nepříliš přesná byla data jak od Českého statistického úřadu, tak i data, která se podařilo získat přímo od Městského úřadu Špindlerův Mlýn. Například údaje o počtu lůžek v destinaci se v různých zdrojích značně rozcházejí, a to i o několik tisíc. Počty přenocování či počty turistů, kteří navštívili destinaci, jsou také málo přesné a údaje z různých zdrojů se rozcházejí.

U některých kvalitativních dat zjištěných z řízených rozhovorů bylo problémem, že výsledky umožňovaly různou interpretaci. U takovýchto výsledků je pak interpretace ovlivněna subjektivním názorem. Autor práce navštěvuje lokalitu a její okolí po mnoho let a při interpretaci výsledků se snažil zachovávat nejvyšší možnou objektivitu. Přesto však uznává, že jeho osobní zkušenosti mohly částečně výsledky práce ovlivnit.

Jako problém se později ukázalo, že v letním období nebyli oslovováni jednodenní návštěvníci. V zimním období pak, i přes jejich značné množství, museli být odmítáni, aby byla dodržena stejná metodika výzkumu.

K nepřesnostem v dosažených výsledcích mohly také vést poměrně malé vzorky skupin oslovených respondentů. Vzhledem k metodě použité při výzkumu a velikosti vzorků dotazovaných skupin, je třeba připustit, že dosažené výsledky nelze generalizovat a považovat za výsledky nezbytně odpovídající majoritě rezidentů, příjíždějících turistů a celé zkoumané lokalitě.

9.2 *Výzkumné otázky*

Na začátku práce bylo stanoveno sedm výzkumných otázek. Pět otázek hlavních a dvě otázky vedlejší.

Otázka 1: V jaké fázi Butlerova životního cyklu destinace se Špindlerův Mlýn nachází?

Na první otázku se odpověď nalézt podařilo. Výsledek byl již diskutován v kapitole č. 8. Z výsledků zkoumání a syntézy dílčích ukazatelů vyplývá, že se destinace s největší pravděpodobností nachází na počátku fáze stagnace, tedy ve fázi, kdy je třeba, aby představitelé obce a místní podnikatelé napnuli všechny síly k tomu, aby odvrátili případný pokles, či dokonce úpadek destinace. Proto je zarážející, že obec nemá zpracován žádný koncept rozvoje cestovního ruchu a ani nepraktikuje destinační management. V rámci zjištění fáze životního cyklu turistické destinace, ve které se obec nachází, jsem se také

pokusil o předpověď možností budoucího vývoje. I tato problematika je podrobněji diskutována v kapitole č. 8. Určení dalšího budoucího vývoje destinace je velice obtížná záležitost. Budoucnost destinace může být ovlivněna mnoha okolnostmi, které se dají dnes jen stěží odhadnout. Také interpretace jednotlivých ukazatelů pro vývoj do budoucna je velice obtížná a často je možné jeden ukazatel interpretovat několika možnými způsoby. Předpověď dalšího vývoje destinace je proto třeba brát jen jako nástin možného vývoje, který vychází ze zjištěných faktů, dobré znalosti destinace a posloupnosti vývoje destinace dle životního cyklu turistické destinace. Tak ji popsal ve svých dílech Butler (1980, 2006c) a další autoři zabývající se touto teorií.

Důležitým zjištěním také je, že pokud bychom zkoumali Špindlerův Mlýn odděleně v létě a v zimě, dojdeme k rozdílným výsledkům jak v pozici destinace na S křivce, tak i v perspektivách dalšího směřování. Zatímco v létě se jeví destinace ve fázi konsolidace, s poměrně dobrými předpoklady pro další růst či dlouhodobou stabilitu, v zimě je situace o dost horší a můžeme pozorovat stagnaci, až pokles destinace. Celkové hodnocení destinace pak vyznívá tak, že destinace je na počátku stagnace. Při celkovém hodnocení pozice destinace bylo bráno v potaz, že zimní sezóna je ve Špindlerově Mlýně významnější a je hlavním zdrojem příjmů.

Otázka 2: Je možno použít Teorii životního cyklu turistické destinace na centra zimního cestovního ruchu?

Na druhou výzkumnou otázku je odpověď, dle mého názoru, ano. Během výzkumu jsem se nesetkal s výzkumnými problémy, které by se zásadně lišily od problémů, s kterými se potýkali autoři vědeckých prací, které jsem prostudoval během tvorby této práce. Například Haywoodem (1986) zmiňovaný nedostatek empirických dat v potřebném časovém období ovlivnil i tvorbu této práce.

Otázka 3: Jaká je dostupnost dat cestovního ruchu pro středisko Špindlerův Mlýn?

Dostupnost dat o cestovním ruchu je, dle mého názoru, jeden ze zásadních problémů při výzkumu životního cyklu této destinace. Data jsou dostupná pouze za několik posledních let a navíc v nepřilíživé kvalitě. Pro určení životního cyklu turistické destinace by bylo vhodné mít nejen přesná data o počtu přenocování, počtu turistů a vývoji počtu lůžek, ale také data o vývoji tržeb. Velice přínosnými daty by byla také data o ziskovosti, jejichž získání se však jeví jako velice nereálné. Velký problém v případě

Špindlerova Mlýna lze vidět v přístupu obce. Je alarmující, že město nemá přehled o počtu lůžek na svém území, natož přehled o počtu turistů. Jediný, kdo má v obci přehled o počtech přenocování je pracovnice finančního odboru. Zarážející ovšem je, že o těchto datech neví vedoucí pracovnice odboru pro cestovní ruch. Městu Špindlerův Mlýn chybí jakákoli strategie rozvoje cestovního ruchu. Jedinou světlou výjimkou je studie Ecosign (2005), která hodnotí možnost dalšího rozvoje lyžařského střediska v obci. Žádnou jinou strategii rozvoje cestovního ruchu město Špindlerův Mlýn však nemá.

Otázka 4: Jak vnímají rozvoj cestovního ruchu obyvatelé žijící v obci?

Vztah obyvatel k cestovnímu ruchu je veskrze kladný, a to i přesto, že obyvatelé vnímají celou řadu negativních jevů. Velice negativně je vnímána výstavba apartmánových domů a bytů. Negativně jsou také vnímány vysoké ceny a zaměření ochodů pouze na turisty. Celkově je však vztah k turistům a cestovnímu ruchu ve Špindlerově Mlýně kladný. Zjištění iritačního indexu nebylo cílem práce, a proto v práci nebyla ani stanovena metodika jeho přesného zjištění, ovšem ze zjištěných údajů v této práci lze vyvodit, že dle Doxeyho iritačního indexu se destinace nachází někde mezi fází apatie a znechucení, přičemž je třeba zdůraznit, že znechucení u rezidentů je namířeno pouze proti některým negativním jevům cestovního ruchu, zejména pak proti výstavbě apartmánových domů, a ne proti cestovnímu ruchu jako celku (Doxey 1975 cit Berry 2001). U obyvatel nebyly zaznamenány silné negativní postoje vůči přítomnosti lyžařského střediska a ani vůči jeho případnému dalšímu rozvoji, což je pro vývoj destinace zásadní, jelikož lyžování je jednou z hlavních atraktivit Špindlerova Mlýna.

Otázka 5: Jaký typ turistů navštěvuje Špindlerův Mlýn?

Typický turista přijíždí do Špindlerova Mlýna s rodinou nebo s přáteli a vyžaduje poměrně vysoký standart jemu poskytovaných služeb. Velice často využívá ubytování v hotelech se třemi až čtyřmi hvězdičkami. Typický turista není v destinaci poprvé, ale už ji několikrát navštívil. Turista bydlící v Špindlerově Mlýně preferuje spíše kratší výlety do okolí před dlouhými horskými túrami. Blíže na otázku číslo pět poskytuje odpověď kapitola č. 6.2.

S otázkou číslo pět také úzce souvisí vedlejší výzkumná otázka:

Existují rozdíly mezi letními a zimními turisty?

Odpovědí je, že rozdíly existují. Jako významný rozdíl je zde možno uvést například průměrnou délku pobytu, která je v létě delší než v zimě. V zimě také přijíždí mnoho návštěvníků pouze na jeden den. Pro zimní turisty je typická vyšší denní útrata. Turisté z Prahy jsou tu v zimě častěji než v létě. V létě přijíždějí častěji turisté ze vzdálenějších míst Česka. Rozdíly jsou dále popsány opět v části č. 6.2.

Druhá vedlejší výzkumná otázka: Jaké jsou další perspektivy rozvoje Špindlerova Mlýna jako střediska zimního cestovního ruchu?

Tato otázka souvisí s první výzkumnou otázkou. Je nutné zdůraznit, že dle výsledků této práce je pro budoucnost Špindlerova Mlýna důležité, jaký bude další rozvoj skiareálu. Zásadní je tedy hlavně rozvoj zimní části sezóny, kterou považují za poměrně ohroženou. Naopak letní část sezóny je možno považovat za stabilizační prvek, u kterého nevnímám zásadní hrozby. Celkově nevidím hlavní problém destinace v případném mírném poklesu počtu zákazníků, ale hlavně v hrozbě poklesu množství zákazníků vyhledávajících kvalitní služby a ochotných za takovéto služby platit adekvátní částky. Další rozvoj destinace může být samozřejmě ovlivněn mnoha skutečnostmi, které se nedají předvídat a z pohledu řízení cestovního ruchu v destinaci, ani ovlivnit. Příkladem může být několik po sobě jdoucích teplých zim, či dlouhodobá ekonomická krize, která by zřejmě nepřála rozvoji cestovního ruchu obecně.

9.3 Doporučení pro praxi a další výzkum

Při tvorbě této práce jsem se setkal s několika problémy, ze kterých vyplývá doporučení pro další výzkum.

Domnívám se, že lze konstatovat, že na poli české vědy je nedostatek prací s touto tematikou. Proto si myslím, že by mělo vzniknout více podobně zaměřených prací, což by umožnilo srovnání výsledků. Jistě by bylo vhodné zaměřit pozornost na jiné významné destinace zimního cestovního ruchu, zároveň se však dále věnovat také Špindlerovu Mlýnu a prohloubit a rozšířit tak výsledky této práce, například o průzkum zaměřený na sledování dopadů cestovního ruchu na přírodní sféru destinace.

Pro další výzkum cestovního ruchu ve Špindlerově Mlýně a získání hlubších znalostí o destinaci by bylo, dle mého názoru, vhodné zaměřit se na podnikatele

v cestovním ruchu ve Špindlerově Mlýně. Bylo by přínosné zjistit údaje o jejich tržbách a zisku. Tato data, pokud by byla v dostatečném množství, by měla pro analýzu destinace značný význam. Komplikací ovšem v tomto případě jistě bude, že většina podnikatelů a firem nebude ochotna tato data poskytnout.

Přesnost výsledků této práce by jistě zvýšil počet respondentů. Z toho také vyplývá doporučení pro další výzkum. Zajisté by bylo vhodné zpracování většího množství dotazníků. Pokud by toto možné nebylo, je vhodné zaměřit se dotazníkovým šetřením pouze na jednu skupinu respondentů a tím uvolnit kapacity pro zvětšení vzorku respondentů. Při vyhodnocování výsledků této práce jsem došel k závěru, že pro určení fáze životního cyklu turistické destinace je vhodnější dotazníkové šetření místních obyvatel, neboť jeho výsledky jsou lépe interpretovatelné a je v nich obsaženo více informací o dané destinaci.

Vzhledem k zjištěnému nedostatku dat o cestovním ruchu na úrovni obcí lze pro praxi doporučit jejich podrobnější sledování. Pokud by bylo příliš náročné (finančně, personálně) podrobně sledovat data o cestovním ruchu ve všech obcích Česka, lze doporučit sledování dat alespoň v nejvýznamnějších destinacích cestovního ruchu.

Přínosné pro další rozvoj cestovního ruchu v destinaci by bylo vypracování strategického plánu rozvoje cestovního ruchu pro Špindlerův Mlýn a uplatňování fungujícího destinačního managementu, jehož důležitou částí musí být monitorování vývoje a dopadů cestovního ruchu. Jakýkoliv monitoring cestovního ruchu Špindlerovu Mlýnu dnes chybí. Představitelé obce by měli i nadále aktivně podporovat rozšíření lyžařského areálu, které ovšem musí být provedeno k přírodě co nejšetrnějším způsobem a měli by i do budoucna zachovat striktní zákaz nové výstavby ubytovacích zařízení a apartmánových domů na svém území.

I přesto, že Špindlerův Mlýn je jednou z nejvýznamnějších destinací cestovního ruchu v Česku, je stále v mnoha ohledech jen pasivním přihlížejícím rozvoje cestovního ruchu na svém území. Domnívám se, že pro úspěšný rozvoj Špindlerova Mlýna je nezbytné, aby se představitelé města ujali aktivní role v rozvoji cestovního ruchu na území svého města.

10 Seznam literatury a zdrojů

BALATKA, B., KALVODA, J. (2006): Geomorfologické členění reliéfu
Čech. Kartografie Praha, Praha, 79 s.

BARKER, M. L. (1982): Traditional landscape and mass tourism in the Alps.
Geographical review. Roč. 72, č. 4, New York, s. 395-415.

BERRY, E. N. (2001): An application of Butler's (1980) tourist area life cycle theory
to the Cairns region, Australia, 1876-1998. Disertační práce. School of tropical
environment studies and geography, James Cook University of North Queensland,
Cairns Campus, Cairns, 143 s.

BÍNA, J. (2001): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR. Ústav
územního rozvoje, Brno.

BUTLER, R. W. (1980): The concept of a tourism area cycle of evolution: implication
for management of resources. In: Williams, S. (2004): Critical concepts in the social
sciences: tourism, development and sustainability. Routledge, London, 401 s.

BUTLER, R. W. (2006 a): The concept of a tourist area cycle of evolution:
implications for management of resources. In: Butler, R.W.: The tourism area life
cycle, vol. 1. Applications and modifications. Channel view publications, Clevedon, s.
3-12.

BUTLER, R.W. (2006 b): The origins of the tourism area life cycle. In: Butler, R.W.:
The tourism area life cycle, vol. 1. Applications and modifications. Channel view
publications, Clevedon, s. 13-26.

- BUTLER, R.W. (2006 c): The tourism area life cycle, vol. 1. Applications and modifications. Channel view publications, Clevedon, 385 s.
- COHEN, E. (1979): Rethinking the sociology of tourism. *Annals of tourism research*. Roč. 6, č. 1, Elsevier science ltd., Orlando, s. 18-35.
- COOPER, C., JACKSON, S. (1989): Destination lifecycle: the isle of Man case study. *Annals of tourism research*. Roč. 16, č. 3, Elsevier science ltd., Orlando, s. 377-398.
- CORBINOVÁ, J. (1999): *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Albert, Boskovice, 195 s.
- DISMAN, M. (2000): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum, Praha, 374 s.
- FRANCH, M., MARTINI, U., BUFFA, F. (2008): 4L tourism (landscape, leisure, learning and limit): responding to new motivations and expectations of tourists to improve the competitiveness of Alpine destinations in a sustainable way. *Tourism review*. Roč. 63, č. 1. Emerald group publishing limited, s. 4-14.
- FREDMAN, P., HEBERLEIN, T.A. (2003): Changes in skiing and snowmobiling in Swedish mountains. *Annals of tourism research*. Roč. 30. Elsevier science ltd., Orlando, s. 485-488.
- GALVASOVÁ, I., BINEK, J., HOLEČEK, J. (2008): *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 262 s.
- GALVASOVÁ, I., SEIDENGLANZ, D., KUČERA, T. (2003): *Program rozvoje cestovního ruchu turistické oblasti Krkonoše*. GaREP, Brno.
- GARDAVSKÝ, V. (1975): Geografie individuální víkendové rekreace v ČSR. *Acta Univ. Car. Geographica* 1-2, UK, Praha, s. 123-128.
- GARDAVSKÝ, V. (1993): On geography of recreation. *Acta Univ. Car. Geographica* 28: 2, UK, Praha, s. 47-54.

- HAVRLANT, M. (1969): Problémy rekreačního zázemí pro obyvatelstvo ostravské průmyslové aglomerace. Sborník CGS 73:2, s. 143-148.
- HAYWOOD, K. M. (1986): Can the tourist-area life cycle be made operational? *Tourism management* 7(3), s. 154-167.
- HAYWOOD, K. M. (1992): Revisiting resort cycle. *Annals of tourism research*. Roč. 19. Pergamon press ltd., s. 351-354.
- HAYWOOD, K. M. (2006): Evolution of tourism areas and the tourism industry. In: Butler, R.W.: *The tourism area life cycle*, vol. 1. Applications and modifications. Channel view publications, Clevedon, s. 51-70.
- HENDL, J. (1999): Úvod do kvalitativního výzkumu. Karolinum, Praha, 243 s.
- HENDL, J. (2004): Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha, 583 s.
- HOVINEN, G. R. (2002): Revisiting the destination lifecycle model. *Annals of tourism research*. Roč. 29. Elsevier science ltd., Orlando, s. 209-230.
- HOVINEN, G. R. (2006): Lancaster county, the TALC, and the search for sustainable tourism. In: Butler, R.W.: *The tourism area life cycle*, vol. 1. Applications and modifications. Channel view publications, Clevedon, s. 73-90.
- HRALA, V. (1997): *Geografie cestovního ruchu*. Idea servis, Praha, 168 s.
- JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. (1997): *Cestovní ruch*. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 281 s.
- KADLECOVÁ, V. (2009): *Geografické aspekty problematiky apartmánových rekreačních bytů v Česku*. Magisterská práce. SGRR PřF UK, Praha, 123 s.
- KLAPKA, P. (2006): *Návrh strategie udržitelnosti pro biosférickou rezervaci Krkonoše*. Disertační práce. GR RGRR PřF D, Masarykova univerzita, Brno, 165 s.

KOLPRON (2002): Stanovení aktuální návštěvnosti biosferické rezervace Krkonoše a její celoroční dynamiky. Projekt VaV/610/8/00.

KOSTKAN, V. (1996): Územní ochrana přírody a krajiny v České republice. Vysoká škola báňská, Ostrava, 138 s.

KRŠIAK, M. (2006): Marketingová strategie turistického regionu Krkonoše. Diplomová práce. KRES, ESF, Masarykova univerzita, Brno, 93 s.

KVÍTEK, T. (1977): Erozní jevy na sjezdových drahách v Krkonoších. Diplomová práce. Vysoká škola zemědělská, Praha, 102 s.

LUNDGREN, J.O. (2006): An empirical interpretation of the TALC: tourist product life cycles in the Eastern townships of Quebec. In: Butler, R.W.: The tourism area life cycle, vol. 1. Applications and modifications. Channel view publications, Clevedon, s. 91-106.

MACHOVÁ, H. (2005): Vybrané indikátory udržitelného rozvoje a management ochrany přírody v Krkonošském národním parku. Magisterská práce. ÚŽP PřF UK, Praha, 81 s.

MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Veda, Bratislava, 248 s.

MARIOT, P., VYSTOUPIL, J. (1987): Cestovní ruch a rekreace. In: Atlas obyvatelstva CSSR, list V/4. Geografický ústav CSAV - Federální statistický úrad, Brno.

MATĚJKA, L. (2006): Rozvoj vybraných středisek sjezdového lyžování v Krkonoších. Bakalářská práce. Fakulta pedagogická, Západočeská Univerzita v Plzni, Plzeň, 76 s.

NETOPIL, R. (1984): Fyzická geografie. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 273 s.

NOVÁK, J. (2001): Vybrané aspekty turismu a komunikace v Krkonošském národním parku. Magisterská práce. ÚŽP PřF UK, Praha, 80 s.

- NOVÁKOVÁ, E. (2004): Vnímání dopadu cestovního ruchu rezidenty Českého ráje. Magisterská práce. SGRR PřF UK, Praha, 108 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2003): Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie. Disertační práce. KSGRR PřF UK, Praha, 268 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2008): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Gaudeamus, Hradec Králové, 298 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. MMR ČR, Praha, 448 s.
- PERGLER, P. a kol. (1969): Vybrané techniky sociologického výzkumu. Svoboda, Praha, 768 s.
- PLOG, S.C. (2001): Why destination areas rise and fall in popularity. Cornell hotel and restaurant administration quarterly. Roč. 42, č. 3. ABI/INFORM Global, s. 12-24.
- QUITT, E. (1975): Klimatické oblasti ČSR. 1.vyd. GÚ ČSAV, Brno.
- RYAN, C. (2003): Recreational tourism. Demand and impacts. Channel view publications, Clevedon, 358 s.
- SHAW, G., WILLIAMS, A. (2002): Critical issues in tourism: a geographical perspective. Blackwell publishing, Oxford, 371 s.
- SCHUCKERT, M., MOLLER, C., WEIERMAIR, K. (2007): Alpine destination life cycles: challenges and implications. Trends and issues in global tourism 2007. Springer Berlin Heidelberg, s. 121-136.
- STOKLASA, J. (1980): Rozvoj cestovního ruchu v Krkonoších a některé jeho ekologické, ekonomické a sociální souvislosti. In: Sýkora, B.: Opera Corcontica, 17. Krkonošské práce. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, s. 89-116.

- SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. (2001): Základy sociologického výzkumu. Management press, Praha, 160 s.
- ŠINDELÁŘOVÁ, P. (2006): Udržitelný rozvoj cestovního ruchu na příkladu Tanvaldska. Magisterská práce. KSGRR, PřF UK, Praha, 90 s.
- ŠPRINCOVÁ, S. (1984): New trends in dynamism of second homes: expansion into not attractive areas from tourist point of view. Sborník CGS 89:2, s. 164-169.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, Praha, 230 s.
- ŠTURSA, J. (2003): Encyclopedia Corcontica. 1. vyd. Správa Krkonošského národního parku, Vrchlabí.
- TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Aleš Čeněk, Plzeň, 411 s.
- VYSTOUPIL, J. (1979): K výzkumu přírodních rekreačních zdrojů. Sborník CGS, 84:2, s.140-146.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu v ČR. Masarykova univerzita, Brno, 98 s.
- WILLIAMS, M. T. (1993): An expansion of the tourist site cycle model: the case of Minorca (Spain). The journal of tourism studies. Roč. 4, č. 2, s. 24-32.
- WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1987): Geografie cestovního ruchu a rekreace I. SPN, Praha, 255 s.

Ostatní zdroje:

ADMINISTRATIVNÍ REGISTR EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ (2009):

Ministerstvo financí ČR, 20. 7. 2009. [online], [cit. 20. 07. 2009]. Dostupné z WWW:

< <http://wwwinfo.mfcr.cz/ares/ares.html>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2007): Registr sčítacích obvodů a budov 1. 1. 2007.

Datový soubor xls. Poskytnuto na vyžádání.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2008a): Data o počtu a struktuře lůžek a ubytovacích zařízení za roky 2001 – 2007. Vyžádaná data, 25. 9. 2008.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2008b): Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2008, 13. 11. 2008. [online], [cit. 22. 03. 2009]. Dostupné z WWW:

< <http://www.czso.cz/xh/edicniplan.nsf/p/13-5201-08>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2008c): Statistický lexikon obcí 2008, 30. 6. 2008.

[online], [cit. 23. 03. 2009]. Dostupné z WWW:

< <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/publ/4116-08-2008>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2008d): Statistická ročenka Libereckého kraje 2008, 19. 12. 2008. [online], [cit. 22. 03. 2009]. Dostupné z WWW:

< <http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/p/13-5101-08>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2009a): Data o počtu ubytovaných ve Špindlerově Mlýně za roky 2005 -2007. Vyžádaná data 24. 2. 2009.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2009b): Cestovní ruch - časové řady 8. 4. 2009.

[online], [cit. 23. 05. 2009]. Dostupné z WWW:

< http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cru_cr >

ECOSIGN (2005): Šance pro Špindl - Technický koncept rozvoje a návrh optimalizace lyžařského střediska Špindlerův Mlýn.

ENVIGEA (2007): Dokumentace ve smyslu § 8 odst. 1 zák. č. 100/2001 Sb. v platném znění (o posuzování vlivů na životní prostředí) pro záměr: Rozšíření lyžařského areálu - Skiareál Špindlerův Mlýn a. s. 87 s.

EXPERTNÍ SKUPINA (2009): Zajištění souladu rozvoje sjezdového lyžování na území KRNAP a jeho ochranného pásma se zájmy ochrany přírody.

HOLUB, R. (2009): Hubenost českých sjezdovek. Týden. Roč. 52, č. 8, s. 74-75.

IDNES (1998): Vleky v Česku jsou pořád dražší než v cizině. 9. 12. 2008. [online], [cit. 23. 02. 2009]. Dostupné z WWW:
< http://ekonomika.idnes.cz/multimedia.asp?r=test&c=981208_100119_test_jup&m=w >

IDNES (2000): Lyžování u nás je stále dražší a lepší. 4. 2. 2000. [online], [cit. 22. 02. 2009]. Dostupné z WWW:
<http://ekonomika.idnes.cz/multimedia.asp?r=test&c=2000M027T01E&m=w>

IDNES (2004): Česko, nebo Alpy? Kam na lyže? 25. 11. 2004. [online], [cit. 22. 02. 2009]. Dostupné z WWW:
<http://cestovani.idnes.cz/tiskni.asp?c=A041124_193818_ig_zima_tom&r=ig_zima>

KRKONOŠE – ATLAS (2006): ROSY, Mělník, 41 s.

KRNAP (2005): Fotografie. Poskytl Vaněk, J. 2005.

MĚSTSKÝ ÚŘAD ŠPINDLERŮV MLÝN (2008a): Údaje o počtu apartmánových bytů. Poskytla Stará, P. 15. 12. 2008.

MĚSTSKÝ ÚŘAD ŠPINDLERŮV MLÝN (2008b): Výpis z kroniky města poskytnutý informačním centrem.

MĚSTSKÝ ÚŘAD ŠPINDLERŮV MLÝN (2009): Údaje o výběru poplatku z ubytovací kapacity. Poskytla Honců, M. 10. 3. 2009.

OECD (2006): OECD Warns climate change is threatening Europe's skiing trade [online], [cit. 20. 01. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/document/22/0,2340,en_2649_201185_37825494_1_1_1_1,00.html>

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (2001): Český statistický úřad 13. 7. 2009. [online], [cit. 15. 07. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/vysledky_sldb_2001>

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (2003): Dojížděka do zaměstnání a škol, okres Trutnov. Český statistický úřad, Praha, 86 s.

SITOUR (2009a): [online], [cit. 10. 01. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.holidayinfo.cz/zima/prehled.php?lang=1&ro=1&cntry=1&rg=0&loc=0&cat=45&frm=ktg>>

SITOUR (2009b): [online], [cit. 10. 01. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.holidayinfo.cz/zima/panmapa.php?lang=1&ro=1&cntry=1&rg=2&loc=3&cat=45&frm=info>>

SKIAREÁL ŠPINDLERŮV MLÝN (2006): Data o provozu skiareálu. Poskytl Antoš, J. 18. 10. 2008.

SKIAREÁL ŠPINDLERŮV MLÝN (2007): Výroční zpráva. 40 s. [online], [cit. 24. 04. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.skiareal.cz/doc/zprava2007.pdf>>

SKIAREÁL ŠPINDLERŮV MLÝN (2008): Výroční zpráva. 21 s. [online], [cit. 10. 01. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.skiareal.cz/doc/zprava2008.pdf>>

SKIAREÁL ŠPINDLERŮV MLÝN (2009): O nás. [online], [cit. 22. 02. 2009]. Dostupné z WWW: http://www.skiareal.cz/default_zima.asp

ŠKOLNÍ ATLAS SVĚTA (1994): Kartografie Praha, Praha, 172 s.

ZÁKON ČNR č. 565/90 Sb. o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Přílohy

Příloha 1: Apartmánové domy Aquacentrum ve Špindlerově Mlýně s aquacentrem v pozadí. Foto: Autor 23. 8. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 2: Apartmánový dům Michael ve Špindlerově Mlýně. Foto: Autor 21. 10. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 3: Nová výstavba, Špindlerův Mlýn, Bedřichov, *Ve Špindlerově Mlýně se nachází mnoho domů, které jsou spíše „městského“ typu a nezapadají příliš do horského prostředí.* Foto: Autor 21. 10. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 4: Starší zástavba ve Špindlerově Mlýně v části Bedřichov. *Mnoho bytových domů, které vznikly před rokem 1989, se do horské krajinky nehodí.* Foto: Autor 21. 10. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 5: Hotel Harmony Club, Špindlerův Mlýn. Jedna z mnoha staveb, která se dle názoru autora nehodí do horské krajiny. Foto: Autor 21. 10. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 6: Turistický vláček na autobusovém nádraží ve Špindlerově Mlýně. Turistický vláček – dle autora nepříliš vhodný způsob jak poznávat krásy Krkonošské přírody. Foto: Autor 20. 10. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 7: Reklama na Špindlerovský Bonus Pass. Ve Špindlerově Mlýně se brání poklesu počtu zákazníků jednotlivých atrakcí nabídkou balíčku služeb. Foto: Autor 20. 10. 2008, Špindlerův Mlýn.

Příloha 8: Lanové centrum ve Špindlerově Mlýně. Foto: Autor 24. 8. 2008, Špindlerův Mlýn.

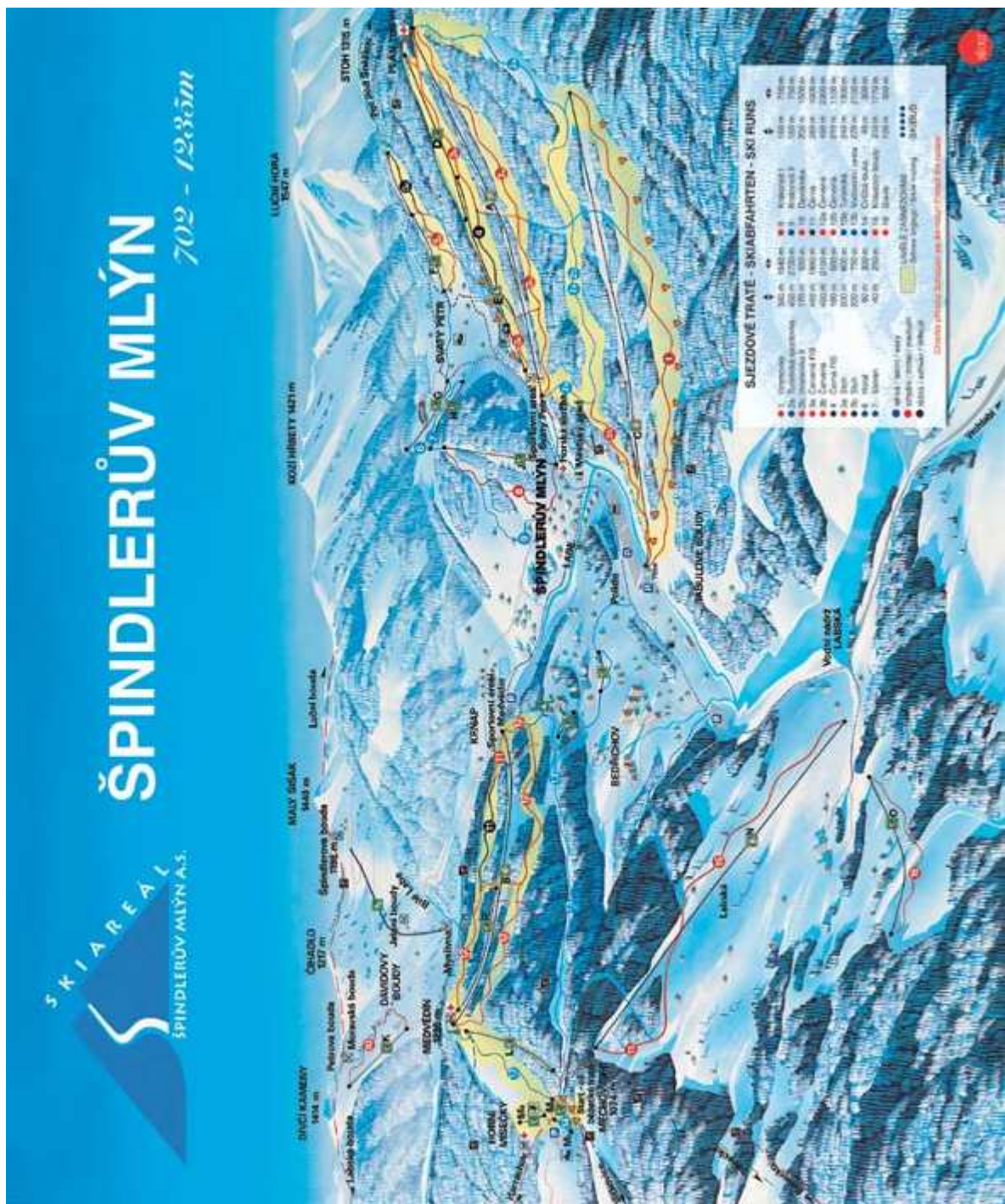
Příloha 9: *Výstavba nové lanové dráhy Hromovka a prodloužení sjezdové tratě, Špindlerův Mlýn. Při výstavbě lyžařských tratí často dochází k značnému zásahu do krajiny.* Foto: Autor 11. 11. 2005, Špindlerův Mlýn.

Příloha 10: *Eroze na sjezdové dráze Medvědí, Špindlerův Mlýn.* Zdroj: KRNAP – Foto poskytl Vaněk (2005).

Příloha 11: Terénní úpravy na sjezdové dráze Labská ve Špindlerově Mlýně. Zásahy do půdního krytu jsou při výstavbě nových sjezdových tratí značné. Foto: Autor 11. 11. 2005, Špindlerův Mlýn.

Příloha 12: Plán Skiareálu Špindlerův Mlýn. Zdroj: SITOUR (2009b).

Příloha 13a: Výřez části turistické mapy zobrazující Špindlerův Mlýn. Zdroj: Krkonoše – Atlas (2006).

VYSVĚTLIVKY **ZEICHENERKLÄRUNG** **LEGEND** **LEGENDA**

E14 P
10

hlavní silnice; zastávka autobusu • Hauptstraße; Bushaltestelle • main road; bus stop • droga główna; przystanek autobusowy

vedlejší silnice; zákaz vjezdu • Nebenstraße; Einfahrt verboten • secondary road; no thoroughfare • droga lokalna; wjazd wzbroniony

zpevněná cesta; cesta; pěšina • befestigter Weg; Weg; Fußweg • cart track; path; foot path • inna droga; ścieżki

045

železnice; stanice • Bahnlinie; Bahnhof • railway; station • kolej; stacja

kabinová a sedačková lanovka • Seilschwebbahn und Sesselschiff • gondola and chair-lift • wyciąg kabinowy i krzesłowy

lyžařský vleč (H: háčkový; K: kotvový; T: tyčový-telfový) • Skifort • ski-lift • wyciąg narciarski

elektrické vedení; plynovod • Stromleitung; Gasleitung • electric line; gas main • linia elektryczna; rurociąg

objekty popsané v textu jsou červeně zakroužkované, např. ... • im Text beschriebene Objekte sind rot eingekreist, z. B. ... • objects described in the text are marked with a red circle, i. e. ... • objekty opisane w tekście są w czerwonym kółku; napis.

bloky budov; samostatné budovy • Häuserblock; einzelne Gebäude • blocks of buildings; single houses • zwiasta zabudowa; samotne domy

• • • • •
kostel; kaple • Kirche; Kapelle • church; chapel • kościół; kaplica

• • • • •
pomník; boží muka; kříž; hřbitov • Denkmal und Kirchensymbol; Friedhof • monument and religious symbol; cemetery • pomnik; męka Pańska; krzyz; cmentarz

• • • • •
zámek; zřícenina hradu • Schloß, historische Ruine • castle; historical ruins • zamek; ruiny gradu

• • • • •
továrna; lom; důl (býv.) • Fabrik; Steinbruch Bergwerk • factory; stone-pit; mine • fabrika; kopalnia

• • • • •
pošta; vysílač a převaděč • Post; Funk oder TV-turm • post-office; radio or TV tower • poczta; nadawnik

• • • • •
meteorologická stanice; čerpadlo pohonných hmot • meteorologische Station; Tankstelle • meteorological station; petrol station • stacja meteorologiczna; stacja benzynowa

911

• • • • •
mříčkové body s nadmořskou výškou • geodetische Punkte mit Höhe über NN • geodetical points with elevation mark • punkt wysokościowy

• • • • •
hotel; horská bouda; penzion; ubytovna • Hotel; Bergbäude; Pension; Herberge • hotel; mountain dormitory; pension; hostel • hotel; pensjonat; dom noclegowy

• • • • •
jiné ubytování; turistický přístřešek • andere Unterkunft; Schutzhütte • other lodging; shelter • inne kwatery; wiatra dla turystów

• • • • •
restaurace; bufet; místo rozhledu • Restaurant; Imbiss; Aussichtspunkt • restaurant; snack-bar; view point • restauracja; bufet; punkt widokowy

• • • • •
autokempink; veřejné tělocvičny • Autocamping; Zeltpplatz • autocamping; public camping site • autocamping; pole namiotowe

• • • • •
horácká služba; lékař • Bergrettungsdienst; Arzt • mountaineering service; doctor • stacja GOPR; ośrodek zdrowia

• • • • •
turistické informace; tabule; parkoviště • Touristinformation; Tafel; Parkplatz • tourist information; table; parking • punkt informacj; tablica; parking

• • • • •
veřejné koupaliště; krytý bazén • Schwimmbad; Hallenbad • swimming pool; swimming hall • kąpielisko; kryty basen

VRCHLABÍ
Benecko
Strážné

v textech popsané významné místo; méně významné • im Text beschriebener bedeutsamer Punkt; weniger bedeutsamer Punkt • significant place described in the legend; place of secondary significance • miejsce opisane w tekście według ważności

hájovna a myslivna; jeskyně • Försterei und Hegerhaus; Hölle • forester's office; cave • leśniczówka; jaskinia

orientálně důležitý strom; chráněný strom • zur Orientierung bedeutsamer Baum; geschützter Baum • landmark tree; protected tree • drzewo orientacyjne; pod ochroną

věžovité střeby; přístupné rozhledno • Turmbau; nutzbarer Aussichtsturm • towerbuilding; open viewing tower • obiekt widokowy; wieża widokowa

všobecně kulturně pozoruhodné místo; mezinárodní • allgemein sehenswerter Ort; Museum; Galerie • point of general interest; museum; gallery • ciekawa kulturalna miejsc; muzeum; galeria

státní a okresní hranice; hranice kámen • Staats- und Kreisgrenze; Grenzstein • national and district border; border mark • granica państwowa; powiatu

hraniční přechod; s omezením pro pěší a cyklisty • Grenzübergang; nur für Fußgänger und Radfahrer • border crossing; only for pedestrians and bicyclists • przejście graniczne; pasaż i turystyczne

hranice • Grenze • border • granica

národní parky • Nationalparks • national park • chráněné krajinné oblasti a ochranné pásmo NP • Landschaftsschutzgebiet • protected nature area • parka narodowego; krajobrazowego 1. a 2. st. • Zone des Nationalparks • 1. and 2. zone of national park • 1. i 2. st. parku narodowego

přirodní památka a rezervace • Naturdenkmal und Naturschönheitsgebiet • natural reserve and object of natural interest • ciekawostka przyrodnicza

dospělý a mladý les s přírůsky • Hoch- und Niedrigwald mit Durchschlag • high and low forest with cutting • wysoki i nisky las s przrůskami

sad a zahrada; Mléč • Park und Gärten; Kiefernwald • park and garden; zwiss mountain pine • sad i ogród; kosańcewina

pramen; baňka a rádelník; vodotěr • Quelle; Spring und Tortmoor; Wasserbehälter • spring; stamp and peat-bog; reservoir • źródło; mokrada

vodní plocha a tek s vodopádem • Wasserfläche und Wasserlauf mit Wasserfall • water surface and current with waterfall • obzár i ciek wodny z wodospadem

vrstevnice po 5 m; skály • Höhenlinien zu 5 m; Felsen • contour lines at 5 metres; rock formations • poziomice co 5 m; skały

osamělá skála; osamělý balvan • isolierter Felsen; erratischer Block • isolated rock; erratic boulder • pojedyncza skala; balwan

0,5

turistické značené trasy; směrovky; kilometr • Strecken-Markierung; Wegweiser; Kilometrierung • strip-marked trails; signboards; distances • znakowane szlaki turystyczne

naučná stezka • Naturlehrpfad • natural trail • stezka dydaktyczna

tyčové značení • Staagsmarkierung • trail marked with posts • droga wyznaczoana tyczkami

turistická a závodní lyžařská trasa • touristische Lappe und Skilanglaufstrecke • tourist and racing ski route • szlaki narciarske i turystyczne

lyžařský můstek • Skisprungochanz • ski-jump • skocznia narciarska

sjezdová trať těžká; střední; lehká • Abfahrtsstrecke schwierig; mittelleicht; leicht • downhill run hard; mean; light • stoki narciarska trudne; średnie i łatwe

lavinový svah; mura (zemi lavina a sasav) • Lawinabhäng; Mure und Erdrutsch • avalanche slope; mullow and landslide • zagrożenie lawnowe; mury i osuwisko

výstražná značka; varovná (bunkr) • Warnung; Bunker • warning; bunker • bunkier

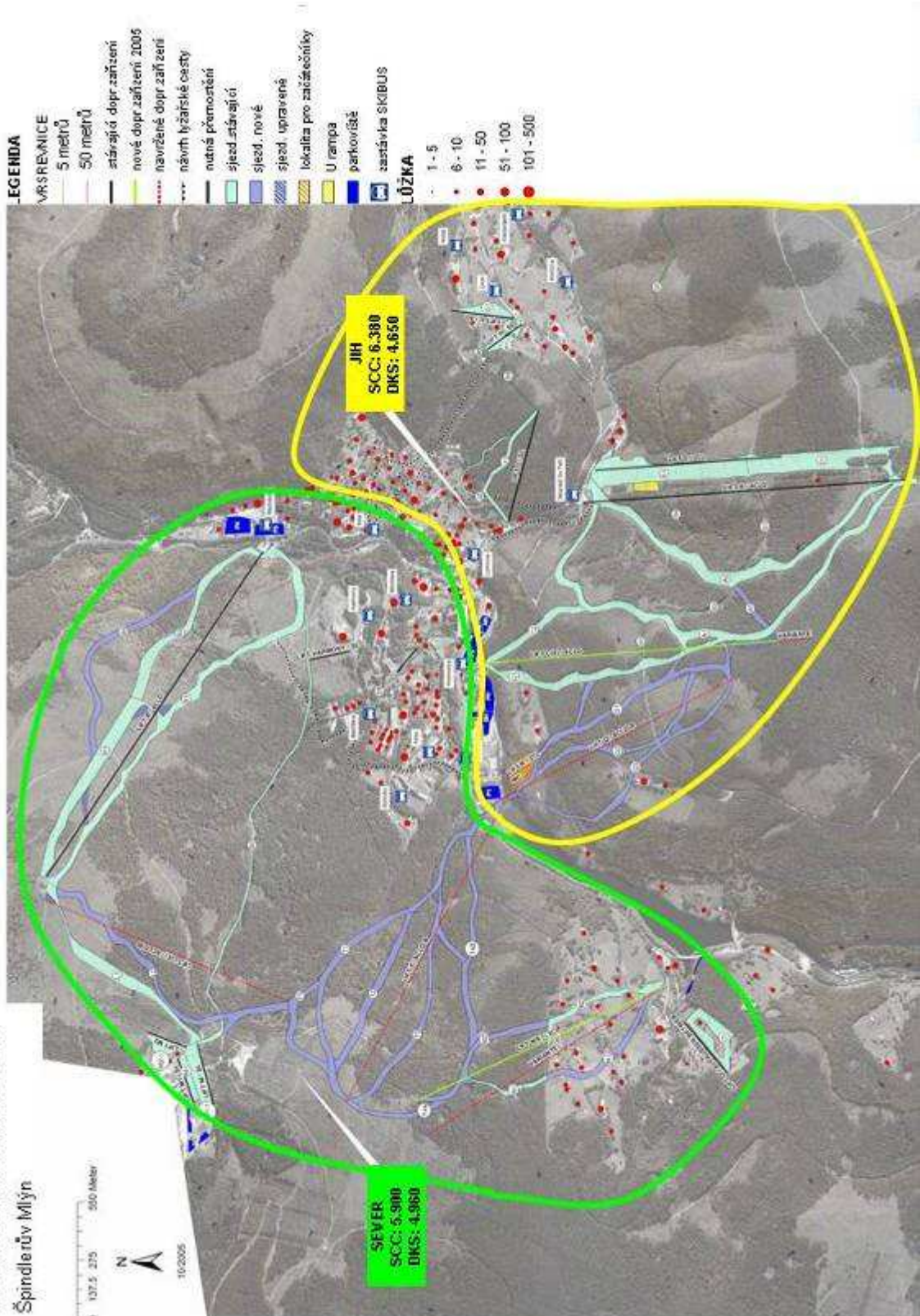
cykloturistická trasa; pro horské kola; naučná trasa • Radwanderweg; für MTB; Lehrweg • bicycle path; for MTB; education trail • szlaki rowerowe; dla MTB; dydaktyczne

1 km

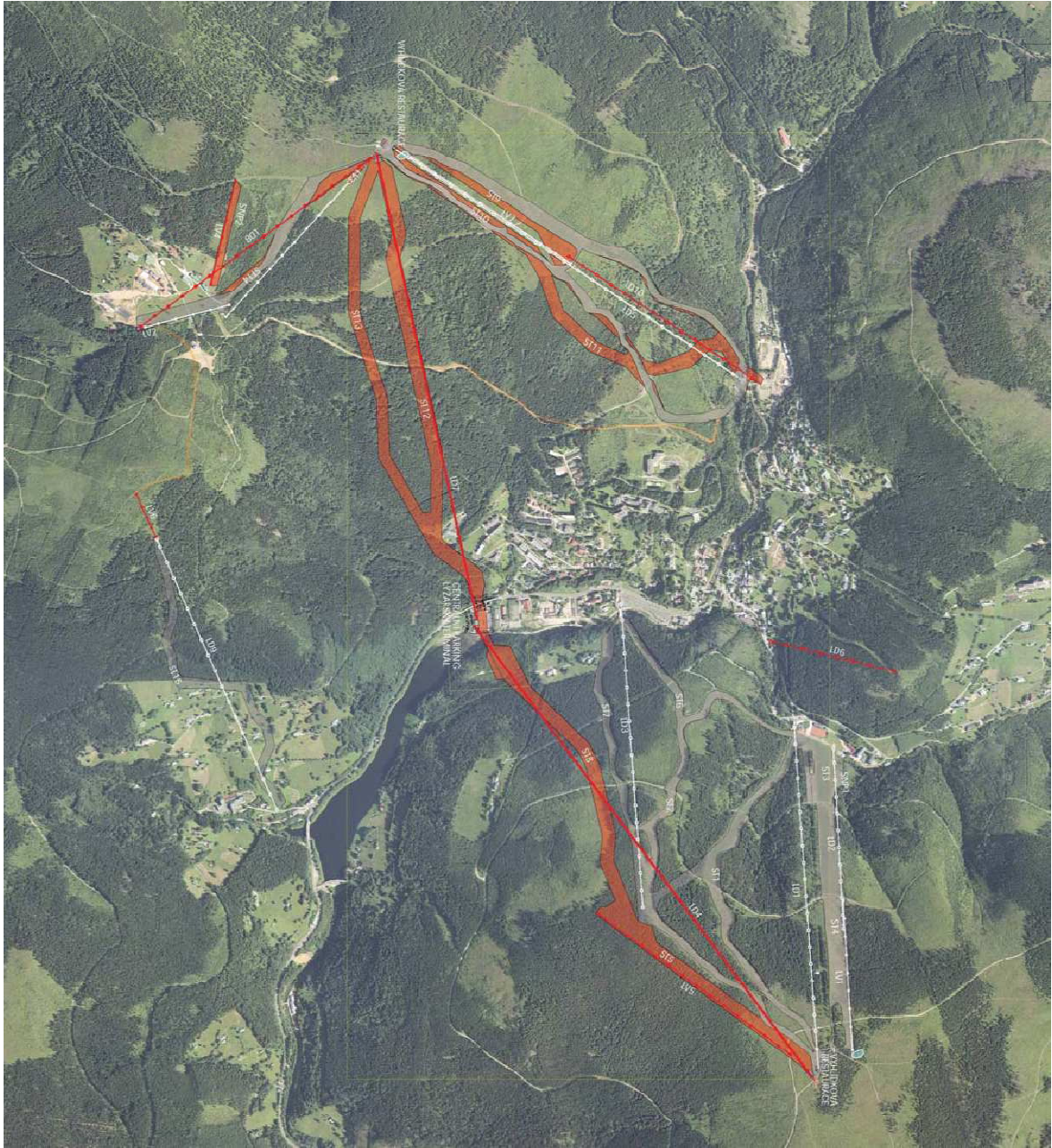
Příloha 13b: Výřez části turistické mapy zobrazující Špindlerův Mlýn (legenda). Zdroj: Krkonoše – Atlas (2006).

Návrh technického řešení

Špindlerův Mlýn

Příloha 14: Původní návrh nových sjezdových tratí, lanovek a vleků ve Špindlerově Mlýně. Zdroj: Ecosign (2005).

Příloha 15: Zatím konečný návrh nových sjezdových tratí, lanovek a vleků ve Špindlerově Mlýně.
Zdroj: Envigea (2007).

Příloha 16: Dotazníky použité při standardizovaných rozhovorech.

Dotazník pro turisty ve Špindlerově Mlýně
Letní sezóna 2008

1) Kolik dní strávíte ve Špindlerovu Mlýně (ŠM) během Vašeho pobytu? Počet dní:.....

2) Kolikrát jste navštívil/a Špindlerův Mlýn za poslední 3 roky?

1. Jsem tu poprvé
2. Byl jsem tu 2 – 4x
3. 5x až 9x
4. 10x a více

3) S kým zde trávíte dovolenou? (možno zaškrtnout více možností)

1. S partnerem/s partnerkou	5. S kolegy z práce
2. S vnoučaty	6. Sám/sama
3. S rodinou s dětmi	7. Jiná možnost:.....
4. S přáteli, známými	

4) Jak jste zařídil/a tento pobyt. Kde jste našel informace o středisku a ubytování?

1. Služby jsem si objednal v cestovní kanceláři	4. Jsem zde již po několikáté a jsem ubytován na stejném místě
2. Našel jsem si ubytování v novinách či na internetu	5. Firemní dovolená
3. Poradili mi známí	6. Informační centrum
	7. Jiná možnost

5) Jaký druh ubytovacího zařízení využíváte

1. Hotel, 3 a 4 hvězdičky	6. Vlastní chalupa
2. Hotel méně než 3 hvězdičky	7. Vlastní apartmán
3. Penzion	8. Pronajatý apartmán
4. Ubytování v soukromí	9. Kemp
5. U známých či příbuzných	10. Další:.....

6) Jak jste do Špindlerova Mlýna přijel/a?

1. Auto, motocykl	3. Zájezdový autobus
2. Hromadná doprava	4. Další:.....

7) Jak se zde stravujete?

1. Převážně příprava vlastního jídla	3. Plná penze či polopenze v rámci ubytování
2. Převážně pohostinské služby	

8) Odkud jste přijel/a? (uveďte město nad 10 tisíc, případně okres):.....

9) Označte tři hlavní aktivity, kterým se věnujete v rámci Vašeho pobytu (označte číslicí 1 – 3 podle toho, jak často aktivitu vykonáváte a jak je pro Vás důležitá. 3 nejčastěji, 1 nejméně často. Označit lze nanejvýš 3 aktivity a každé lze přiřadit pouze jedno číslo).

Horská turistika		Aquapark	
Procházky po okolí		Masáže, Wellness.	
Cykloturistika		Paragliding	
Rekreace u vody		Četba	
Zdržuji se v prostorách ubytovacího zařízení		Kino	
Diskotéky, bary - noční život.		Činnosti spojené s výkonem zaměstnání (workshop, team building a apod.).	
Bobová dráha		Sjezd na horském kole	
Televize, internet		Jiný sport-či aktivity, jaké?.....	

10) Kolik utratíte za jeden den ubytování za osobu (pokud je součástí, tak včetně stravování)?

1. do 200 Kč	4. 600 - 1000 Kč
2. 201 – 400 Kč	5. 1000 - 2000 Kč
3. 401 - 600 Kč	6. 2001 Kč a více

11) Jaká je Vaše celková denní průměrná útrata ve Špindlerově Mlýně za osobu (nezapočítávejte ubytování)?

1. Do 100 Kč	5. 701 – 1000 Kč
2. 101 – 200 Kč	6. 1000 – 2000 Kč
3. 201 – 400 Kč	7. přes 2000 Kč
4. 401 – 700 Kč	

12) Znáte se blíže, či máte přátelský vztah s někým z obce?

- Ano
- Ne

13) Jak byste zhodnotil přístup zdejších podnikatelů a pracujících ve službách k turistům? (hodnocení jako ve škole, 1 = nejlepší, 5 = nejhorší)

1. Udělají zde, co mi na očích vidí, umí i mile překvapit, velice přátelský přístup.	4. Někdy mám pocit, že je obtěžují
2. Je vidět, že si zde hostů váží.	5. Hrůza. Jsem velice nespokojen
3. Nic moc, mohlo by to být lepší.	

14) Jak byste zhodnotil (a) atmosféru ve Vašem ubytovacím zařízení (přístup personálu, „útlunost prostředí“)?

1. Velice neosobní	4. Velice přátelská atmosféra, cítím se zde skoro jako doma.
2. Neosobní	
3. Osobní, přátelská	

15) Navštěvujete Špindlerův Mlýn i v zimě?

1. Ano	2. Ne

16) Lyžujete (pravidelně alespoň 1x za rok)?

1. Ano	2. Ne

17) Pokud ano, lyžujete pravidelně v ŠM?

1. Ano	2. Ne

18) Pokud ne, proč nelyžujete v ŠM?

.....

19) A kde lyžujete (ČR nebo zahraničí, jaké pohoří)?.....

20) Co Vám ve Špindlerově Mlýně nejvíce vadí? (např. špatné ubytování, přelidněnost, problémy s parkováním, poškozená příroda, málo možností jak trávit volný čas) Možno uvést

více:.....

21) Co se Vám na Špindlerově Mlýně líbí nejvíce? (např. kvalitní služby, zachovalá příroda, dobrá dopravní obslužnost, dobré sportovní vyžití) Možno uvést i

více:.....

22) Plánujete ŠM znovu navštívit?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

23) Vzdělání?

1. Základní	4. Vyšší odborné
2. Střední bez maturity	5. Vysokoškolské
3. Střední s maturitou	

24) Věk dotazovaného?

1. 15 – 24	3. 41 - 59
2. 25 – 40	4. 60 a více

25) Pohlaví dotazovaného?

1. Muž	2. Žena

Dotazník pro turisty ve Špindlerově Mlýně
Zimní sezóna 2008/2009

1) Kolik dní strávíte ve Špindlerově Mlýně (ŠM) během Vašeho pobytu? Počet dní:.....

2) Kolikrát jste navštívil/a Špindlerův Mlýn za poslední 3 roky?

1. Jsem tu poprvé
2. Byl jsem tu 2 – 4x
3. 5x až 9x
4. 10x a více

3) S kým zde trávíte dovolenou? (možno zaškrtnout více možností)

1. S partnerem/s partnerkou	5. S kolegy z práce
2. S vnoučaty	6. Sám/sama
3. S rodinou, s dětmi	7. Jiná možnost:.....
4. S přáteli, známými	

4) Jak jste zařídil/a tento pobyt. Kde jste našel/a informaci o středisku a ubytování?

1. Služby jsem si objednal v cestovní kanceláři.	4. Jsem zde již po několikáté a jsem ubytován na stejném místě
2. Našel jsem si ubytování v novinách či na internetu	5. Firemní dovolená
3. Poradili mi známí	6. Informační centrum
	7. Jiná možnost

5) Jaký druh ubytovacího zařízení využíváte

1. Hotel, 3 a 4 hvězdičky	6. Vlastní chalupa
2. Hotel méně než 3 hvězdičky	7. Vlastní apartmán
3. Penzion	8. Pronajatý apartmán
4. Ubytování v soukromí	9. Kemp
5. U známých či příbuzných	10. Další:.....

6) Jak jste do Špindlerova Mlýna přijel/a?

1. Auto, motocykl	3. Zájezdový autobus
2. Hromadná doprava	4. Další:.....

7) Jak se zde stravujete?

1. Příprava vlastního jídla	3. Plná penze či polopenze v rámci ubytování
2. Převážně pohostinské služby	

8) Odkud jste přijel/a? (Uved'te město nad 10 tisíc, případně okres):.....

9) Označte tři hlavní aktivity, kterým se věnujete v rámci Vašeho pobytu (označte číslicí 1 – 3 podle toho, jak často aktivitu vykonáváte a jak je pro Vás důležitá. 3 nejčastěji, 1 nejméně často. Označit lze nanejvýš 3 aktivity a každé lze přiřadit pouze jedno číslo).

Sjezdové lyžování		Televize, internet	
Snowboarding		Masáže, Wellness.	
Běžecké lyžování		Diskotéky, bary - noční život.	
Sáňkování, bobování		Návštěva Restauračních zařízení	
Snow tubing		Kino	
Bobová dráha		Četba	
Paragliding		Činnosti spojené s výkonem zaměstnání (workshop, team building a apod.).	
Stolní hry		Jiný sport-či aktivity, jaké?.....	

10) Kolik utratíte za jeden den ubytování za osobu (pokud je součástí, tak včetně stravování)?

1. Do 200 Kč	4. 600 - 1000 Kč
2. 201 - 400 Kč	5. 1000 - 2000 Kč
3. 401 - 600 Kč	6. 2001 Kč a více

11) Jaká je Vaše celková denní průměrná útrata ve Špindlerově Mlýně za osobu (nezapočítávejte ubytování)?

1. Do 100 Kč	5. 701 – 1000 Kč
2. 101–200 Kč	6. 1000 – 2000 Kč
3. 201 – 400 Kč	7. Přes 2000 Kč
4. 401 – 700 Kč	

12) Navázali jste během Vašeho pobytu, nebo již máte, bližší (přátelský vztah) s někým, kdo žije v obci? (Pokud ano, krátce popište)

1. Ano:.....
2. Ne

13) Jak byste zhodnotil/a přístup zdejších obyvatel, podnikatelů a pracujících ve službách k turistům? (hodnocení jako ve škole, 1 = Nejlepší, 5 = nejhorší)

1. Udělají zde, co mi na očích vidí, umí i mile překvapit, velice přátelský přístup	
2. Je vidět, že si zde hostů váží	4. Někdy mám pocit, že je obtěžuji
3. Nic moc, mohlo by to být lepší	5. Hrůza, jsem velice nespokojen

14) Jak byste zhodnotil (a) atmosféru ve Vašem ubytovacím zařízení (přístup personálu, „útlunost prostředí“)?

1. Velice neosobní	4. Velice přátelská atmosféra, cítím se zde skoro jako doma.
2. Neosobní, (neutrální)	
3. Osobní, přátelská	

15) Co bylo hlavním důvodem (lákadlem), který Vás přesvědčil k návštěvě ŠM?

1. Image kvalitního střediska	4. Je to blízko.
2. Jezdím sem již dlouho (zvyk)	5. Kvalitní lyžování.
3. Vhodné místo pro dovolenou s dětmi	6. Jiný důvod:.....

16) Navštěvujete Špindlerův Mlýn i v létě?

3. Ano	4. Ne

17) Pokud ne, plánujete, či by Vás lákalo navštívit ŠM v létě?

1. Ano	2. Ne

18) V případě že 19,„ne“, tak proč?

19) Co Vám ve Špindlerově Mlýně nejvíce vadí? (např. špatné ubytování, stravování, nekvalitní obsluha, přelidněnost, problémy s parkováním, poškozená příroda, málo možností jak trávit volný čas, fronty) Možno uvést více:.....

20) Co se Vám na Špindlerově Mlýně líbí nejvíce? (např. kvalitní služby, vtřicný personál, zachovalá příroda, dobře vyřešená doprava, dobré sportovní vyžití, kvalitní lyžování) Možno uvést i více:.....

21) Plánujete ŠM znovu navštívit?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

22) Vzdělání

1. Základní	4. Vyšší odborné
2. Střední bez maturity	5. Vysokoškolské
3. Střední s maturitou	

23) Věk dotazovaného?

1. 15 – 24
2. 25 – 40
3. 41 – 59
4. 60 a více

24) Pohlaví dotazovaného?

1. Muž

2. Žena

*Dotazník pro rezidenty Špindlerova Mlýna
(Podzim 2008, zima 2009)*

1) Jak dlouho žijete v Špindlerově Mlýně (ŠM) (počet let, rodák)?

1.
2. Rodák

2) Jaký je Váš vztah k turistům a cestovnímu ruchu ve Špindlerově Mlýně (ŠM)?

1. Kladný, přátelský, velice pozitivní	3. Znechucení, spíše záporný
2. Neutrální, spíše pozitivní, nemáte vyhraněný postoj	4. Nepřátelský, velice záporný
	5. Nevím

3) Domníváte se, že CR má na ŠM kladné dopady (uved'te 3 příklady, seřazené dle důležitosti)?

1.

4) Domníváte se, že CR má na ŠM záporné dopady (uved'te 3 příklady, seřazené dle důležitosti)?

1.

5) Jak si myslíte, že CR ovlivňuje kvalitu mezilidských vztahů v obci?

1. Velice kladně	4. Velice záporně
2. Spíše kladně	5. Nevím
3. Spíše záporně	

5b) Uved'te příklad ovlivnění mezilidských vztahů:.....

6) Pocit'ujete v ŠM rozdělení společnosti na profitující rezidenty versus neprofitující rezidenty z cestovního ruchu?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

7) Myslíte si, že místní obyvatelé mění kvůli cestovnímu ruchu běžné životní zvyky?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

7b) Příklad:.....

8) Ceny běžného zboží v ŠM (potraviny, drogistické zboží denní potřeby apod.) jsou podle Vás vyšší nebo nižší nežli běžné ceny v České republice?

1. Určitě vyšší	4. Spíše nižší
2. Spíše vyšší	5. Určitě nižší
3. Stejně	6. Nevím

9) Jste spokojen(á) s rozvojem obce v posledních letech?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

9b) Proč?.....

10) Jak hodnotíte kvalitu nové výstavby v ŠM?(S ohledem k tomu jak zapadá do krajiny)?

1. Určitě kladně	4. Určitě záporně
2. Spíše kladně	5. Nevím
3. Spíše záporně	

11) Domníváte se, že z rozvoje CR mají větší přínos místní obyvatelé, podnikatelé a společnosti, nebo příchozí společnosti a podnikatelé odjinud?

1. Určitě místní	4. Určitě odjinud
2. Spíše místní	5. Nevím
3. Spíše odjinud	

12) Myslíte si, že má cestovní ruch ve Špindlerově mlýně, negativní vliv na přírodní prostředí?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

12b) Pokud ano, nebo spíše ano, tak uveďte příklad?.....
.....

13) Ovlivňuje CR nějak Vaši životní úroveň?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

13b) Jak, popište:.....

14) Ovlivňuje CR vaši kvalitu života?

1. Ano	3. Nevím
2. Ne	

14b) Pokud ano, uveďte jak?

1. Určitě kladně	3. Spíše ne
2. Spíše kladně	4. Určitě ne

15) Jaká je podle Vás nejpříjemnější část roku v obci?

1.

16) Cítíte, že Vaše kontakty s turisty jsou?

1. Velmi časté	4. Téměř žádné
2. Časté	
3. Občasné	

17) Přátelíte se s nějakým turistou, který navštěvuje pravidelně ŠM

1. Ano	2. Ne

18) Jsou některé skupiny(druhy), turistů, které vnímáte negativně?

1. Ano	2. Ne

18b) Pokud ano, tak jaké?.....

19) Preferujete spíše české nebo zahraniční turisty?

1. Určitě české	4. Určitě zahraniční
2. Spíše české	5. Je mi to jedno
3. Spíše zahraniční	

19b) Vysvětlete:.....

20) Máte nějaké konkrétní negativní zkušenosti s turisty?

1. Ano	2. Ne

20b) Pokud ano, uveďte příklad:.....

21) Myslíte, že by měl být řízen CR a do budoucna regulován počet nových ubytovacích zařízení, sportovních zařízení apod.?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

22) Myslíte si, že by se měl cestovní ruch v ŠM dále rozvíjet co do kvantity (více ubytovacích zařízení, restaurací a turistů)?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

23) Souhlasíte s dalším rozvojem Skiareálu Špindlerův Mlýn (propojení Medvědína a Hromovky, výstavba dalších lanovek a sjezdovek)?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Je mi to jedno
3. Spíše ne	6. Nevím

24) Myslíte si, že je vhodné, aby vzrostla návštěvnost mimo hlavní sezóny (zima, léto)?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

24b) Proč?.....

25) Jak vnímáte výstavbu apartmánových domů v ŠM?

1. Velice pozitivně	3. Spíše negativně
2. Spíše pozitivně	4. Nevím
5. Velice negativně	

25b) Proč?:.....

26) Jak vnímáte existenci Krkonošského národního parku?

1. Velice pozitivně	4. Velice negativně
2. Spíše pozitivně	5. Nevím
3. Spíše negativně	

26b) Proč?:.....

27) Myslíte si, že by bylo lepší, kdyby KRNAP neexistoval?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

27b) Proč?:.....

28) Jste celkově spokojen s životem v ŠM?

1. Určitě ano	4. Určitě ne
2. Spíše ano	5. Nevím
3. Spíše ne	

30b) Proč?:.....

31) Vzdělání?

1. Základní	4. Vyšší odborné
2. Střední bez maturity	5. Vysokoškolské
3. Střední s maturitou	

32) V jaké části obce žijete (základní sídelní jednotka, část obce)?

1.

33) Vaše ekonomická aktivita?

1. Ekonomicky aktivní	3. Důchodce
2. Nezaměstnaný	4. Student

34) Kde pracujete (studujete)?

1. V ŠM
2. Jinde v oblasti Krkonoš
3. Jinde:.....

35) Pracujete v Cestovním ruchu?

1. Ano

2. Ne

36) Věk?

1. 15 – 24

2. 25 – 40

3. 41 – 59

4. 60 a více

37) Pohlaví?

1. Muž

2. Žena

